

ZOOM OP
DE GEMEENTEN
2024

zoom op

SINT-JOOST-TEN-NODE

Bron

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van
Brussel-Hoofdstad

Vertalingen

SA Production

Lay-out

Nathalie DA COSTA MAYA

Wettelijk depot

D/2023/9334/16

**Reproductie met bronvermelding is
toegestaan**

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse en
Observatorium voor Gezondheid en Welzijn
van Brussel-Hoofdstad (2024), Zoom op de
gemeenten: Sint-Joost-ten-Node, Brussels
Hoofdstedelijk Gewest en Vivalis.Brussels.

Dit document is ook beschikbaar in het Frans.

VOOR MEER INFORMATIE**Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse**

Naamsestraat 59, 1000 Brussel

bisa@perspective.brussels

<https://bisa.brussels/>

**Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van
Brussel-Hoofdstad**

Marion ENGLERT marion.englert@vivalis.brussels

Jonathan UNGER jonathan.unger@vivalis.brussels

Sarah MISSINNE sarah.missinne@vivalis.brussels

Peter VERDUYCKT peter.verduyckt@vivalis.brussels

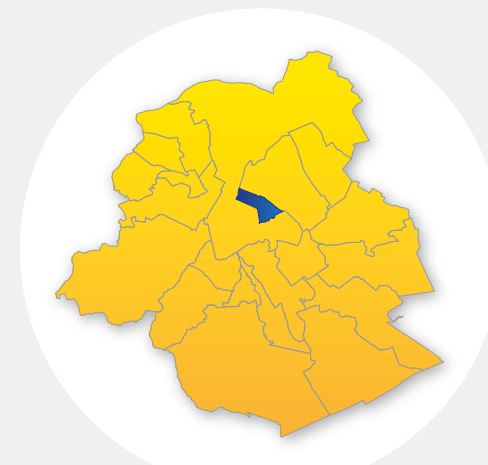
Belliardstraat 71, Bus 1, 1040 Brussel

observat@vivalis.brussels

[https://www.vivalis.brussels/nl/informerer/
observatoire/observatorium-voor-gezondheid-en-
welzijn-van-brussel](https://www.vivalis.brussels/nl/informerer/observatoire/observatorium-voor-gezondheid-en-welzijn-van-brussel)

Verantwoordelijke uitgevers

Astrid ROMAIN (BISA) en Nathalie NOËL (Vivalis)

SINT-JOOST-TEN-NODE

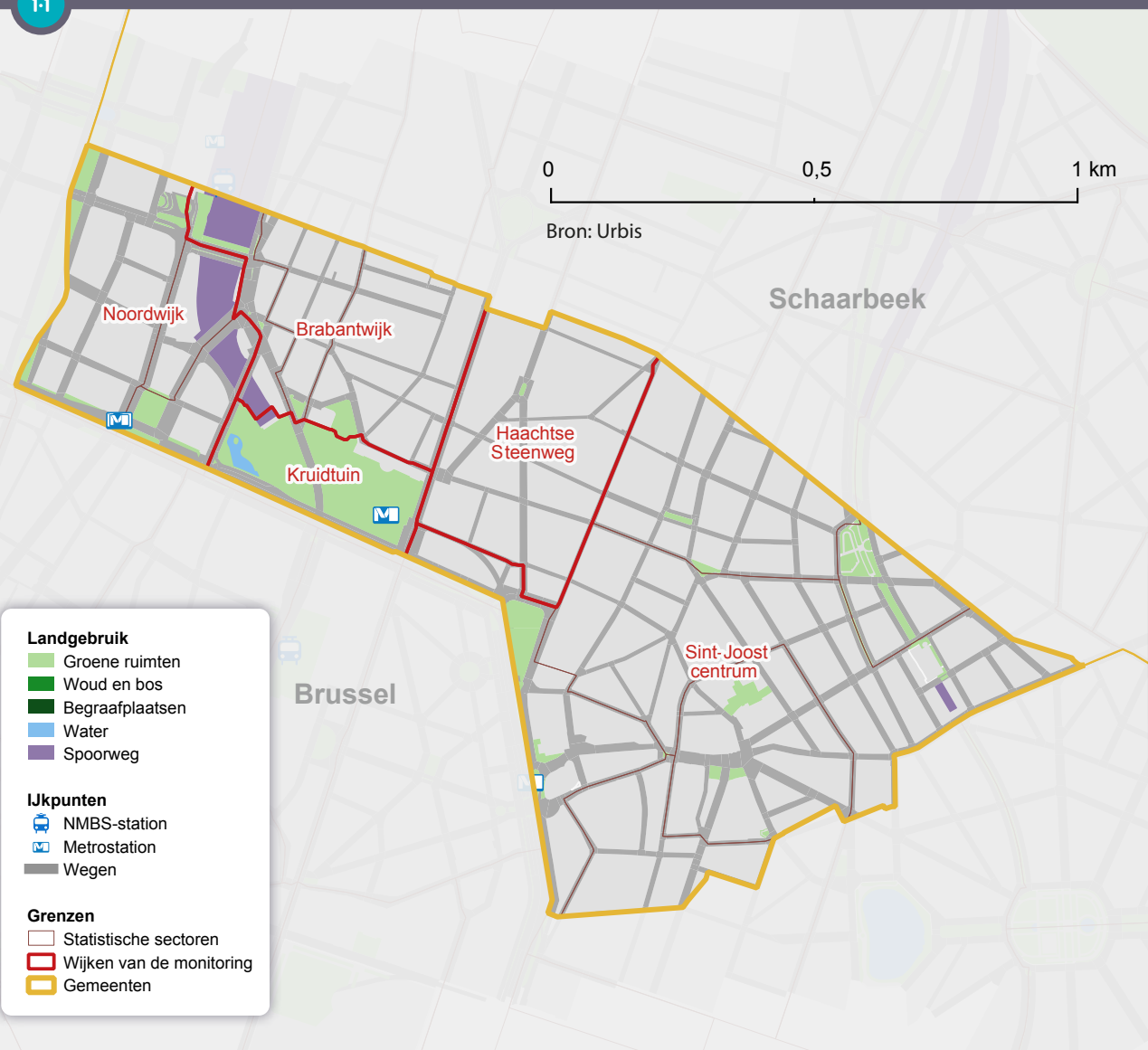
1. SINT-JOOST-TEN-NODE EN ZIJN INWONERS IN EEN NOTENDOP	4
1.1. Landschap en stedenbouwkundige structuur van het gemeentelijk grondgebied	4
1.2. De inwoners en hun kenmerken	5
1.3. Uitdagingen	7
2. BEVOLKING	8
2.1. Bevolkingsdichtheid en spreiding in de gemeente	8
2.2. Evolutie en loop van de bevolking	9
2.3. Structuur volgens leeftijd en geslacht	11
2.4. Nationaliteiten	12
2.5. Huishoudens	14
3. JONGE KINDEREN	15
3.1. Evolutie en kenmerken van de geboorten	15
3.2. Evolutie van het aantal kinderen jonger dan 3 jaar	16
3.3. Kinderopvang: dekkingsgraad en toegankelijkheid	17
4. ONDERWIJS	18
4.1. Evolutie van de bevolking van 3 tot en met 17 jaar	18
4.2. Schoolbevolking: onderwijsniveau, plaats van de school en onderwijsvorm	19
4.3. Schoolachterstand	20
5. ARBEIDSMARKT	21
5.1. Sociaal-economische positie van de bevolking	21
5.2. Activiteits-, werkgelegenheids- en werkloosheidsgraad	22
5.3. Profiel van de niet-werkende werkzoekenden	24
5.4. Kenmerken van de loontrekkenden in Sint-Joost-ten-Node	25
6. ECONOMISCHE ACTIVITEIT	26
6.1. Algemene situatie	26
6.2. De specifieke economische kenmerken van Sint-Joost-ten-Node	26
6.3. Bedrijfsmigraties	28

7. INKOMENS	29
7.1. Fiscale inkomens	29
7.2. Personen die een uitkering ontvangen	33
7.3. Rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming (RVT)	34
8. GEMEENTELIJKE FINANCIËN	35
8.1. Kernindicatoren voor de gemeentelijke financiën	35
8.2. Structuur van de belangrijkste gewone ontvangsten en uitgaven	35
8.3. Investerings	36
9. HUISVESTING	37
9.1. Kenmerken van woongebouwen	37
9.2. Sociale woningen en andere woningen van sociale aard	38
9.3. Vastgoedprijzen	40
10. MOBILITEIT EN MILIEU	41
10.1. Mobiliteit	41
10.2. Milieu	43
11. GEZONDHEID	47
11.1. Levensverwachting en mortaliteit	47
11.2. Algemene gezondheidstoestand	49
11.3. Preventie	52
11.4. Focus op de oudere bevolking	53
GLOSSARIUM	54
LIJST MET ACRONIEMEN EN AFKORTINGEN / MEER WETEN	58
BIBLIOGRAFIE	59

1. SINT-JOOST-TEN-NODE EN ZIJN INWONERS IN EEN NOTENDOP

1-1

Referentiekaart van Sint-Joost-ten-Node

1.1. LANDSCHAP EN STEDENBOUWKUNDIGE STRUCTUUR VAN HET GEMEENTELIJK GRONDGEBIED¹

Sint-Joost-ten-Node (1,2 km², 0,7 % van het Gewest) is de kleinste gemeente van het Brussels Gewest, maar ze is zeer dicht bevolkt en huisvest 2,2 % van de bevolking van het Gewest. Sint-Joost-ten-Node grenst in het zuiden en westen aan de Stad Brussel (de vijfhoek en de Europese wijk met de Wetstraat) en in het noorden aan Schaarbeek.

De referentiekaart 1-1 geeft weer hoe de gemeente statistisch wordt opgedeeld, meer bepaald in de statistische sectoren² en de wijken van de Wijkmonitoring. De gemeente Sint-Joost-ten-Node telt vijf wijken (waaronder Kruidtuin). De grenzen van die wijken vallen niet altijd samen met de gemeentegrenzen, wat de continuïteit van het stadsweefsel onderstreept. Dat is het geval voor de wijken Haachtsesteenweg en Brabant (Sint-Joost-ten-Node en Schaarbeek) en de Noordwijk (Sint-Joost-ten-Node, Stad Brussel en Schaarbeek). Sint-Joost-ten-Node bestaat grotendeels uit een zeer oude buitenwijk tussen het Noordstation en de Leuvensesteenweg. De uiterste westkant van de gemeente, voorbij het station, was ooit een zeer dichtbevolkte arbeiderswijk, maar is nu een gemengde wijk met overwegend kantoren. Met de opmerkelijke uitzondering van de Kruidtuin³ zijn er bijna geen grote groene ruimten of privétuinen in de gemeente.

¹ Dit gedeelte is opgesteld op basis van de vorige versie van Zoom op de gemeenten (2016) en het boek 'La Région de Bruxelles-Capitale. Histoire et Patrimoine des communes de Belgique' (Jaumain, 2008).

² De woorden in het blauw worden in het glossarium op het einde van dit document toegelicht.

³ Het park dankt zijn naam aan het feit dat het zich bevindt op de site van de

De bevolkingsdichtheid van Sint-Joost-ten-Node is de hoogste van het land, met meer dan 23.000 inwoners per km² in 2022. De volledige gemeente heeft een zeer hoge bevolkingsdichtheid, met uitzondering van de kantoorgebieden en de zone waar de Kruidtuin ligt.

Algemene bouwkenmerken en sociale huisvesting

Sint-Joost-ten-Node maakt deel uit van de **eerste kroon** en was een van de eerste gemeenten die verstedelijkte. Het grootste deel van de stadsontwikkeling vond plaats in de 19de eeuw, in de vorm van huurflats, middenklassewoningen voor een gevoede bevolking op zoek naar ruimte dicht bij Brussel, en arbeiderssteegjes. Sint-Joost-ten-Node heeft een vrij homogeen gebouwenbestand qua ouderdom. Het behoort tot de oudste van het Gewest. Twee derde van de woningen dateert namelijk van vóór 1919.

Het aantal sociale woningen per huishouden in Sint-Joost-ten-Node ligt dicht bij dat van het Gewest.

De historische buitenwijk: Sint-Joost-ten-Node Centrum en de Kruidtuinwijk

Het oostelijke deel van de gemeente is grotendeels vrij homogeen en bestaat uit smalle straatjes met voornamelijk rijhuizen en oude flatgebouwen, allemaal dichtbevolkt. Alleen de Koningsstraat, het Kruidtuinpark en de Leuvensesteenweg doorbreken dit zeer dichte stadsweefsel. De dichtheid van het bebouwde gebied wordt versterkt door de aanwezigheid een groot aantal werkplaatsen binnen de huizenblokken, die kenmerkend waren voor de productieactiviteiten in de stad in de 19de eeuw. Deze zorgden voor een sterke daling van het aantal tuinen en de grootte ervan.

Daarnaast onderscheiden de kantoorgebouwen aan de rand van de Kleine Ring in het zuidwesten van de gemeente zich duidelijk van de rest van de bebouwing. Dat geldt met name voor de Madoutoren.

De Noordwijk

De Noordwijk was ooit een dichtbevolkte arbeiderswijk, maar kreeg in de jaren 1960 een radicaal andere invulling. Nadat de gemeente eerder al in tweeën was gedeeld door de Noord-Zuidverbinding (1952), leidde het Manhattanproject tot de volledige sloop van de wijk om plaats te maken voor een zakencentrum op basis van de principes van de modernistische architectuur. Het project werd echter niet onmiddellijk voltooid, voornamelijk door de economische crisis van de jaren 1970, en het duurde tot de jaren 1990 en 2000 voor de laatste kantoorgebouwen gebouwd en in gebruik genomen werden (vooral door overheidsinstanties).

Vandaag is de Noordwijk dan ook dunbevolkt. Enkele recentere woningbouwprojecten (sinds eind jaren 1990) in de Marktstraat lijken echter te wijzen op de wens om weer een combinatie van functies in het gebied te introduceren.

Deze wijk illustreert het belang van grootstedelijke functies in deze kleine gemeente, met name op het gebied van administratie en economie (financiële en verzekeringsactiviteiten), maar onder andere ook op het gebied van cultuur (Botanique) en toerisme (hotels).

Grote verkeersaders en mobiliteit

Naast het station Brussel-Noord⁴, dat op nationaal niveau een belangrijk spoorwegknooppunt is, telt de gemeente Sint-Joost-ten-Node in het zuidwesten (Kleine Ring) ondanks haar beperkte grootte verschillende metrostations. Bovendien lopen er een aantal belangrijke tram- en buslijnen door de gemeente, waardoor Sint-Joost-ten-Node prima ontsloten wordt door het openbaar vervoer.

Hoewel er slechts één grote doorgangsweg is (de Leuvensesteenweg) kampt de gemeente toch met veel doorgaand autoverkeer tussen het centrum en het oosten van Brussel (Schaarbeek, Evere, oprit van de E40). Dat verkeer sijpelt vaak door naar minder belangrijke verkeersaders, zoals de Haachtsesteenweg.

1.2. DE INWONERS EN HUN KENMERKEN

Demografisch profiel

In lijn met de vroege verstedelijking nam de **bevolking** van Sint-Joost-ten-Node na 1831 aanzienlijk toe. In 1900 bereikte ze een piek van 32.140 inwoners. Vanaf de jaren 1930 daalde het aantal inwoners aanzienlijk, tot het begin van de jaren 1980. Daarna nam de bevolking weer toe tot in 2011. Over de volledige periode 2012-2022 is de bevolking van Sint-Joost-ten-Node licht gedaald (met 1 %), terwijl de bevolking op gewestelijk niveau is toegenomen (+7 %). Op 1 januari 2022 telde de gemeente officieel 26.965 inwoners, of 2 % van de bevolking van het Brussels Gewest. De bevolkingsdichtheid bedraagt er 23.234 inwoners per km². Daarmee is Sint-Joost-ten-Node de dichtst bevolkte gemeente van het Brussels Gewest.

Over het algemeen zijn de **migratiebewegingen** (instroom en uitstroom in verhouding tot de bevolking) in Sint-Joost-ten-Node groter dan op gewestelijk niveau. Zowel het internationale migratiesaldo (positief) als het interne migratiesaldo (negatief) zijn groter. De gemiddelde **leeftijd** bedraagt 36 jaar en is de afgelopen 10 jaar gestegen. De volwassen (mannelijke) beroepsbevolking is oververtegenwoordigd in de gemeente, in tegenstelling tot ouderen.

⁴ Op het grondgebied van buurgemeente Schaarbeek, maar vlak bij Sint-Joost-ten-Node.

voormalige Nationale Plantentuin (nu gevestigd in Meise in het Vlaamse Gewest).

Wat **nationaliteiten** betreft, heeft 44 % van de bevolking van Sint-Joost-ten-Node een buitenlandse nationaliteit, een beduidend hoger percentage dan in het Gewest als geheel. Roemenen en Bulgaren zijn de twee belangrijkste buitenlandse nationaliteiten in de gemeente en hun aantal is de afgelopen tien jaar toegenomen. Inwoners van Turkse herkomst en met de Turkse nationaliteit zijn ook oververtegenwoordigd in de gemeente (hoewel hun aantal afneemt op basis van de nationaliteit, net als bij de Marokkanen). Het aantal Syriërs steeg aanzienlijk tussen 2015 en 2019, net als het aantal Indiërs (maar wel in mindere mate als de Syriërs). Op basis van de beschikbare gegevens zijn er relatief meer **mensen zonder papieren** aanwezig in Sint-Joost-ten-Node dan in het Gewest als geheel.

Alleenstaanden zijn in iets grotere mate aanwezig in Sint-Joost-ten-Node dan in het Gewest als geheel: ze maken 49 % van de huishoudens uit (tegenover 47 % op gewestelijk niveau), in tegenstelling tot de koppels zonder kinderen (11 % tegenover 14 %). Het aandeel huishoudens in de categorie 'andere' (waaronder cohousings) is in Sint-Joost-ten-Node hoger dan in het Gewest (6 % tegenover 4 %).

Sociaal-economische profiel

De gemeente Sint-Joost-ten-Node heeft een bevolking die vaak sociaal-economisch achtergesteld is. Op basis van **fiscale statistieken** is dit de gemeente met het laagste mediane **inkomen**. Sint-Joost-ten-Node maakt deel uit van de **arme sikkel** van het Brussels Gewest. Het hele grondgebied wordt gekenmerkt door lage inkomens, met uitzondering van de Manhattansector. Het mediane inkomen is in Sint-Joost-ten-Node echter gestegen tussen 2009 en 2019, net als in de meeste wijken van de arme sikkel.

Belastingaangiften voor zeer lage inkomens zijn oververtegenwoordigd in de gemeente, net als personen die moeten rondkomen met een **vervangingsinkomen** (behalve pensioenen) of een **bijstandsuitkering**. In feite leeft 9 % van de bevolking tussen 18 en 64 jaar van een **leefloon** of een **equivalent** (een percentage dat sinds 2005 stabiel is gebleven). Bij jongeren tussen 18 en 24 jaar loopt dat percentage op tot 18,5 %. Verder heeft 38 % van de bevolking van Sint-Joost-ten-Node **recht op verhoogde tegemoetkoming** (RVT) voor geneeskundige verzorging. Het RVT-percentage ligt beduidend hoger dan in het Brussels Gewest, ongeacht de leeftijdscategorie. Van de jongeren onder de 18 jaar in Sint-Joost-ten-Node heeft 46 % dat statuut.

Het aandeel van de **65-plussers** met inkomensgarantie voor ouderen (IGO) in Sint-Joost-ten-Node (26 %) is het hoogste in het Gewest. Bovendien heeft een derde van de ouderen in Sint-Joost-ten-Node recht op de verhoogde tegemoetkoming (RVT) voor geneeskundige verzorging. Het aandeel van de ouderen dat in moeilijke financiële omstandigheden leeft, lijkt dus bijzonder hoog te zijn in Sint-Joost.

De situatie van de inwoners, en vooral van vrouwen, op de **arbeidsmarkt** lijkt bijzonder ongunstig te zijn. De **activiteitsgraad** is er lager dan in het Gewest voor beide geslachten, maar meer uitgesproken voor vrouwen. Het **werkloosheidspercentage** in de gemeente is hoger dan

dat van het Gewest als geheel en betreft 23 % van de beroepsbevolking. De **werkgelegenheidsgraad** is over het algemeen erg laag in de gemeente, vooral bij vrouwen: 40 % van de vrouwen (15-64 jaar) in Sint-Joost-ten-Node heeft een baan, en van hen werkt bijna de helft deeltijds.

Wat betreft de personen die in Sint-Joost-ten-Node werken, heeft de gemeente in verhouding tot haar grootte een groot aantal werknemers en banen in internationale instellingen. Dat ondanks het feit dat de gemeente in verhouding tot het aantal inwoners minder bedrijven (met name **maatschappelijke zetels**) telt dan het Gewest als geheel. In termen van sectorale specialisaties wordt de gemeente gekenmerkt door een sterke aanwezigheid van de financiële, verzekerings- en vastgoedsector (41 % van de banen). Door de aanwezigheid van de Noordwijk en de kantoorgebouwen aan het Madouplein is het aandeel van de lokale vestigingen met meer dan 200 werknemers in Sint-Joost-ten-Node meer dan twee keer zo groot als in het Gewest als geheel.

Eén op de vier **geboorten** vindt plaats in een huishouden dat uit een alleenstaande vrouw bestaat en één op de drie in een huishouden zonder inkomen uit arbeid. Die percentages liggen hoger dan in het Gewest als geheel. Sint-Joost-ten-Node heeft een **dekkingsgraad** voor **kinderopvang** van 49 plaatsen per 100 kinderen onder de 3 jaar, dus één plaats per twee kinderen van die leeftijd. Als we alleen kijken naar de plaatsen die voor iedereen toegankelijk zijn, dus plaatsen die niet voorbehouden zijn voor bepaalde categorieën kinderen en geprijsd zijn op basis van het inkomen van de ouders, komen we uit op 39 plaatsen per 100 kinderen onder de 3 jaar. De dekkingsgraad in de gemeente is de afgelopen tien jaar aanzienlijk verbeterd.

In het secundair **onderwijs** volgen de leerlingen vergeleken met de gewestelijke situatie iets vaker een beroepsopleiding en iets minder vaak een algemene opleiding. Bij de leerlingen die in de gemeente wonen, is de schoolachterstand (van minstens twee jaar) zeer hoog: 32 % van de jongens en 25 % van de meisjes in het secundair onderwijs heeft een schoolachterstand

De meeste **woongebouwen** in Sint-Joost-ten-Node zijn erg oud: 73 % ervan werd gebouwd vóór het jaar 1900. Sint-Joost-ten-Node is de Brusselse gemeente waar het aandeel woningen dat voor het jaar 1900 werd gebouwd het hoogst is. De **vastgoedprijzen** in Sint-Joost-ten-Node liggen lager dan in het Gewest als geheel. Tussen 2011 en 2021 steeg de voor inflatie gecorrigeerde mediane verkoopprijs van appartementen er meer dan in het Gewest als geheel.

Het aantal **sociale woningen** (792) in verhouding tot het aantal huishoudens ligt in Sint-Joost-ten-Node iets lager (6 per 100 huishoudens) dan in het Brussels Gewest (7 per 100 huishoudens). Sint-Joost-ten-Node telt echter ook andere sociale huisvesting (gemeente en Woningfonds, 424 in totaal), evenals 175 privéwoningen die via sociale huisvestingsmaatschappijen worden verhuurd.

Wat de **gemeentefinanciën** betreft, was de gewone begroting van de gemeente Sint-Joost-ten-Node voor de periode 2015-2019 soms negatief en soms positief, afhankelijk van het jaar. Het cumulatieve resultaat bleef echter positief over deze periode. Voor 2020 (coronacrisis)

was dat niet het geval. De gemeentelijke schuld per inwoner is hoger dan die van de 19 gemeenten als geheel. Het aandeel van de inkomsten van de gemeente uit de aanvullende personenbelasting ligt beduidend onder het gemiddelde van de 19 gemeenten. Sint-Joost-ten-Node is de gemeente met de laagste inkomsten uit de aanvullende personenbelasting per inwoner. Anderzijds is het aandeel van de inkomsten uit de opcentiemen op de onroerende voorheffing hoger dan gemiddeld, vanwege de hoge dichtheid van kantoren in de gemeente.

Sint-Joost-ten-Node is de gemeente met het laagste **autobezit** in het Brussels Gewest: 69 % van de huishoudens bezit geen auto.

Er is heel weinig **vegetatiebedekking** in Sint-Joost: slechts 7 % van het grondgebied bestaat uit publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten, tegenover 19 % in het Gewest. Sint-Joost-ten-Node wordt bovendien blootgesteld aan een hoge **NO₂-concentratie**.

Gezondheid van de inwoners

De **levensverwachting** van de inwoners ligt onder die van het Gewest als geheel, meer bepaald door een hoger sterftecijfer vóór 75 jaar bij de mannen. In vergelijking met het Gewest is de prevalentie van bepaalde chronische ziekten zoals diabetes en andere gezondheidsproblemen (zoals longkanker bij mannen) hoger. Sociale status is een zeer belangrijke determinant van gezondheid. Zo verklaart de relatief ongunstige socio-economische situatie van de inwoners van Sint-Joost-ten-Node in vergelijking met het gewestelijke gemiddelde gedeeltelijk de lagere levensverwachting. Toegang tot preventie (zoals de opsporing van bepaalde kankers, tandartsraadplegingen, griepvaccinaties bij ouderen) hangt eveneens samen met een moeilijker financiële situatie en ligt bij inwoners van Sint-Joost-ten-Node lager dan op gewestelijk niveau.

1.3. UITDAGINGEN

Financiële onzekerheid en armoede op elke leeftijd en de impact op de gezondheid

De armoede en onzekerheid zijn groot in Sint-Joost. Het mediane inkomen ligt er lager dan in eender welke andere Brusselse gemeente. Een hoog percentage volwassenen heeft geen inkomen uit arbeid en een derde van de geboorten vindt plaats in een huishouden zonder inkomen uit arbeid. Veel werkzoekenden hebben een diploma dat niet wordt erkend in België. Bijna de helft van alle kinderen en tieners heeft **recht op een verhoogde tegemoetkoming** (RVT). De schoolachterstand bij de leerlingen van het secundair is zeer groot.

En hoewel het aandeel ouderen in Sint-Joost-ten-Node lager is dan in het Gewest als geheel, zijn de oudere inwoners bijzonder vaak kansarm: bijna 60 % van hen heeft recht

op een verhoogde tegemoetkoming (RVT) en meer dan een vijfde heeft recht op een inkomensgarantie voor ouderen (IGO). Het risico op het mislopen van potentiële uitkeringen is groot bij deze groep, die vaak een migratieachtergrond heeft. Het hoge percentage ouderen dat in precare omstandigheden leeft, vormt een grote uitdaging voor de gemeente, zowel wat betreft het bieden van passende diensten (waaronder medische zorg) als ondersteuning bij het verouderen.

Gekoppeld aan deze vaak ongunstige sociale situatie tonen de gezondheidsindicatoren dat de levensverwachting lager ligt in Sint-Joost-ten-Node dan in het Gewest als geheel. Bepaalde gezondheidsproblemen (bijvoorbeeld chronische ziekten als diabetes) komen meer voor en de toegang tot preventie (zie hierboven) is over het algemeen lager dan op gewestelijk niveau. De financiële onzekerheid van de bevolking in het algemeen, over alle leeftijdscategorieën heen, en de moeilijke toegang tot gezondheidszorg vormen grote uitdagingen voor de gemeente.

Verscheidenheid aan nationaliteiten

Het aantal nationaliteiten in de gemeente is bijzonder groot, met een belangrijke historische aanwezigheid van personen van Turkse en Marokkaanse nationaliteit of herkomst. Andere nationaliteiten in de gemeente zijn in aantal gegroeid, zoals de Roemenen en de Bulgaren (nu het meest vertegenwoordigd onder de niet-Belgen), maar ook de Syriërs en de Indiërs. Dat impliceert mogelijk verschillende behoeften en een divers talengebruik in de gemeente.

Toegang tot huisvesting

Hoewel de mediane vastgoedprijs lager blijft dan die van het Gewest, is de verkoopprijs van appartementen in Sint-Joost-ten-Node sterk gestegen, wat logischerwijs een impact heeft op de huurprijzen. Dat kan in verband worden gebracht met de vastgestelde inkomensstijging in Sint-Joost-ten-Node (en in de **arme sikkels** van het Gewest in het algemeen), wat kan wijzen op een potentiële gentrificatie van de gemeente.

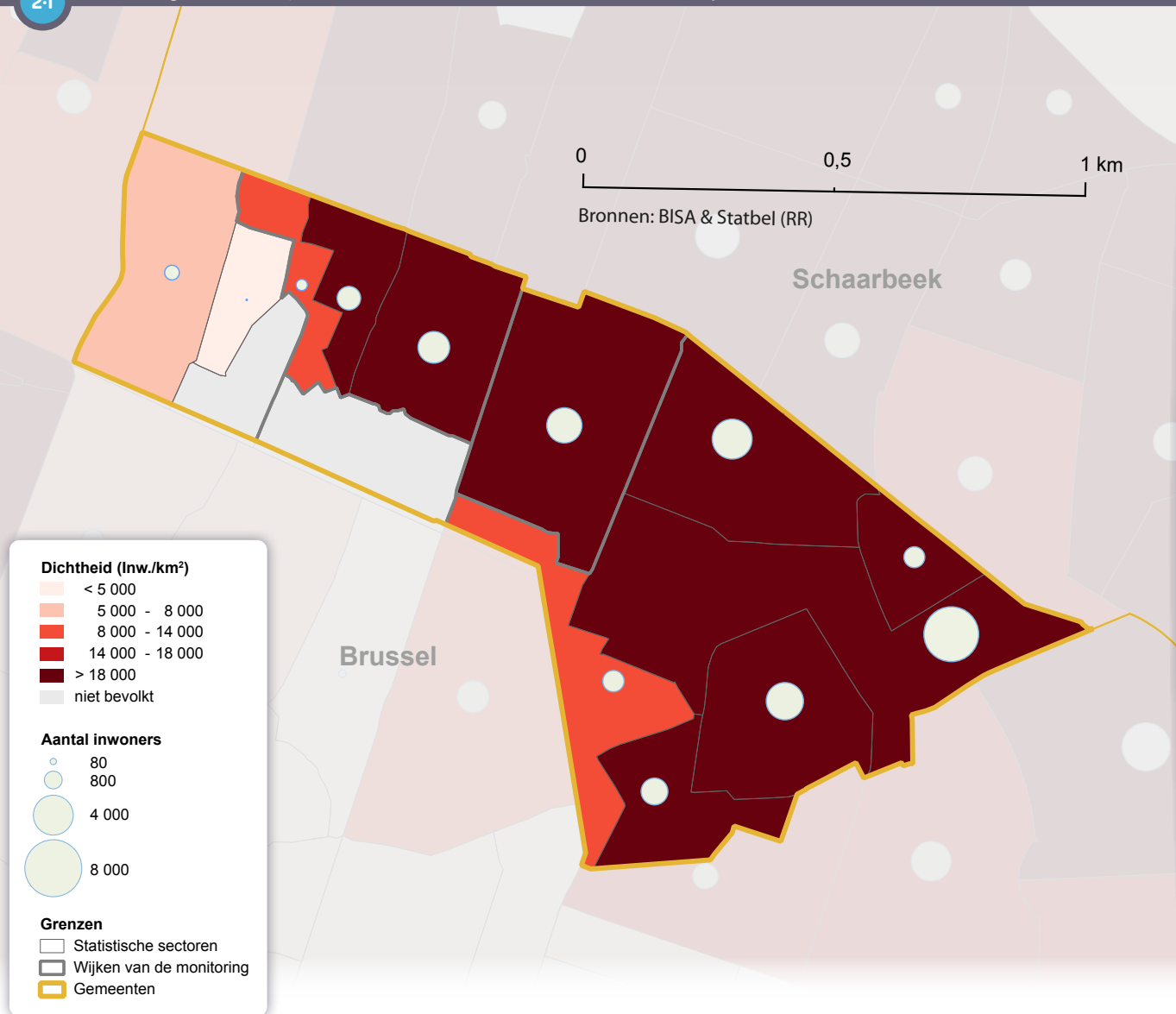
Woonomstandigheden en leefomgeving

Inwoners die in een precare situatie leven, wonen vaak in slechte omstandigheden. De meeste gebouwen in de gemeente zijn erg oud zijn en niet altijd gerenoveerd. De moeilijke sociaal-economische omstandigheden hebben ook een effect op de gezondheidstoestand van de bevolking. Een aanzienlijk deel van de jongeren groeit op in precare materiële omstandigheden en heeft door de dichtheid van de bebouwing nauwelijks toegang tot openbare ruimte op maat van hun behoeften.

Zoals eerder reeds vermeld, is de gemeente immers zeer dichtbevolkt en heeft het zeer weinig vegetatiebedekking. Bovendien wordt de bevolking van Sint-Joost-ten-Node blootgesteld aan hoge NO₂-niveaus.

2. BEVOLKING

2.1 Bevolkingsdichtheid per statistische sector, Sint-Joost-ten-Node, 1 januari 2021

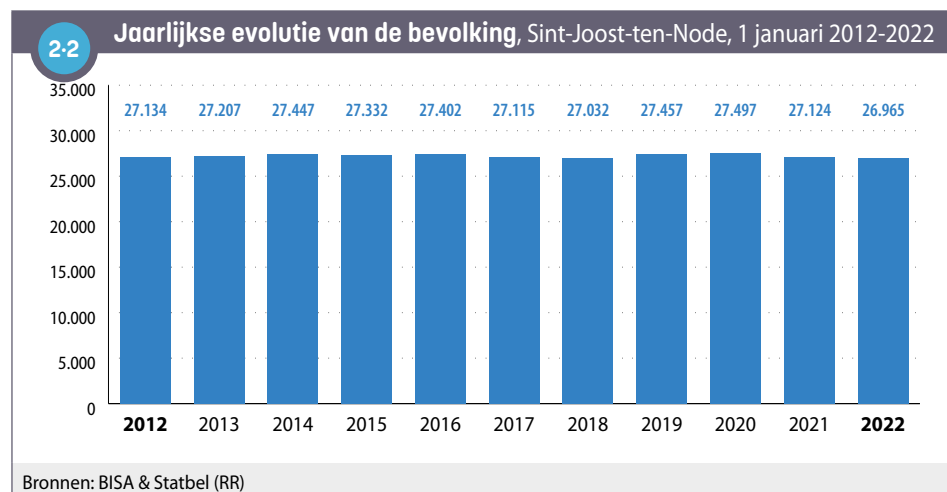
2.1. BEVOLKINGSDICHTHEID EN SPREIDING IN DE GEMEENTE

Op 1 januari 2022 telde Sint-Joost-ten-Node officieel 26.965 inwoners, of 2 % van de bevolking van het Brussels Gewest. De bevolkingsdichtheid bedraagt er 23.234 inwoners per km². Daarmee is dit de dichtstbevolkte gemeente van het Brussels Gewest. Op gewestelijk niveau bedraagt de bevolkingsdichtheid 7528 inwoners per km². De bevolkingsdichtheid is zeer hoog in de hele gemeente, behalve in de kantoorzones van de Noordwijk en in de [wijk Kruidtuin \(park\)](#), waar de bevolkingsdichtheid laag tot onbestaande is. In de [sectoren Sint-Lazarus en Madou](#) is de bevolkingsdichtheid hoog, maar ligt ze onder het gemeentelijke gemiddelde [2.1](#).

2.2. EVOLUTIE EN LOOP VAN DE BEVOLKING

Tussen 1 januari 2012 en 2022 is de bevolking van Sint-Joost-ten-Node met 1 % afgenomen, terwijl de bevolking op gewestelijk niveau met 7 % is toegenomen. Het is samen met Sint-Gillis de enige gemeente waar de bevolking in deze periode is afgenomen ²⁻².

In de loop van 2021 is de bevolking van Sint-Joost-ten-Node eveneens licht afgenomen (-0,6 %, tegenover +0,2 % op gewestelijk niveau).

In het algemeen is bevolkingsgroei het resultaat van een combinatie van drie factoren ²⁻³:

- het natuurlijk saldo
- het intern migratiesaldo
- het internationaal migratiesaldo

Voor 2021 is het **natuurlijke saldo** positief in Sint-Joost, wat betekent dat er meer geboorten (378) dan overlijdens (154) zijn. In verhouding tot de bevolking (per 1.000 inwoners) is het saldo (8,3 ‰) hoger dan dat van het Gewest (5,6 ‰). Dat kan worden verklaard door zowel een (in verhouding) hoger aantal geboorten de gemeente als een lager aantal sterfgevallen, gekoppeld aan de jongere bevolking vergeleken met het gewestelijk niveau. Het **totale vruchtbaarheidscijfer**, dat aangeeft in welke mate vrouwen op vruchtbare leeftijd geneigd zijn om kinderen te krijgen, ligt echter vrij dicht bij het gewestelijke niveau (1,7 in Sint-Joost-ten-Node tegenover 1,6 voor het Gewest).

Zoals in de andere Brusselse gemeenten is het **interne migratiesaldo** in 2021 negatief in Sint-Joost. Het aantal personen dat in 2021 vanuit een andere Belgische gemeente naar Sint-Joost-ten-Node verhuisde (1.932), is immers lager dan het aantal personen dat de gemeente verliet om zich elders in België te vestigen (3.128). In verhouding met het bevolkingsaantal is het saldo beduidend negatiever (-44 ‰) dan het saldo op gewestelijk niveau (-17 ‰). Sint-Joost-ten-Node is de Brusselse gemeente met het grootste negatieve saldo op dat vlak.

Het **internationale migratiesaldo** is positief, zoals in alle Brusselse gemeenten. Het aantal personen dat vanuit het buitenland naar Sint-Joost-ten-Node verhuisde (2.038), is immers groter dan het aantal personen dat de gemeente verliet om zich in het buitenland te vestigen (1.135)⁵. Dat saldo per 1.000 inwoners is dubbel zo hoog in Sint-Joost-ten-Node (33 ‰) dan in het Brussels Gewest in zijn geheel (14 ‰). Sint-Joost-ten-Node is de Brusselse gemeente met het hoogste saldo op dat vlak.

2-3 Loop van de bevolking in 2021

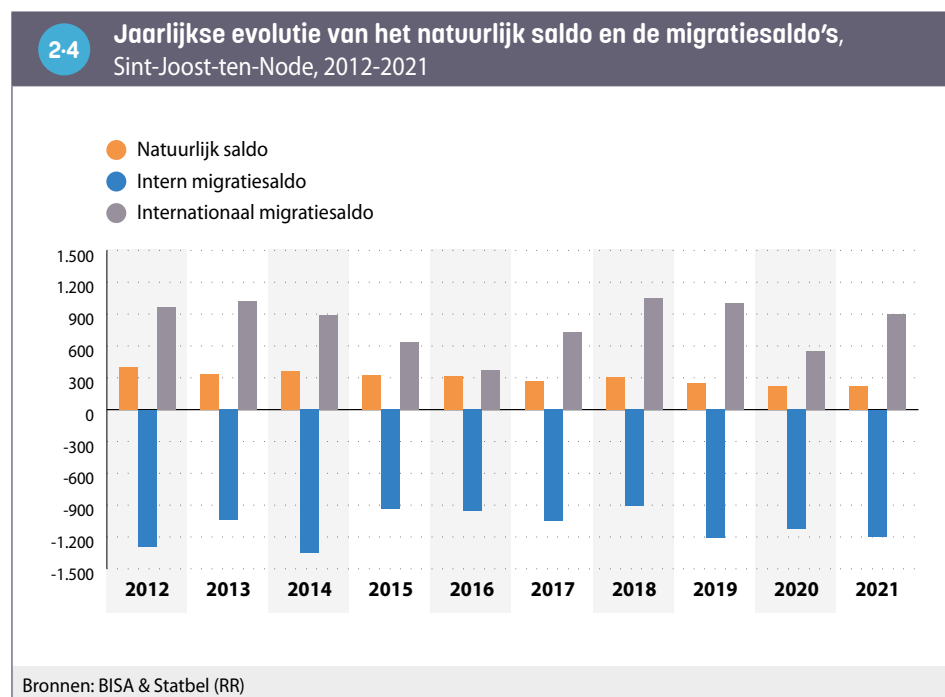
	Sint-Joost-ten-Node		Brussels Gewest	
	Aantal	%	Aantal	%
Natuurlijke loop				
Geboorten	378	14,0 ‰	15.690	12,8 ‰
Overlijden	154	5,7 ‰	8.849	7,2 ‰
Natuurlijk saldo	224	8,3 ‰	6.841	5,6 ‰
Interne migraties				
Inwijking	1.932	71,4 ‰	89.758	73,5 ‰
Uitwijking	3.128	115,7 ‰	110.809	90,7 ‰
Intern migratiesaldo	-1.196	-44,2 ‰	-21.051	-17,2 ‰
Internationale migraties				
Immigratie (inclusief heringeschreven en inkomende veranderingen van register)	2.038	75,4 ‰	48.414	39,6 ‰
waarvan Niet-EU	545	20,2 ‰	16.406	13,4 ‰
Emigratie (inclusief ambtshalve geschrapt en uitgaande veranderingen van register)	1.135	42,0 ‰	31.449	25,8 ‰
waarvan Niet-EU	192	7,1 ‰	7.079	5,8 ‰
Internationaal migratiesaldo	903	33,4 ‰	16.965	13,9 ‰
waarvan Niet-EU	353	13,1 ‰	9.327	7,6 ‰
Totaal aangroei (inclusief statistische aanpassing)				
Jaarlijkse bevolkingsgroei	-159	-0,6 %	2.667	0,2 %
Gemiddelde jaarlijkse bevolkingsgroei (tussen 1 januari 2012 en 1 januari 2022)		-0,1 %		0,7 %

Bronnen: BISA & Statbel (RR)
Noot: de statistische aanpassing omvat laattijdig geregistreerde wijzigingen (na 1 maart van het volgende jaar).

5 Deze aantallen omvatten registerwijzigingen, schrappingen en herinschrijvingen na schrapping.

Over het algemeen zijn de migratiebewegingen (instroom en uitstroom in verhouding tot de bevolking) in Sint-Joost-ten-Node groter dan op gewestelijk niveau.

De afgelopen 10 jaar waren de natuurlijke en internationale migratiesaldo's altijd positief in Sint-Joost, terwijl het interne migratiesaldo altijd negatief was. Het natuurlijke migratiesaldo is de voorbije jaren echter gedaald. Bovendien varieert de omvang van de migratiesaldo's van jaar tot jaar ^{2.4}.

En de niet-officiële bevolking?

Naast de **officiële bevolking** telt elke gemeente een bepaald aantal mensen die er wonen, maar niet tot de officiële bevolking worden gerekend (asielzoekers, mensen in irregulier verblijf/ mensen zonder papieren, diplomaten en hun gezinsleden enz.). Wat de geboorten en de overlijdens betreft, zijn de gegevens van de **Statistische formulieren voor geboorten en overlijdens** een nuttige aanvulling op de officiële bevolkingsgegevens. Ze omvatten alle personen die geboren en overleden zijn in het Brussels Gewest, niet alleen wie er officieel woont. Omgekeerd, als de moeder legaal in België woont, maar de geboorte in het buitenland plaatsvindt, wordt die laatste niet geregistreerd in de geboorteakten, maar wel in het Rijksregister. Zo werden in 2019 11 geboorten niet opgenomen in het officiële bevolkingsregister van Sint-Joost-ten-Node. Dat is een relatief verschil van 3 % ten opzichte van het aantal geboorten dat in het bevolkingsregister is geregistreerd, hetzelfde verschil als in het Gewest als geheel.

Daarnaast ontvingen in 2021 564 personen **dringende medische hulp** (DMH) van het OCMW (POD Maatschappelijke Integratie). Als dat cijfer wordt gerelateerd aan de gemeentebevolking, ligt het aandeel hoger in Sint-Joost-ten-Node (2,1 %) dan in het Gewest (1,2 %). Sint-Joost-ten-Node is samen met de Stad Brussel, Molenbeek en Sint-Gillis de gemeente met het hoogste aandeel personen die dringende medische hulp ontvingen. Volgens een schatting van het KCE (2015)⁶ schommelt het aandeel mensen zonder papieren dat gebruikmaakt van DMH tussen 10 en 20 %. Op basis van die cijfers is het aantal personen zonder papieren (in verhouding tot de totale bevolking) in de gemeente vrij groot.

6 Roberfroid D. *et al*, 2015.

2.3. STRUCTUUR VOLGENS LEEFTIJD EN GESLACHT

Op 1 januari 2022 is het aandeel van de beroepsbevolking (18-64 jaar) in Sint-Joost-ten-Node groter dan in het Gewest (69 % tegenover 64 %), in tegenstelling tot het aandeel 65-plussers (9 % tegenover 13 %). De 65-plussers zijn overigens minder vaak ouder dan 80 ²⁻⁶. Het aandeel kinderen en tieners onder de 18 jaar is gelijk aan dat van het Gewest (22 %) ²⁻⁵. De gemiddelde leeftijd ligt lager dan in het Gewest (35,6 jaar in Sint-Joost-ten-Node tegenover 37,8 jaar in het Gewest) ²⁻⁶.

Tussen 2012 en 2022 nam de gemiddelde leeftijd in de gemeente echter toe. Verder telt Sint-Joost-ten-Node meer mannen dan vrouwen (110 mannen op 100 vrouwen), terwijl op gewestelijk niveau de vrouwen op 1 januari 2022 in de meerderheid zijn (96 mannen op 100 vrouwen). Het aandeel van de mannen in de gemeente is gestegen tegenover 2012 ²⁻⁶. Dat kan verband houden met bepaalde migratiestromen die meer uit mannen bestonden.

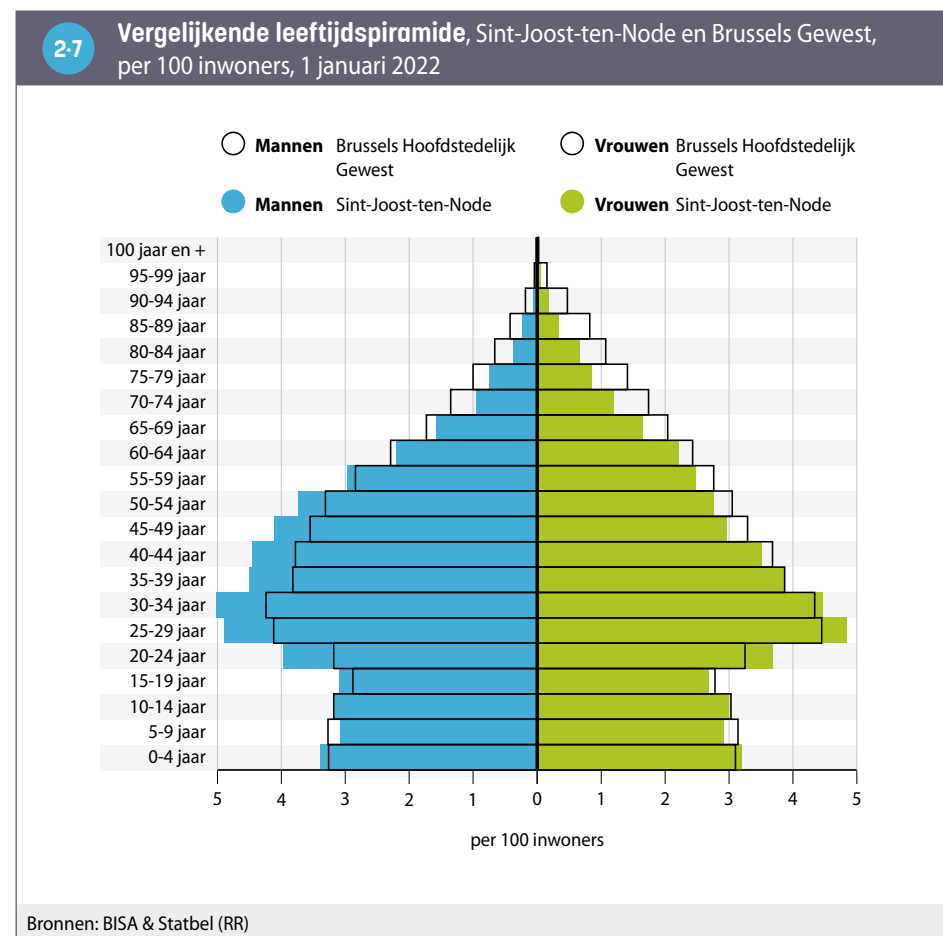
2-5	Uitsplitsing van de bevolking per leeftijdsgroep, 1 januari 2012 en 2022							
	Sint-Joost-ten-Node				Brussels Gewest			
	01/01/2012		01/01/2022		01/01/2012		01/01/2022	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
0 - 17 jaar	6.991	25,8	5.960	22,1	255.118	22,4	273.645	22,4
18 - 64 jaar	18.111	66,7	18.624	69,1	730.020	64,1	788.876	64,5
65 jaar en ouder	2.032	7,5	2.381	8,8	153.716	13,5	160.116	13,1
Totaal	27.134	100	26.965	100	1.138.854	100	1.222.637	100

Bronnen: BISA & Statbel (RR)

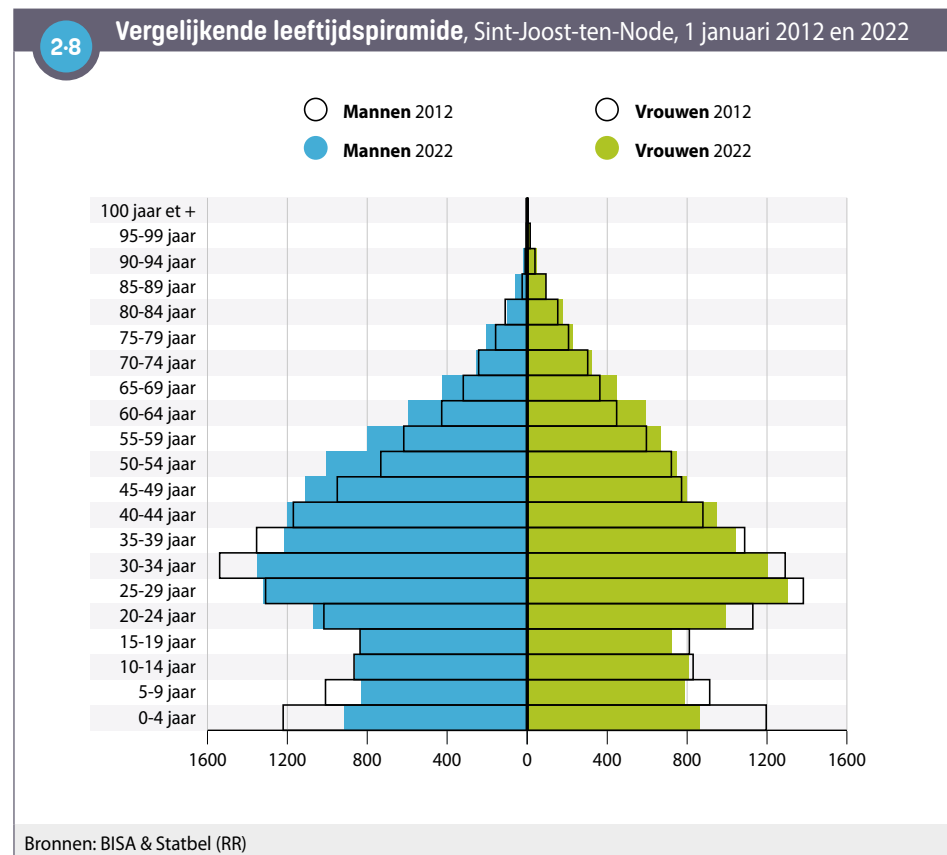
2-6	Indicatoren over de structuur van de bevolking, 1 januari 2012 en 2022			
	Sint-Joost-ten-Node		Brussels Gewest	
	01/01/2012	01/01/2022	01/01/2012	01/01/2022
Gemiddelde leeftijd totaal (jaar)	33,0	35,6	37,5	37,8
Gemiddelde leeftijd mannen (jaar)	32,7	35,4	36,1	36,7
Gemiddelde leeftijd vrouwen (jaar)	33,4	35,9	38,9	38,8
Senioriteitscoëfficiënt [80+/65+] (%)	21,8	21,3	33,1	29,2
Geslachtsverhouding (%)	105,2	110,4	94,3	96,5

Bronnen: BISA & Statbel (RR)

De eerste leeftijdspiramide vergelijkt Sint-Joost-ten-Node met het Gewest ²⁻⁷ en illustreert de ondervetegenwoordiging van 65-plussers (mannen en vrouwen) in de gemeente. Vrouwen tussen 40 en 64 jaar zijn trouwens eveneens ondervetegenwoordigd. Daarentegen zijn mannen tussen 20 en 54 jaar en vrouwen tussen 20 en 29 jaar overvetegenwoordigd.

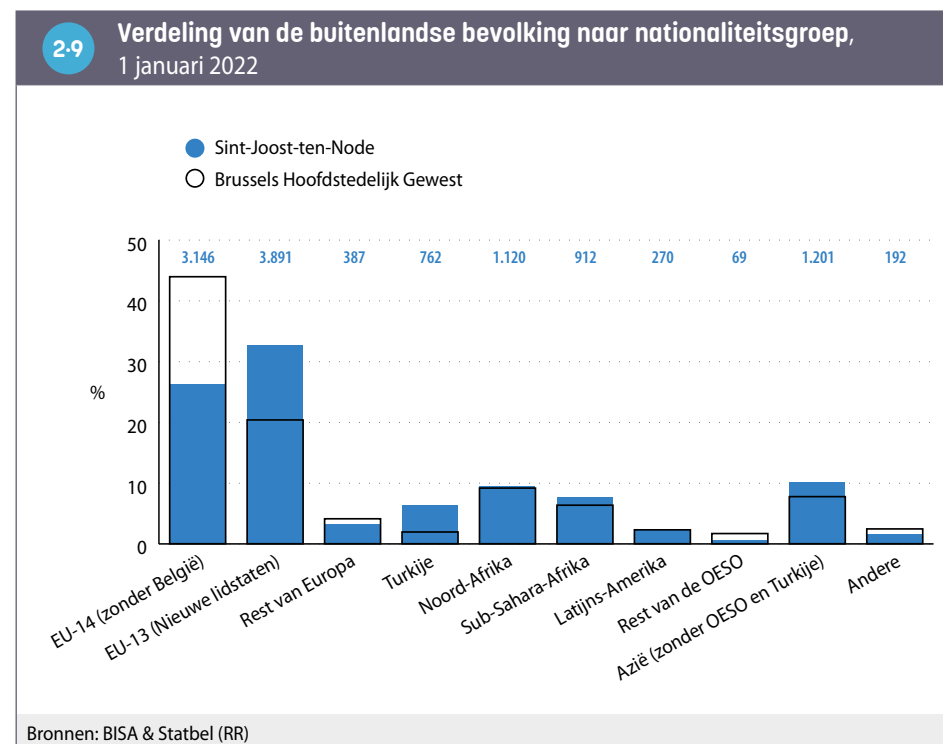
De tweede leeftijdspiramide, die 2012 vergelijkt met 2022 **2-8** laat een duidelijke daling zien van het aantal jonge kinderen. Er is ook een daling te zien in andere leeftijdscategorieën binnen de jongvolwassen populatie. Aan de andere kant is het aantal mannen tussen 45 en 69 jaar en, in mindere mate, het aantal vrouwen tussen 55 en 69 jaar toegenomen.

2.4. NATIONALITEITEN

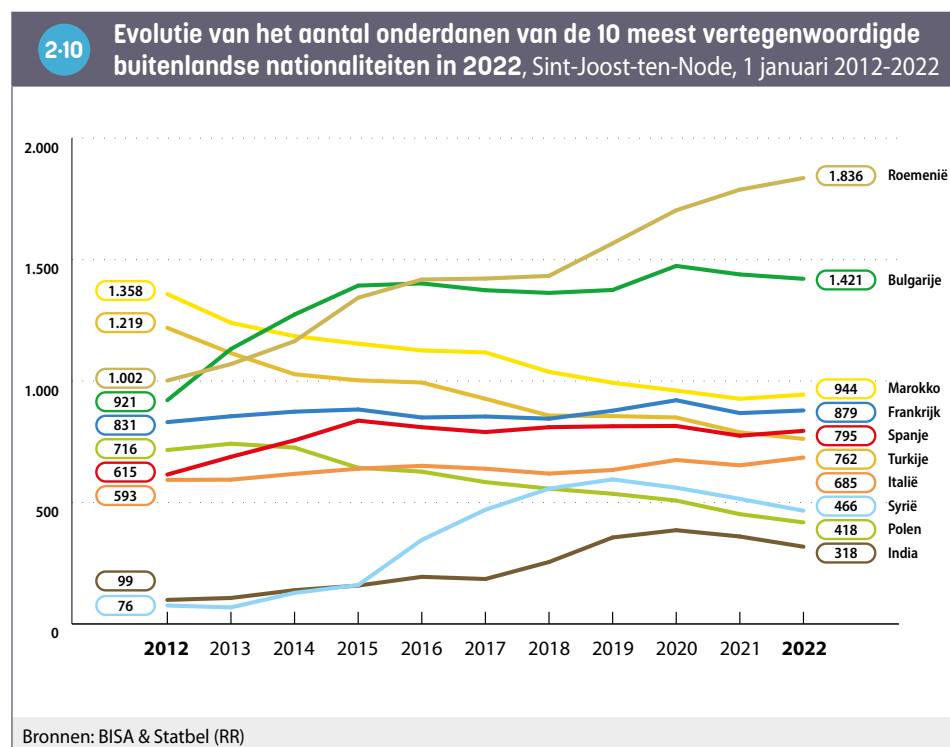
Op 1 januari 2022 hebben 11.950 personen, of 44 % van de bevolking van Sint-Joost, niet de Belgische nationaliteit. Hun aandeel neemt toe en ligt beduidend hoger dan dat van het Gewest (36 %).

Van de buitenlandse inwoners in de gemeente is 32 % afkomstig uit de nieuwe lidstaten (EU-13), 26 % uit de EU-14 (zonder België), 10 % uit Azië (zonder de OESO en Turkije), 9 % uit Noord-Afrika, 7 % uit sub-Saharaans Afrika en 6 % uit Turkije. Personen uit de EU-13 en Turkije zijn beduidend sterker vertegenwoordigd onder de buitenlandse bevolking in Sint-Joost-ten-Node dan in het Gewest als geheel. Onderdanen van Aziatische landen (zonder de OESO en Turkije) en sub-Saharaans Afrika zijn eveneens oververtegenwoordigd (maar in mindere mate). Personen uit de EU-14 en de rest van de OESO zijn dan weer beduidend ondervertegenwoordigd bij de niet-Belgische bevolking van Sint-Joost-ten-Node in vergelijking met de rest van het Gewest **2-9**.

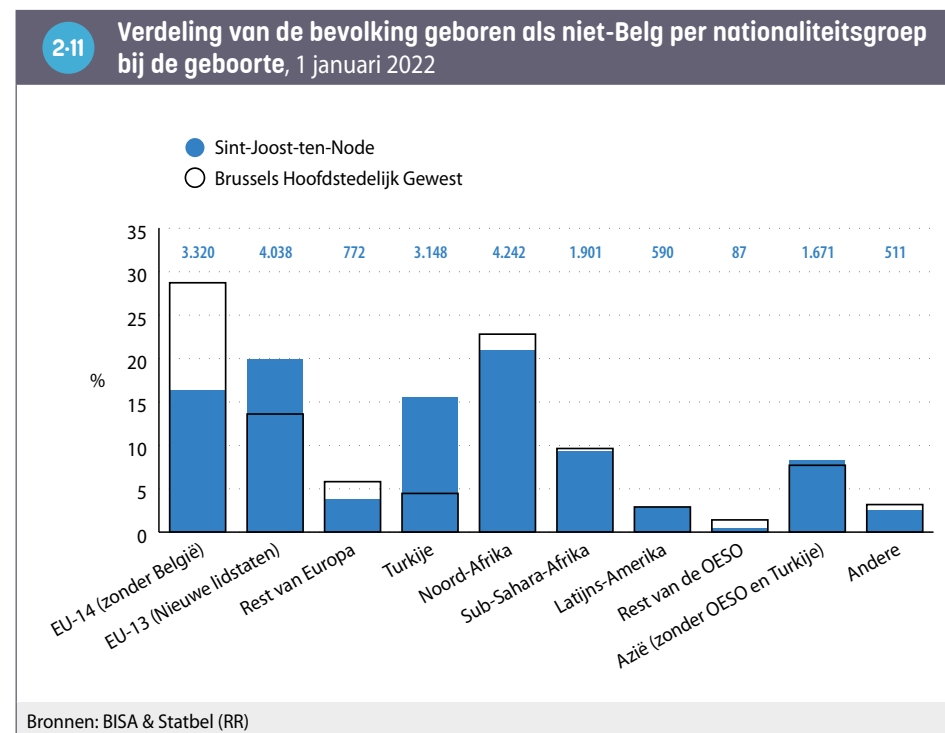

Bij de personen met een niet-Belgische nationaliteit zijn de Roemenen het sterkst vertegenwoordigd in Sint-Joost, gevolgd door de Bulgaren **2-10**. Beide groepen zijn de afgelopen tien jaar sterk gegroeid in de gemeente.

Het aantal Marokkanen (op een verre derde plaats na de Roemenen en Bulgaren) is in de periode 2012-2022 gedaald, net als het aantal Turken. Het aantal Polen is tijdens de periode in kwestie eveneens gedaald. Het aantal Fransen (op de vierde plaats) is in deze periode slechts licht gestegen (terwijl het op gewestelijk niveau aanzienlijk is gestegen). Het aantal Syriërs is tussen 2015 en 2019 sterk toegenomen, net als het aantal Indiërs (maar in mindere mate). Beide groepen kenden echter een terugval tegen het einde van de periode.

De analyse van de huidige nationaliteit vormt slechts een gedeeltelijke weerspiegeling van de diversiteit van de bevolking. Terwijl 44 % van de inwoners van Sint-Joost-ten-Node momenteel een buitenlandse nationaliteit heeft, had echter 75 % van de inwoners een buitenlandse nationaliteit bij de geboorte. Een deel van de Belgische bevolking van de gemeente heeft dus na de geboorte de Belgische nationaliteit verkregen. Zo is het aantal inwoners van Sint-Joost-ten-Node dat werd geboren met een Turkse (3.148 personen) of een Noord-Afrikaanse (4.242 personen) nationaliteit vier keer groter dan het aantal inwoners met diezelfde nationaliteit (762 personen met de Turkse nationaliteit en 1.120 met een Noord-Afrikaanse nationaliteit) **2-11**.

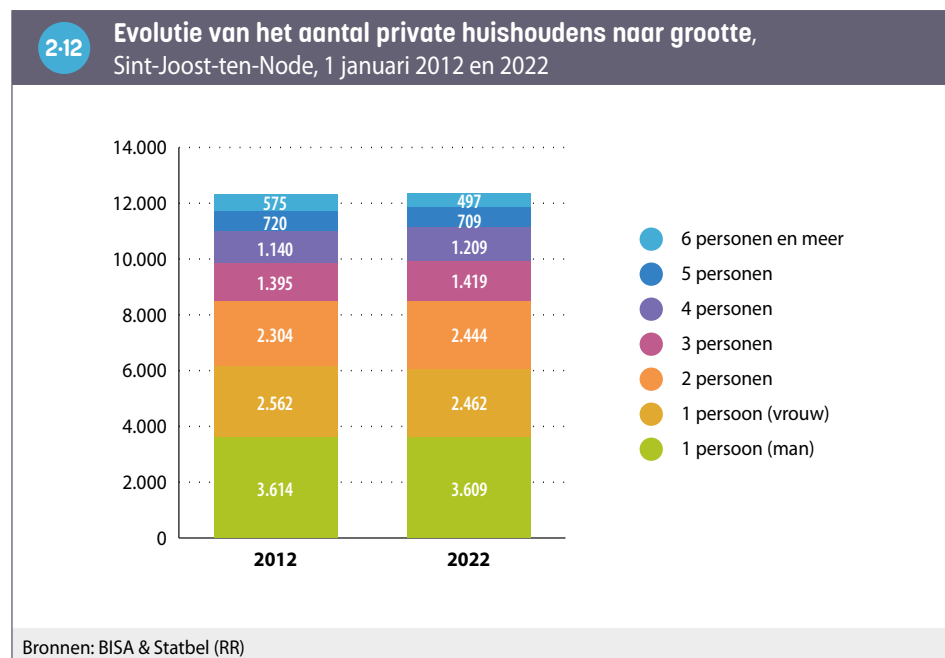

2.5. HUISHOUDENS

Sint-Joost-ten-Node telde op 1 januari 2022 12.349 particuliere huishoudens, 39 meer dan in 2012.

De gemiddelde grootte van de private huishoudens is in Sint-Joost-ten-Node iets groter (2,18) dan in het Brussels Gewest (2,15).

In 2022 bestaat 29 % van de huishoudens uit een alleenstaande man en 20 % uit een alleenstaande vrouw, 20 % uit twee personen, 11 % uit drie personen, 10 % uit vier personen en 10 % uit vijf of meer personen. Tussen 2012 en 2022 is het aantal 2-, 3- en 4-persoonshuishoudens (licht) toegenomen. Het aantal 1- en 5-persoonshuishoudens is licht gedaald. Het aantal zeer grote huishoudens (6 of meer personen) daalde sterk (-14 %), terwijl het steeg in het Gewest [2-12](#).

Alleenstaanden zijn licht oververtegenwoordigd in Sint-Joost-ten-Node (49 % van de huishoudens, tegenover 47 % op gewestelijk niveau), in tegenstelling tot koppels zonder kinderen, die ondervertegenwoordigd zijn in vergelijking met de gewestelijke situatie (11 % van de huishoudens, tegenover 14 % in het Gewest) [2-13](#). Koppels met kinderen en eenoudergezinnen zijn verhoudingsgewijs even sterk vertegenwoordigd in Sint-Joost-ten-Node als in het Gewest. Het aandeel van de huishoudens in de categorie 'andere' is dan weer hoger dan in het Gewest als geheel. Het kan gaan om cohousings of andere soorten huishoudens, zoals huishoudens die uit meer dan twee generaties bestaan. Sint-Joost-ten-Node is de gemeente met het grootste aandeel huishoudens in de categorie 'andere'.

2-13 Aantal private huishoudens volgens type, 1 januari 2022

	Sint-Joost-ten-Node		Brussels Gewest	
	Aantal	%	Aantal	%
Alleenwonenden	6.006	48,6	263.886	46,8
Koppels zonder kinderen	1.388	11,2	81.344	14,4
Koppels met kind(eren)	2.787	22,6	131.805	23,4
Alleenstaande ouders	1.421	11,5	65.482	11,6
Andere types	747	6,0	21.365	3,8
Totaal	12.349	100	563.882	100

Bronnen: BISA & Statbel (RR)

3. JONGE KINDEREN

3.1. EVOLUTIE EN KENMERKEN VAN DE GEBOORTEN

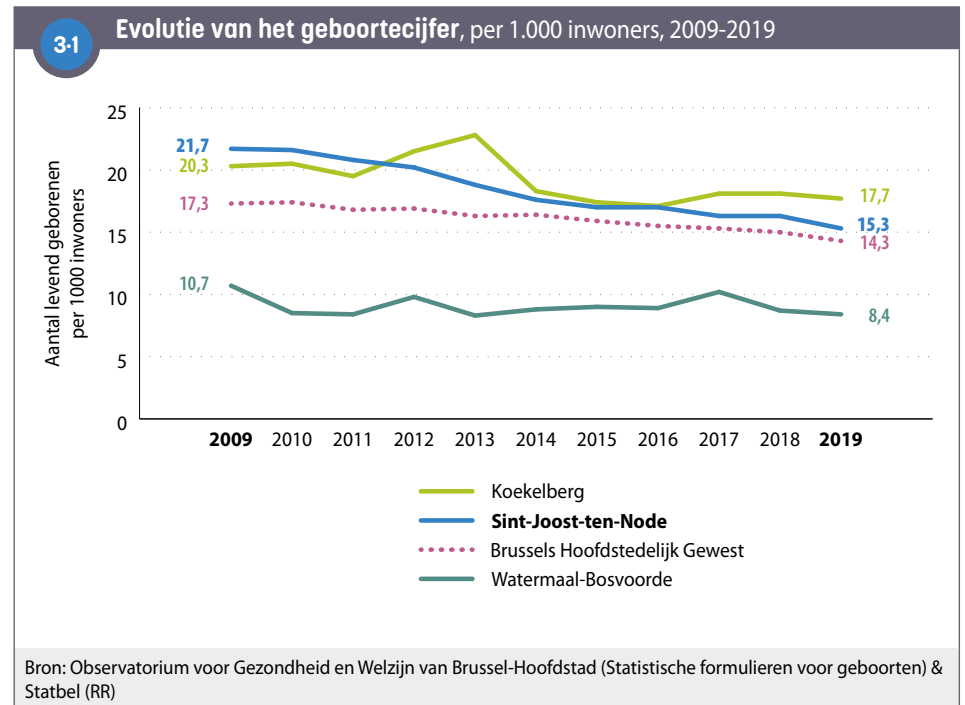
In 2019 zijn op basis van de [Statistische formulieren voor geboorten](#) (met inbegrip van de geboorten die niet in het bevolkingsregister zijn opgenomen, maar zonder de geboorten die in het buitenland hebben plaatsgevonden) 421 kinderen geboren in een huishouden in Sint-Joost. Het [geboortecijfer](#) was dat jaar 15 ‰. Dat is iets hoger dan het gewestelijke gemiddelde (14 ‰). In het hele Gewest is dat cijfer het hoogst in Koekelberg en het laagst in Watermaal-Bosvoorde ^{3.1}.

Het geboortecijfer hangt, voor een gegeven bevolking, af van:

- de trend van vrouwen in de vruchtbare leeftijd om kinderen te krijgen (gemeten door het [totale vruchtbaarheidscijfer](#))
- het aandeel van deze vrouwen in de totale bevolking.

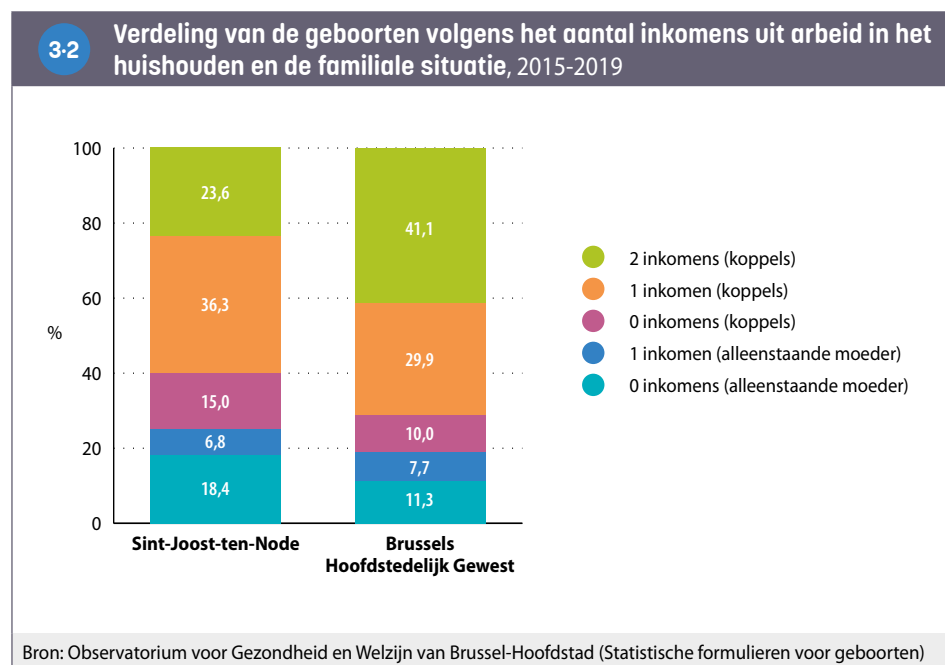
In Sint-Joost-ten-Node is het aandeel vrouwen op vruchtbare leeftijd iets hoger dan in het Gewest als geheel. Het [totale vruchtbaarheidscijfer](#) ligt er ook in zeer beperkte mate hoger (1,7 vergeleken met 1,6 in het Gewest). Maar in beide gevallen is het verschil met de gewestelijke situatie klein (wat het beperkte verschil in het geboortecijfer verklaart).

Net zoals het gemiddelde van de andere gemeenten daalt, daalt het geboortecijfer ook in Sint-Joost-ten-Node: in 2009 bedroeg het 22 ‰, een cijfer dat toen boven dat van het Gewest lag. De daling van het geboortecijfer is meer uitgesproken in Sint-Joost-ten-Node dan in Brussel in zijn geheel.

Eén op de vier geboorten (25 %) in Sint-Joost-ten-Node vindt plaats in een huishouden bestaande uit een alleenstaande vrouw, een aandeel dat hoger is dan in het Gewest (19 %). In 18 % van de gevallen is de moeder niet alleen staand, maar heeft ze ook geen inkomen uit arbeid **3-2**. Ook hier is de situatie in Sint-Joost-ten-Node ongunstiger dan in Brussel als geheel.

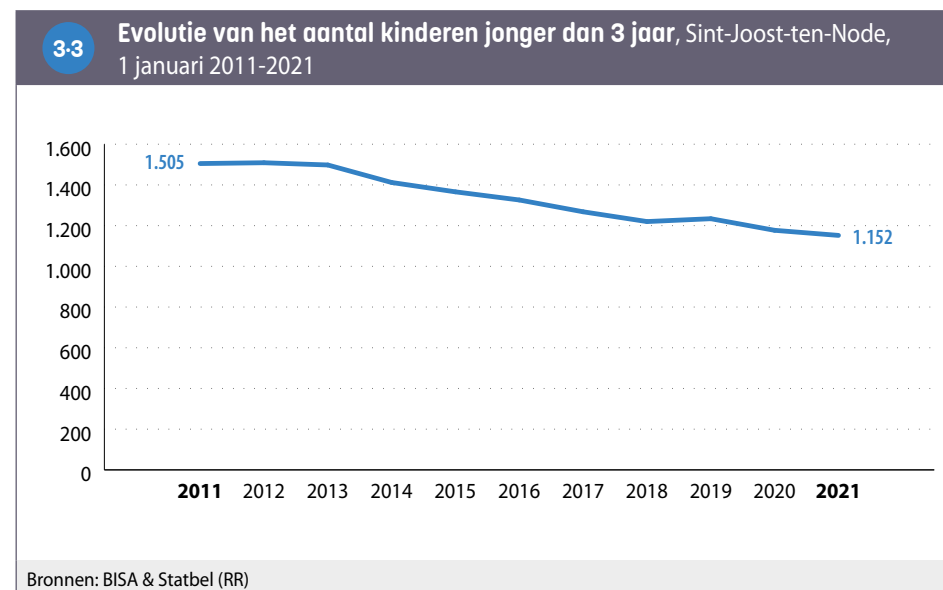
Meer in het algemeen vindt 33 % van de geboorten in de gemeente plaats in een huishouden (alleenstaande ouder of koppel) zonder inkomen uit arbeid, wat een zeer aanzienlijk aandeel is en ook gevoelig hoger ligt dan in het Brussels Gewest (21 %).

64 % van de vrouwen in Sint-Joost-ten-Node die tussen 2015 en 2019 zijn bevallen, had bovendien een buitenlandse nationaliteit, wat veel hoger is dan het cijfer voor het Gewest als geheel (53 %). De Roemeense nationaliteit is de voornaamste nationaliteit van buitenlandse vrouwen die in de gemeente in 2019 zijn bevallen (9 % van alle geboorten), gevolgd door de Marokkaanse (8 %), de Bulgaarse (7 %) en de Syrische (5 %) nationaliteit.

3.2. EVOLUTIE VAN HET AANTAL KINDEREN JONGER DAN 3 JAAR

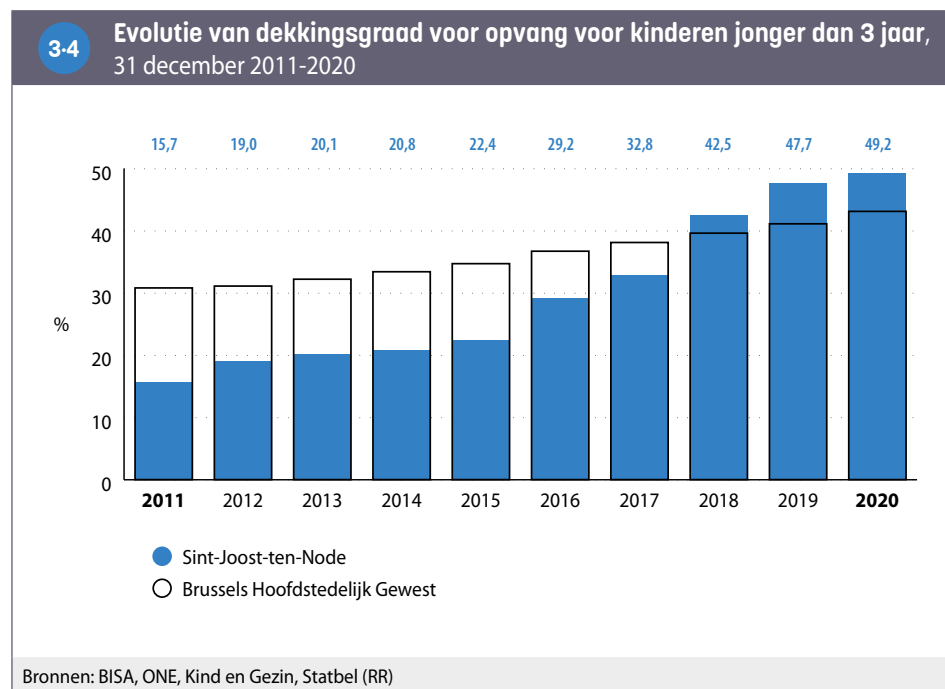
Op 1 januari 2021 telde Sint-Joost-ten-Node 1.152 kinderen jonger dan drie jaar, wat neerkomt op 4,2 % van de totale bevolking (tegenover 3,9 % in het Brussels Gewest). Het aantal kinderen jonger dan 3 jaar is in de gemeente sterker gedaald dan op gewestelijk niveau (-23 % tussen 2011 en 2021 in Sint-Joost-ten-Node, tegenover -9 % in het Brussels Gewest) **3-3**. Na Sint-Gillis is dit de Brusselse gemeente waar het aantal het sterkst is gedaald.

3.3. KINDEROPVANG: DEKKINGSGRAAD EN TOEGANKELIJKHEID

Op 31 december 2020 bedraagt de **dekkingsgraad van de opvang** voor kinderen jonger dan 3 jaar 49 % in Sint-Joost, dus bijna één plaats per twee kinderen van die leeftijd. Dat is meer dan op het niveau van het Brussels Gewest. Het cijfer is de afgelopen 10 jaar zeer aanzienlijk gestegen in de gemeente, zowel door een toename van het aantal plaatsen (dat op 10 jaar tijd meer dan verdubbeld is) als door een daling van het aantal kinderen jonger dan 3 jaar **3-4**.

Op 31 december 2020 beschikt Sint-Joost-ten-Node over 567 plaatsen in de kinderopvang **3-5**. Het gaat hoofdzakelijk om plaatsen in de collectieve opvang. Gezinsopvang (onthalouders) is over het algemeen vrij onderontwikkeld in het Gewest.

Sommige van deze plaatsen zijn voorbehouden voor (of geven voorrang aan) bepaalde categorieën kinderen, bijvoorbeeld kinderen van het personeel van ondernemingen of instellingen (die niet noodzakelijk in het Brussels Gewest wonen), of voor inwoners van de gemeente. Als we de opvangplaatsen die voorbehouden zijn voor bepaalde categorieën kinderen buiten beschouwing laten, daalt de dekkingsgraad (2020) in Sint-Gillis van 49 % naar 43 %.

Als we tot slot alleen rekening houden met de volledig *toegankelijke plaatsen*, dus plaatsen die niet voorbehouden zijn en ook worden aangeboden tegen een tarief berekend op basis van het inkomen van de ouders, bedraagt de dekkingsgraad 39 % in Sint-Joost-ten-Node (dus één plaats per drie kinderen onder de 3 jaar), wat nog altijd heel wat meer is dan het gewestelijke gemiddelde (26 %). Met andere woorden: 79 % van alle plaatsen in Sint-Joost-ten-Node is niet voorbehouden en wordt aangeboden tegen een tarief op basis van het inkomen van de ouders. Dat percentage ligt beduidend hoger dan dat van het Gewest (60 %).

3-5 Kinderopvang en toegankelijkheid van het aanbod, 31 december 2015 en 2020

	Sint-Joost-ten-Node		Brussels Gewest	
	2015	2020	2015	2020
Totaal aantal kinderopvangplaatsen	297	567	18.576	20.643
waarvan				
Aantal plaatsen in groepsopvang	285	555	17.992	20.111
Aantal plaatsen in gezinsopvang	12	12	584	532
waarvan				
Aantal gereserveerde plaatsen of plaatsen met voorrang	0	73	2.691	2.754
Aantal toegankelijke plaatsen	297	494	15.885	17.889
Aantal kinderopvangplaatsen per 100 kinderen jonger dan drie jaar	22,4	49,2	34,7	43,1
Aantal toegankelijke kinderopvangplaatsen per 100 kinderen jonger dan drie jaar	22,4	42,9	29,7	37,4
Aantal toegankelijke en inkomensgerelateerde kinderopvangplaatsen per 100 kinderen jonger dan drie jaar	19,1	39,1	20,1	25,9
Aandeel inkomensgerelateerde kinderopvangplaatsen ten opzichte van het totaal aantal plaatsen (%)	85,2	79,4	58,1	60,1

Bronnen: BISA, ONE, Kind en Gezin, Statbel (RR)

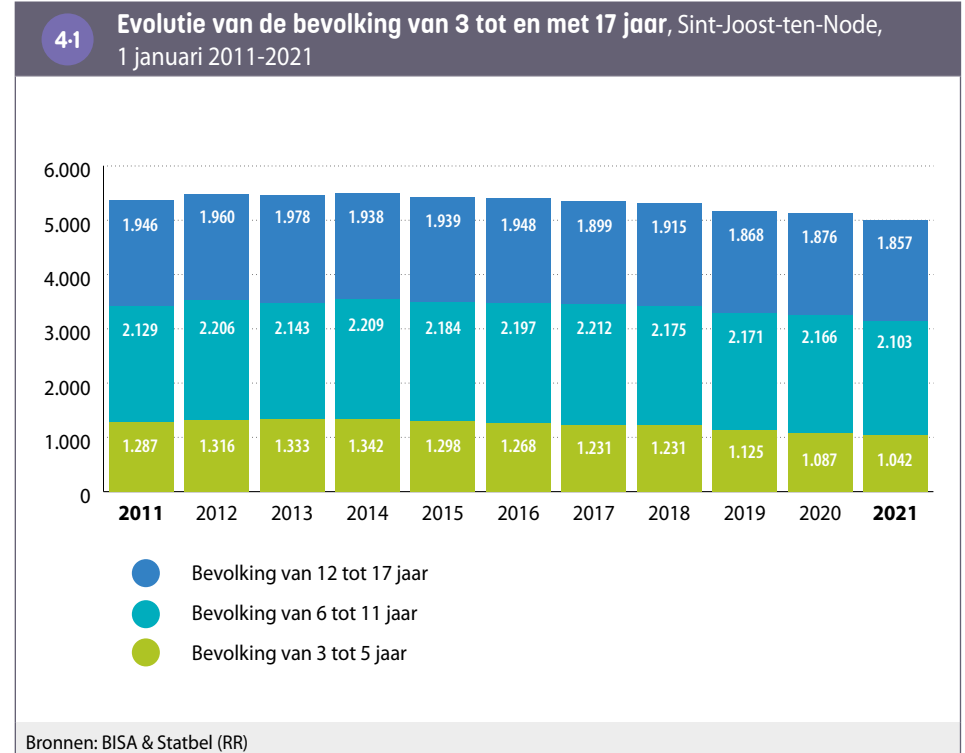
4. ONDERWIJS

4.1. EVOLUTIE VAN DE BEVOLKING VAN 3 TOT EN MET 17 JAAR

Tussen 2011 en 2021 is het totale aantal kinderen van 3 tot en met 17 jaar in Sint-Joost-ten-Node gedaald. Die daling was vooral merkbaar in de tweede helft van de periode **4-1**. De kinderen van 3 tot 17 jaar kunnen worden onderverdeeld in drie leeftijdsgroepen: kleuterschool (3 tot 5), lager onderwijs (6 tot 11) en secundair onderwijs (12 tot 17). Over de gehele periode 2011-2021 is het aantal kinderen in deze drie leeftijdsgroepen gedaald, maar het aantal 3- tot 5-jarigen is sterker gedaald (-19 %) dan het aantal 6- tot 11-jarigen (-1 %) en het aantal 12- tot 17-jarigen (-5 %).

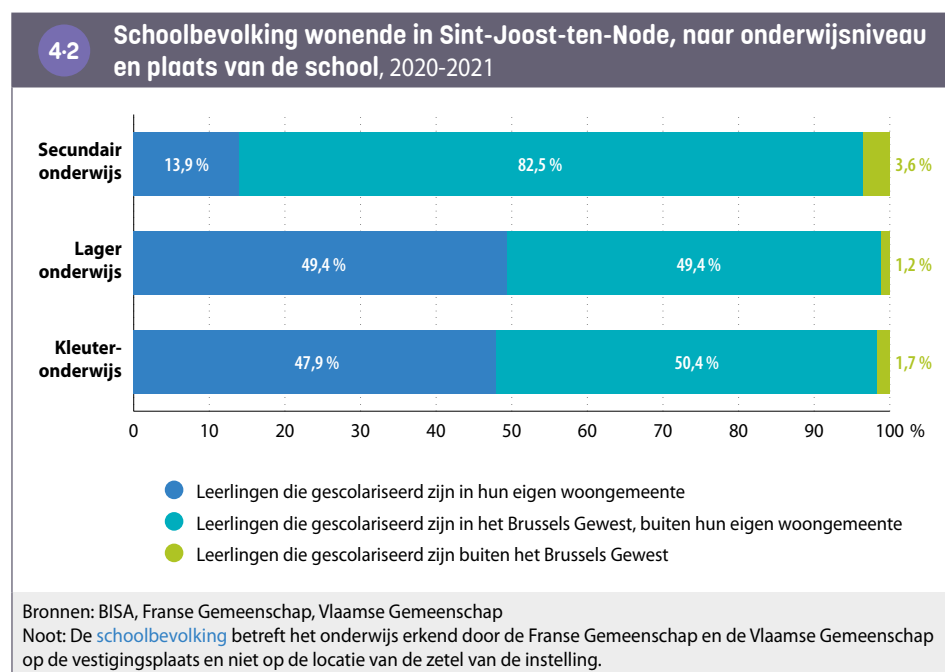
Het aandeel van de 3- tot 5-jarigen, de 6- tot 11-jarigen en de 12- tot 17-jarigen in de totale bevolking bedroeg in 2021 respectievelijk 4 %, 8 % en 7 %. Het aandeel van de 3- tot 5-jarigen is licht gedaald in vergelijking met 2011.

Merk op dat de cijfers in Figuur **4-1** gebaseerd zijn op de [officiële bevolking](#). Dat betekent dat sommige kinderen (van wie de ouders bijvoorbeeld in het [Wachtregister](#) zijn ingeschreven of in een onregelmatige situatie verkeren) niet meegeteld zijn. Die kinderen kunnen evenwel schoollopen in de gemeente en meegeteld worden in de gegevens over de [schoolbevolking](#). Omgekeerd zijn er ook kinderen die wel in de officiële bevolkingscijfers voorkomen, maar die we niet terugvinden in de schoolbevolking. Die schoolbevolking telt immers enkel de kinderen die schoollopen in een school van de Franse of Vlaamse Gemeenschap. Dat verklaart de mogelijke verschillen tussen de gegevens over de officiële bevolking en die over de schoolbevolking (zie volgend punt).

4.2. SCHOOLBEVOLKING: ONDERWIJSNIVEAU, PLAATS VAN DE SCHOOL EN ONDERWIJSVORM

Tijdens het schooljaar 2020-2021 waren respectievelijk 1.111, 2.164 en 2.160 in Sint-Joost-ten-Node wonende leerlingen ingeschreven in het kleuter-, basis- en secundair onderwijs in een van de twee Gemeenschappen (Franse of Vlaamse)⁷. 48 % van de leerlingen ingeschreven in het kleuteronderwijs gaat naar een school in Sint-Joost, tegenover 49 % van de leerlingen in het lager onderwijs en 14 % van de leerlingen in het secundair onderwijs **4-2**.

Hoewel een deel van de leerlingen die in de gemeente wonen dus buiten de gemeente naar school gaat, zijn er ook bewegingen in de tegenovergestelde richting. 62 % van de leerlingen van de kleuterschool in de gemeente woont namelijk elders. Dat geldt ook voor 58 % van de leerlingen die naar een basisschool in de gemeente gaan en voor 28 % van de leerlingen die naar een middelbare school gaan.

⁷ Leerlingen die onderwijs volgen buiten de Gemeenschappen (Europese of internationale scholen, privé scholen die niet officieel erkend zijn door een van de twee Gemeenschappen, thuisonderwijs), zijn dus niet meegeteld.

De verdeling van de leerlingen in Sint-Joost-ten-Node per studierichting verschilt van die van het Gewest, met meer leerlingen in beroepsopleidingen en minder in algemene richtingen. In Sint-Joost-ten-Node volgt 26 % van de leerlingen in het secundair onderwijs een algemene richting, 17 % een technische richting en 16 % een beroepsrichting, tegenover respectievelijk 33 %, 16 % en 11 % in het Gewest. Het aandeel van de leerlingen in het buitengewoon onderwijs (4,9 % van de leerlingen in het lager onderwijs en 4,3 % in het secundair onderwijs) ligt iets lager dan in het Gewest **4-3**. Hetzelfde geldt voor de leerlingen die duaal leren of deel uitmaken van het DASPA/OKAN-systeem.

4-3 Verdeling van de schoolbevolking in het leerplichtonderwijs (woonplaats) naar onderwijsniveau en onderwijsvorm, 2020-2021

	Sint-Joost-ten-Node		Brussels Gewest
	Aantal	% in het niveau	% in het niveau
Kleuteronderwijs			
Gewoon kleuteronderwijs	1.107	99,6	99,2
Buitengewoon kleuteronderwijs	4	0,4	0,8
Totaal kleuteronderwijs	1.111	100	100
Lager onderwijs			
Gewoon lager onderwijs	2.058	95,1	95,6
Buitengewoon lager onderwijs	106	4,9	4,4
Totaal lager onderwijs	2.164	100	100
Secundair onderwijs			
Secundair onderwijs 1 ^{ste} graad	677	31,3	32,1
Secundair onderwijs 2 ^{de} en 3 ^{de} (en 4 ^{de} graad voor de Franse Gemeenschap)			
<i>Algemeen</i>	563	26,1	33,5
<i>Technisch</i>	364	16,9	16,4
<i>Kunst</i>	9	0,4	0,5
<i>Beroeps</i>	345	16,0	11,3
<i>Deeltijds Beroepssecundair Onderwijs (DBSO)</i>	61	2,8	1,6
Buitengewoon secundair onderwijs	93	4,3	3,5
Secundair DASPA en OKAN	48	2,2	1,1
Totaal secundair onderwijs	2.160	100	100

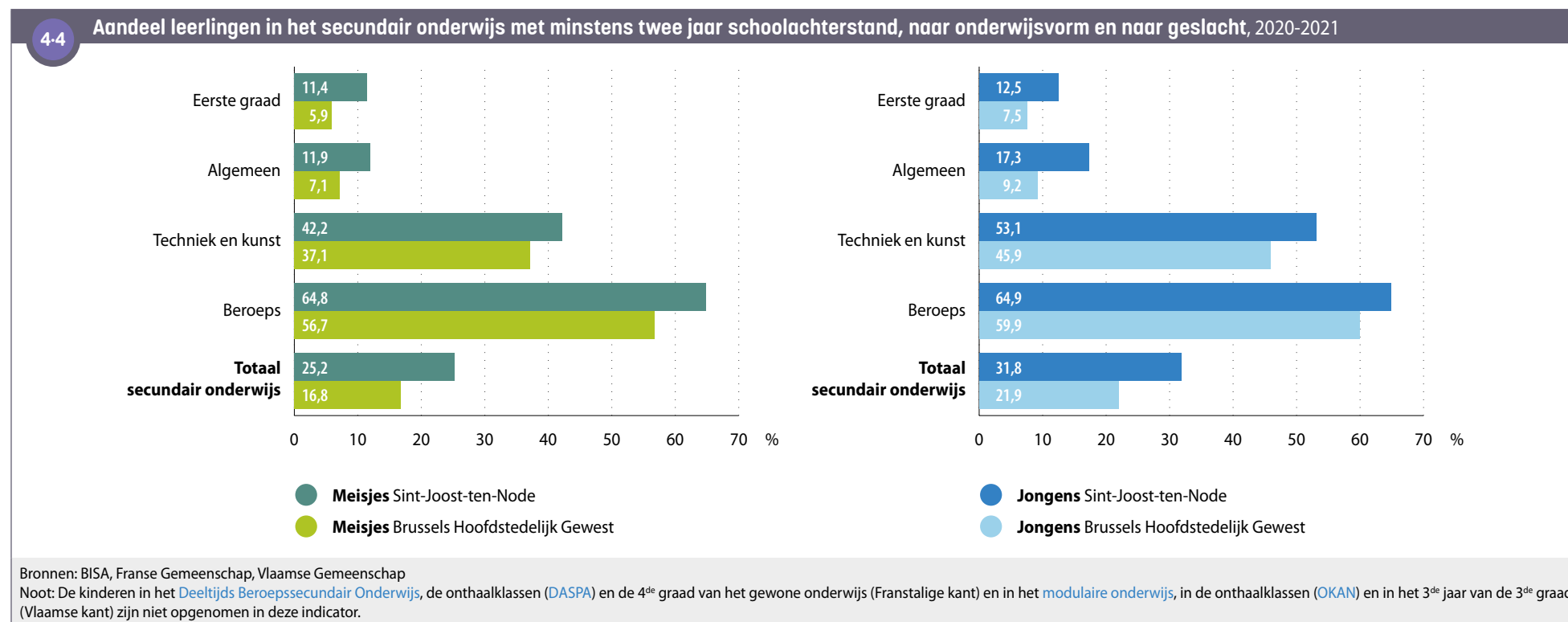
Bronnen: BISA, Franse Gemeenschap, Vlaamse Gemeenschap
 Noot: De gegevens van de Franse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschap zijn per onderwijsvorm gegroepeerd.

4.3. SCHOOLACHTERSTAND

Bij leerlingen van het secundair onderwijs die in Sint-Joost-ten-Node wonen, is de schoolachterstand (van minstens twee jaar) bijzonder hoog: 32 % van de jongens en 25 % van de meisjes⁸. Die percentages zijn beduidend hoger dan in het Gewest als geheel (respectievelijk 22 % en 17 %). Sint-Joost-ten-Node is de Brusselse gemeente waar de schoolachterstand het grootst is.

Het aandeel leerlingen met schoolachterstand hangt sterk samen met de studierichting, zowel in Sint-Joost-ten-Node als op gewestelijk niveau. Het beroepsonderwijs vertoont het hoogste percentage leerlingen met schoolachterstand, gevolgd door het technisch en kunstonderwijs en daarna het algemeen onderwijs. Over het algemeen hebben jongens een grotere schoolachterstand dan meisjes.

Als we echter een onderscheid maken naar studierichting en per graad, zien we dat het aandeel leerlingen met een achterstand systematisch groter is in Sint-Joost-ten-Node dan op gewestelijk niveau. Het verschil is groot vanaf de eerste graad en is ook bijzonder uitgesproken voor de leerlingen van het algemeen onderwijs **4.4**.

⁸ Het betreft de schoolachterstand van adolescenten die in Sint-Joost-ten-Node wonen, ongeacht waar ze naar school gaan.

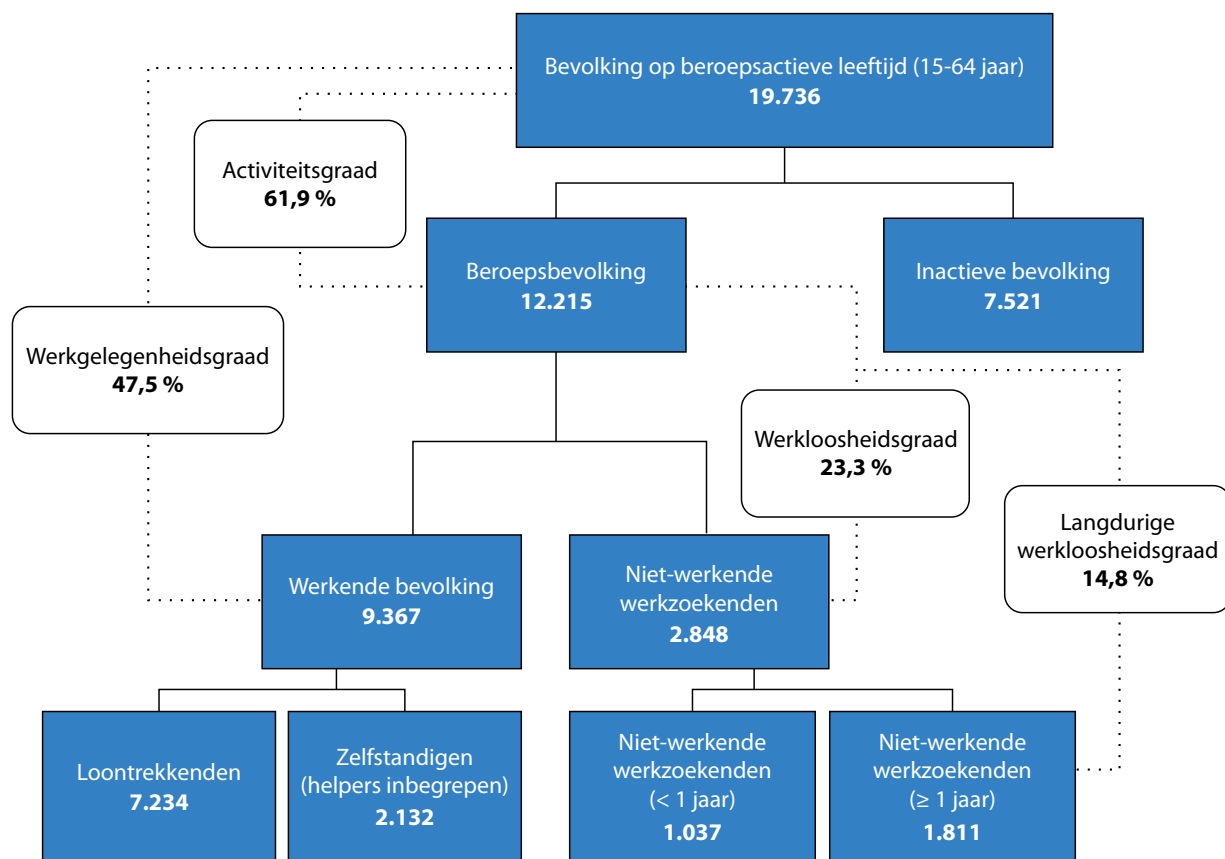
5. ARBEIDSMARKT

5-1

Structuur en voornaamste indicatoren van de bevolking op beroepsactieve leeftijd, Sint-Joost-ten-Node, jaargemiddelde 2019

5.1. SOCIAAL-ECONOMISCHE POSITIE VAN DE BEVOLKING

In 2019 waren 12.215 inwoners van Sint-Joost-ten-Node actief op de arbeidsmarkt. Dat is iets meer dan twee derde van de 19.736 personen op beroepsactieve leeftijd (15-64 jaar). Ongeveer 77 % van hen heeft werk en 23 % van hen is bij Actiris ingeschreven als **niet-werkende werkzoekende** (NWWZ). Bijna twee derde (64 %) van de werklozen is minstens een jaar werkloos **5-1**.

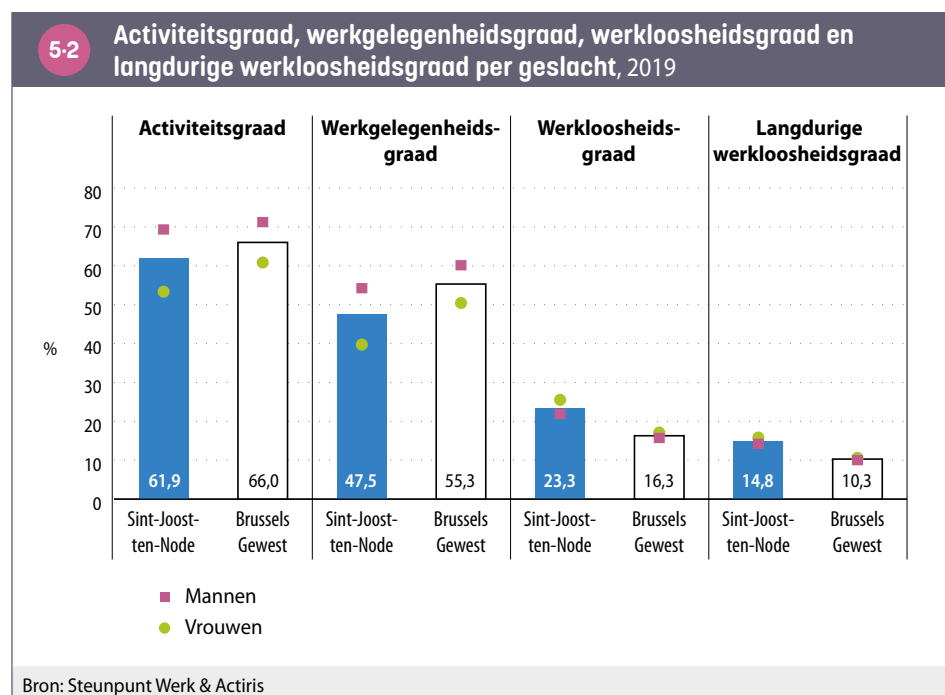
Bronnen: Steunpunt Werk, Actiris

Noot: De bevolking op beroepsactieve leeftijd is het gemiddelde van de bevolking op beroepsactieve leeftijd op 1 januari 2019 en die op 1 januari 2020.

5.2. ACTIVITEITS-, WERKGELEGENHEIDS- EN WERKLOOSHEIDSGRAAD

De **activiteitsgraad** (15-64 jaar) in Sint-Joost-ten-Node ligt lager dan het gewestelijke niveau, met een meer uitgesproken verschil bij de vrouwen. Binnen de **beroepsbevolking** ligt de **werkloosheidsgraad** (totaal en langdurig⁹) duidelijk hoger in Sint-Joost-ten-Node dan op gewestelijk niveau. Dat geldt zowel voor mannen als voor vrouwen, maar is nog meer uitgesproken voor vrouwen. Tot slot ligt de **werkgelegenheidsgraad** er beduidend lager dan in het Gewest in zijn geheel. De werkgelegenheidsgraad van vrouwen is bijzonder laag in Sint-Joost-ten-Node (40 %). Algemeen zijn de genderongelijkheden op het vlak van de activiteits-, werkloosheids- en werkgelegenheidsgraad meer uitgesproken in Sint-Joost-ten-Node dan op gewestelijk niveau **5-2**.

Samen met Sint-Jans-Molenbeek is Sint-Joost-ten-Node de gemeente waar de situatie van de inwoners op de arbeidsmarkt het minst gunstig is, vooral voor vrouwen, maar ook voor mannen.

⁹ De langdurige **werkloosheidsgraad** komt overeen met het aandeel personen in de beroepsbevolking dat een jaar of langer werkloos is.

De **activiteitsgraad** van jongeren (15-24 jaar) uit Sint-Joost-ten-Node is hoger dan op gewestelijk niveau, wat erop kan wijzen dat jongeren uit de gemeente minder geneigd zijn om hoger onderwijs te volgen. De activiteitsgraad in de leeftijdscategorieën 25-49 jaar en 50-64 jaar ligt lager dan in het Gewest. Voor jongvolwassenen in Sint-Joost-ten-Node die zich op de arbeidsmarkt begeven (**beroepsbevolking** tussen 15 en 24 jaar), is de toegang tot de arbeidsmarkt even moeilijk als in het Gewest in zijn geheel. Hun **werkloosheidsgraad** bedraagt 24 % (bijna 1 op de 4 jongeren). De werkloosheidscijfers voor de leeftijdsgroepen 25-49 en 50-64 zijn ook hoog, en aanzienlijk hoger dan op gewestelijk niveau. Het verschil met het Gewest (in het nadeel van de inwoners van Sint-Joost) neemt toe met de leeftijd. Van de 50 tot 64-jarigen is 29 % werkloos in Sint-Joost, tegenover 18 % in het Gewest. Terwijl de **werkgelegenheidsgraad** van jongvolwassenen in Sint-Joost-ten-Node hoger ligt dan op gewestelijk niveau (door hun hogere activiteitsgraad), ligt die van de leeftijdsgroepen 25-49 jaar en 50-64 jaar er beduidend lager **5-3**.

5-3 Voornaamste indicatoren van de bevolking op beroepsactieve leeftijd (15-64 jaar) naar leeftijdsgroep, 2019

	Activiteitsgraad (%)		Werkgelegenheidsgraad (%)		Werkloosheidsgraad (%)	
	Sint-Joost-ten-Node	Brussels Gewest	Sint-Joost-ten-Node	Brussels Gewest	Sint-Joost-ten-Node	Brussels Gewest
15 - 24 jaar	31,5	25,1	23,9	19,2	24,3	23,6
25 - 49 jaar	71,8	77,0	56,1	65,3	21,8	15,1
50 - 64 jaar	60,7	69,2	43,8	57,0	27,8	17,6
Totaal	61,9	66,0	47,5	55,3	23,3	16,3

Bron: Steunpunt Werk

Voor wat de evolutie van de **activiteitsgraad** en de **werkgelegenheidsgraad** betreft, moet gewezen worden op een kentering in de reeks op figuur **5-4**: sinds 2017 worden ook de werknemers van Europese en internationale instellingen tot de beroepsbevolking gerekend, wat de activiteitsgraad en de werkgelegenheidsgraad omhoog trekt. Vóór 2017 waren er geen gedetailleerde statistieken over de werkgelegenheid in deze instellingen en werden deze personen ten onrechte als inactief beschouwd. Als gevolg daarvan worden de werkgelegenheids- en activiteitsgraad tot 2016 onderschat en de werkloosheidsgraad overschat. Dat de personen die in die instellingen werken nu worden meegerekend, heeft toch een zekere invloed in Sint-Joost-ten-Node. In 2021 werkten 411 inwoners van de gemeente namelijk in Europese en internationale instellingen¹⁰. Dat is 4 % van de werkende personen binnen de beroepsbevolking (en 3 % van de totale beroepsbevolking).

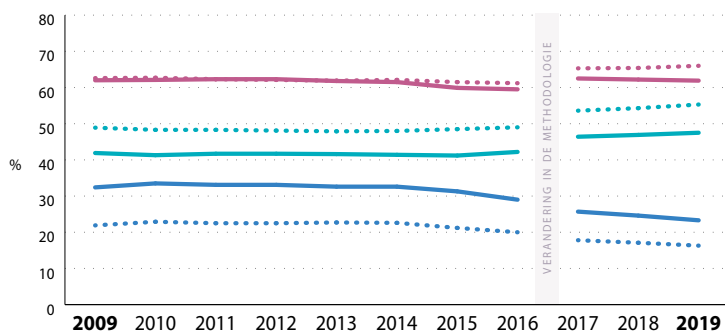
¹⁰ Bron: BISA. Militairen en werknemers onder Belgisch contract (onderworpen aan socialezekerheidsbijdragen) zijn niet in dit aantal inbegrepen.

Los van deze kentering is de [werkgelegenheidsgraad](#) in de gemeente zeer licht gestegen tussen 2017 en 2019, in tegenstelling tot de [activiteitsgraad](#).

De [werkloosheidsgraad](#) is, afgezien van het effect van de hierboven beschreven kentering, ook in reële zin gedaald. Dit kan worden verklaard door een aantal factoren, waaronder een verbetering van de economische activiteit in heel het land en bepaalde tewerkstellingsmaatregelen in het Gewest. Deze daling wordt echter ook verklaard door strengere voorwaarden voor de toegang tot inschakelingsuitkeringen (federale maatregelen). Dat verklaart deels de sterkere daling van de werkloosheid onder jongeren. Sinds 2015 zijn de inschakelingsuitkeringen beperkt tot drie jaar. Er zijn ook andere, meer beperkende voorwaarden ingevoerd (met betrekking tot leeftijd, diploma en wachttijden). De grotere beperking van de RVA-uitkeringen wordt gedeeltelijk weerspiegeld in het aantal inschrijvingen bij Actiris (geen inschrijving of schrapping).

5-4

Evolutie van de werkloosheidsgraad, werkgelegenheidsgraad en activiteitsgraad, jaargemiddelde 2009-2019

Activiteitsgraad

— Sint-Joost-ten-Node
 ..... Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Werkgelegenheidsgraad

— Sint-Joost-ten-Node
 ..... Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Werkloosheidsgraad

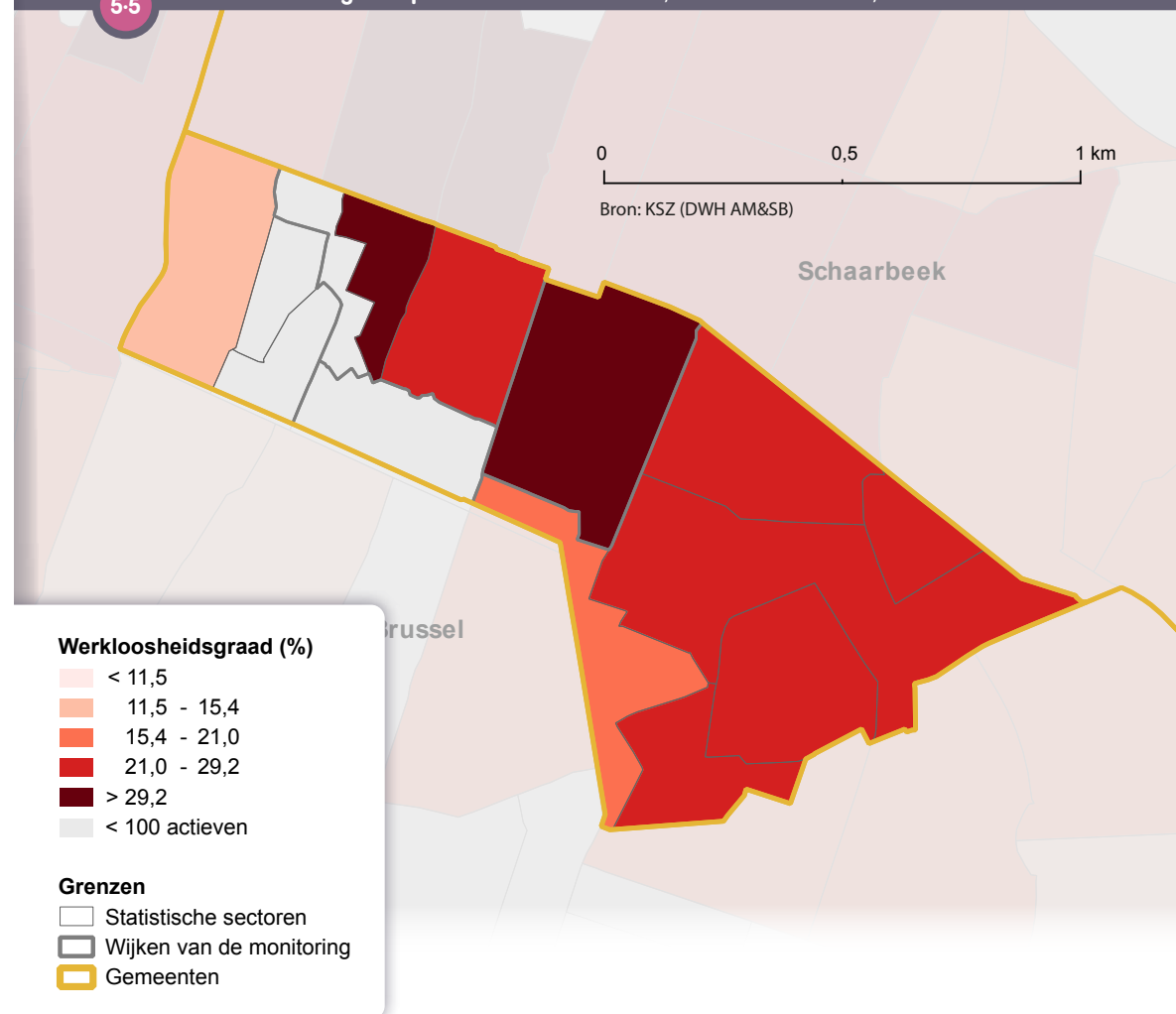
— Sint-Joost-ten-Node
 ..... Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Bron: Steunpunt Werk

Noot: Sinds 2017 worden ook de werknemers van Europese en internationale instellingen tot de [beroepsbevolking](#) gerekend. Vóór 2017 waren er geen gedetailleerde statistieken over de werkgelegenheid in deze instellingen en werden deze mensen ten onrechte als inactief beschouwd. Als gevolg daarvan worden tot 2016 de [werkgelegenheids-](#) en [activiteitsgraad](#) onderschat en wordt de [werkloosheidsgraad](#) overschat.

5-5

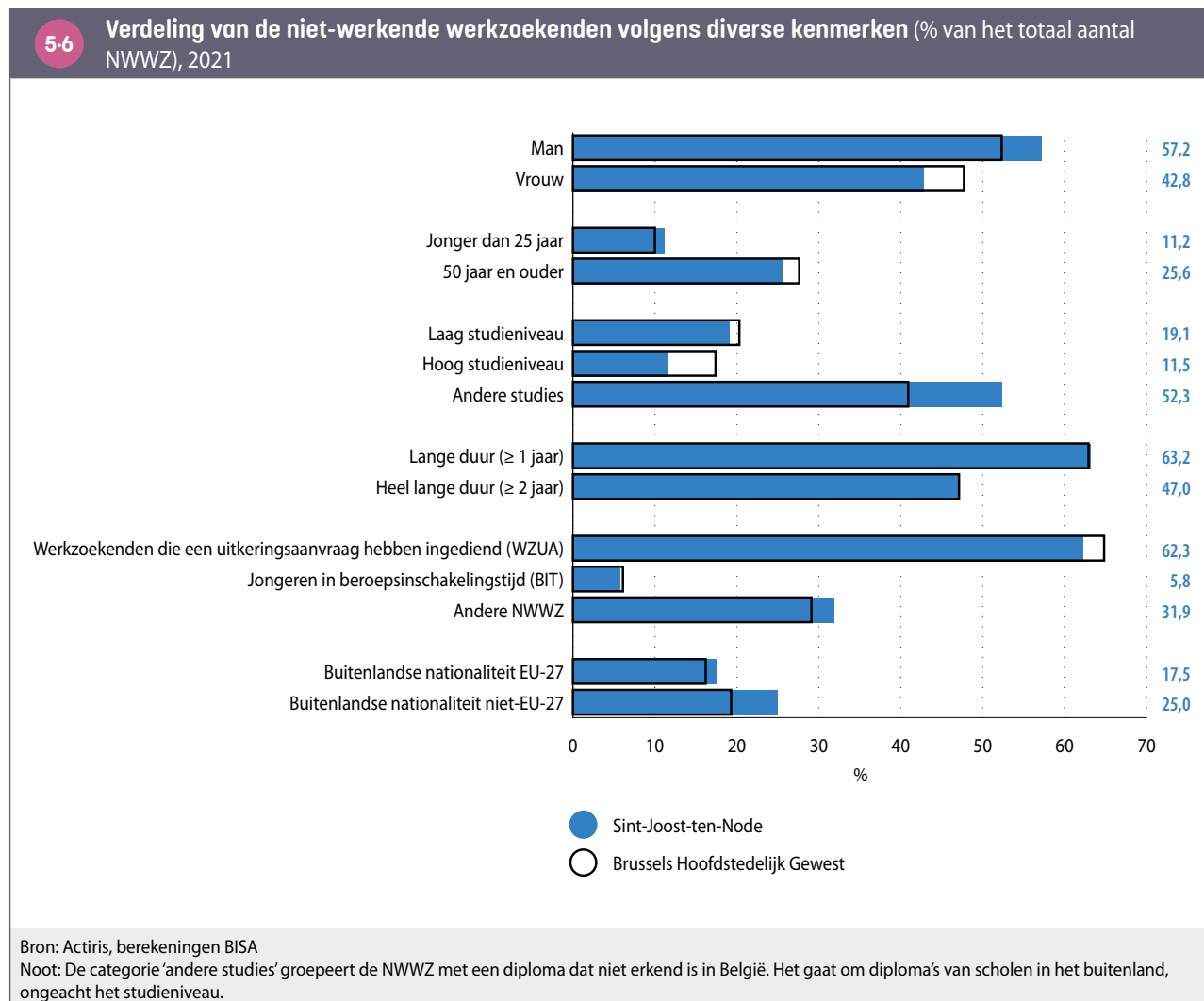
Werkloosheidsgraad per statistische sector, Sint-Joost-ten-Node, 2018

De [werkloosheidscijfers](#) zijn bijna overal in de gemeente hoog, hoewel er ook enkele verschillen zijn [5-5](#). De werkloosheid is namelijk lager in de [sector](#) Manhattan, maar die is dunbevolkt door het grote aantal kantoren. Het cijfer is ook iets lager dan het gemiddelde van de gemeente in de sector Madou. De drie sectoren met de hoogste werkloosheid (meer dan 29 %) zijn Weide, Sint-Lazarus en Haachtsesteenweg.

5.3. PROFIEL VAN DE NIET-WERKENDE WERKZOEKENDEN

Het profiel van de [niet-werkende werkzoekenden](#) (NWWZ) – ingeschreven bij Actiris – in Sint-Joost-ten-Node verschilt van het profiel op gewestelijk niveau [5-6](#). Een van de verschillen betreft het diplomaniveau: in Sint-Joost-ten-Node zijn er proportioneel beduidend meer NWWZ's van wie het diploma niet erkend wordt in België ('Andere studies'). Het gaat om meer dan de helft van de NWWZ's in Sint-Joost-ten-Node, tegenover iets meer dan 40 % op gewestelijk niveau. NWWZ's met een niet-Europese nationaliteit (niet-EU-27) zijn eveneens sterk oververtegenwoordigd, in tegenstelling tot Belgen. Bovendien zijn er verhoudingsgewijs meer mannen onder de NWWZ's van Sint-Joost.

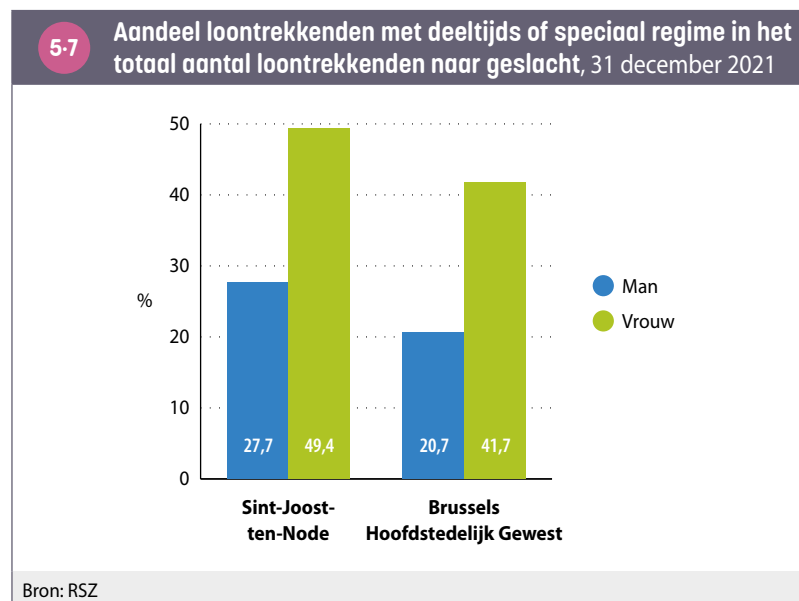

5.4. KENMERKEN VAN DE LOONTREKKENDEN IN SINT-JOOST

In 2019 waren 7.234 inwoners van Sint-Joost-ten-Node loontrekkende. 13 % van hen werkte in de gemeente waar zij woonden, en 87 % daarbuiten¹¹. In tegenstelling tot het volgende hoofdstuk ('Economische activiteit'), waar wordt ingegaan op de loontrekkenden die in Sint-Joost-ten-Node werken, richt dit hoofdstuk zich op de kenmerken van de loontrekkenden die in Sint-Joost-ten-Node wonen.

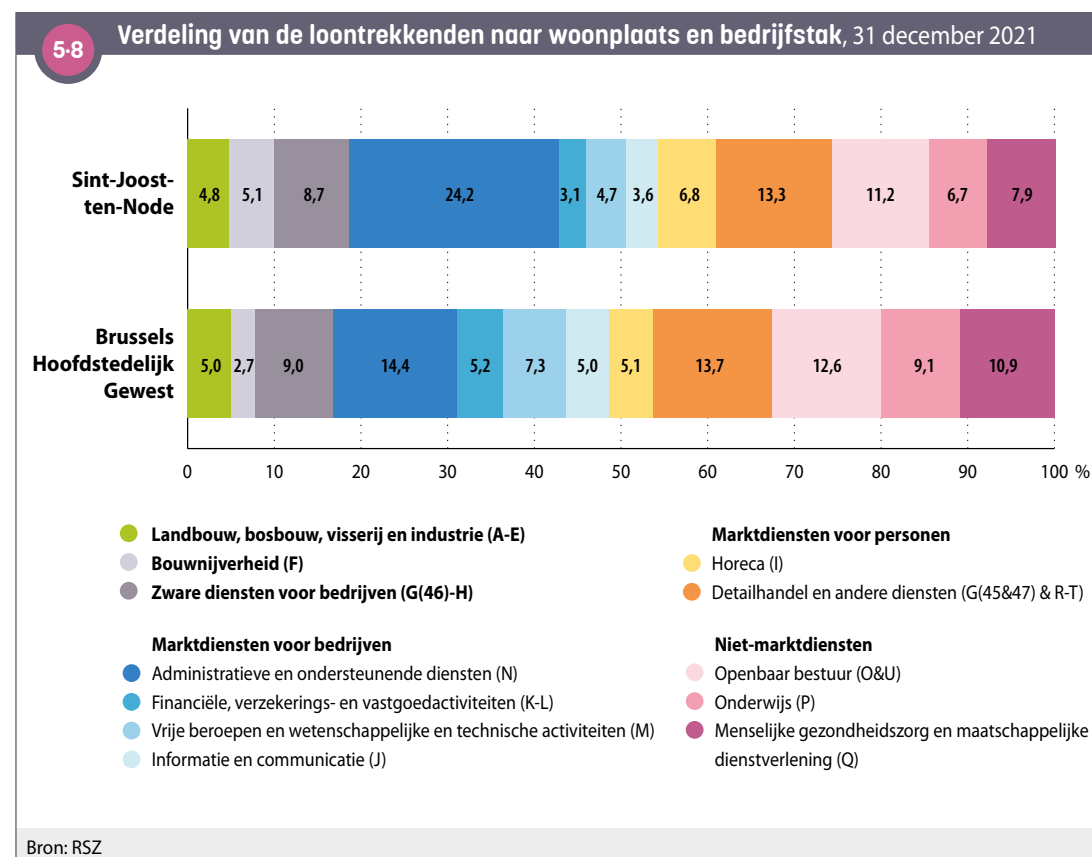
Deeltijdse loontrekkenden

Over het algemeen werken vrouwen in Sint-Joost-ten-Node en in heel het Gewest veel vaker deeltijds dan mannen. Sint-Joost-ten-Node is de Brusselse gemeente waar het meest deeltijds wordt gewerkt. 49 % van de vrouwelijke loontrekkenden en 28 % van de mannelijke loontrekkenden werkt deeltijds, tegenover respectievelijk 42 % en 21 % in het Gewest als geheel **5-7**. We herinneren eraan dat de *werkgelegenheidsgraad* van vrouwen in Sint-Joost-ten-Node losstaand hiervan al zeer laag ligt. Deze indicatoren tonen dan ook dat de positie van vrouwen uit Sint-Joost-ten-Node op de arbeidsmarkt bijzonder ongunstig is.

Activiteitssectoren van de loontrekkenden in Sint-Joost-ten-Node

De verdeling van de loontrekkenden in Sint-Joost-ten-Node per bedrijfstak verschilt van de gewestelijke situatie. Het meest opvallende verschil is de oververtegenwoordiging van inwoners bij de *administratieve en ondersteunende diensten*. Ze zijn ook oververtegenwoordigd in de bouwsector en de horeca. Omgekeerd zijn de loontrekkenden in Sint-Joost-ten-Node relatief minder vertegenwoordigd in de menselijke gezondheidszorg en de maatschappelijke dienstverlening, het onderwijs, de gespecialiseerde, wetenschappelijke en technische activiteiten en de informatie- en communicatiesector **5-8**. Over het algemeen werken de inwoners van Sint-Joost-ten-Node vaker in minder goed betaalde en qua kwalificaties minder veeleisende sectoren.

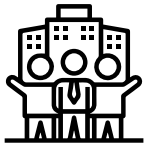
6. ECONOMISCHE ACTIVITEIT

6-1

Beschrijving van de economische activiteiten in Sint-Joost-ten-Node, 2019

1.989
maatschappelijke
zetels, btw-plichtig

776
lokale
vestigingseenheden

22.600
werknemers

2.183
zelfstandigen

3.046
werknemers in de
internationale instellingen

6.1. ALGEMENE SITUATIE

In 2019 bevonden zich 1.989 **maatschappelijke zetels** van btw-plichtige ondernemingen en 776 **vestigingseenheden** (exploitatiezetels van ondernemingen met ten minste één bij de RSZ aangegeven werknemer)¹² op het grondgebied van Sint-Joost. Die ondernemingen hebben 22.600 personen in dienst (die in de gemeente werken, maar er niet noodzakelijk wonen). Daarnaast zijn er 2.183 zelfstandigen actief in Sint-Joost¹³ 6-1. Tot slot houden op het grondgebied van Sint-Joost-ten-Node 3.046 jobs verband met Europese en internationale instellingen. Het is de vierde gemeente van het Brussels Gewest (ver achter Brussel-Stad en na Etterbeek en Elsene) met de meeste jobs in internationale instellingen, die zich in de Noordwijk of langs de Kleine Ring bevinden.

- 12 Het aantal **maatschappelijke zetels** van btw-plichtige bedrijven is bijna altijd groter dan het aantal **vestigingseenheden** in een gemeente. Dat komt doordat de statistieken van de btw-plichtige bedrijven ook ondernemingen omvatten die geen werknemers aangeven bij de RSZ, zoals het geval is voor een groot aantal zelfstandigen. Deze bedrijven zonder werknemers zijn niet opgenomen in de statistieken van de lokale vestigingseenheden.
- 13 Een bedrijf kan gekoppeld zijn aan een rechtspersoon (nv, bvba, coöperatie) of een natuurlijke persoon (een zelfstandige). Een **maatschappelijke zetel** is de centrale vestiging van een bedrijf (de enige als het bedrijf 1 vestiging heeft, de plaats waar de jaarbalans wordt opgemaakt als het er meerdere heeft). De statistieken tellen het aantal bedrijven met een btw-nummer. Niet alle bedrijven hebben een btw-nummer, de vrije beroepen zijn bijvoorbeeld niet btw-plichtig. Het aantal **zelfstandigen** komt overeen met het aantal inschrijvingen van het RSVZ. Dat aantal omvat in principe alle zelfstandigen, ook de helpers.

6.2. DE SPECIFIEKE ECONOMISCHE KENMERKEN VAN SINT-JOOST-TEN-NODE

In vergelijking met het hele Brussels Gewest hebben de banen in Sint-Joost-ten-Node de volgende kenmerken 6-2:

- Het aandeel zelfstandigen is lager (9 % van de actieve beroepsbevolking in Sint-Joost-ten-Node is zelfstandig, tegenover 13 % in het Gewest).
- Het aandeel bedienden is in verhouding hoger dan in het Brussels Gewest in zijn geheel, in tegenstelling tot het aandeel arbeiders: 71 % van de loontrekkenden in Sint-Joost-ten-Node is een bediende (tegenover 62 % in het Gewest) en 12 % is een arbeider (tegenover 20 % in het Gewest).
- Het aandeel vrouwen is hoger in Sint-Joost-ten-Node dan in het Gewest als geheel.

6-2 Kenmerken van de werkenden, naar werkplaats, 2019

	Sint-Joost-ten-Node	Brussels Gewest
Aandeel van de zelfstandigen bij de werkenden	8,8 %	13,2 %
Verdeling van de arbeid in loondienst volgens statuut		
Aandeel arbeiders	12,4 %	20,1 %
Aandeel bedienden	71,0 %	61,9 %
Aandeel ambtenaren	16,6 %	17,9 %
Verdeling van de loontrekkenden naar geslacht		
Aandeel vrouwen	54,7 %	51,2 %
Aandeel mannen	45,3 %	48,8 %
Bronnen: Steunpunt Werk, RSZ; berekeningen BISA Noot: de gegevens met betrekking tot statuut en geslacht hebben betrekking op de loontrekkenden zoals geteld door de RSZ.		

Wat de kenmerken van het bedrijfsleven in Sint-Joost-ten-Node betreft, telt de gemeente in verhouding tot het aantal inwoners minder bedrijven dan het Brussels Gewest in zijn geheel, zowel op het vlak van [maatschappelijke zetels](#) als [vestigingseenheden](#). Het verschil is meer uitgesproken wat het aantal maatschappelijke zetels betreft: er zijn 74 maatschappelijke zetels per 1.000 inwoners in Sint-Joost, tegenover 93 per 1.000 in het Gewest.

Overigens ligt de [indicator van de ondernemingsdynamiek](#), die het verschil meet tussen de oprichting en de stopzetting van ondernemingen in de loop van een jaar, eveneens lager in Sint-Joost-ten-Node dan in het Brussels Gewest in zijn geheel **6.3**.

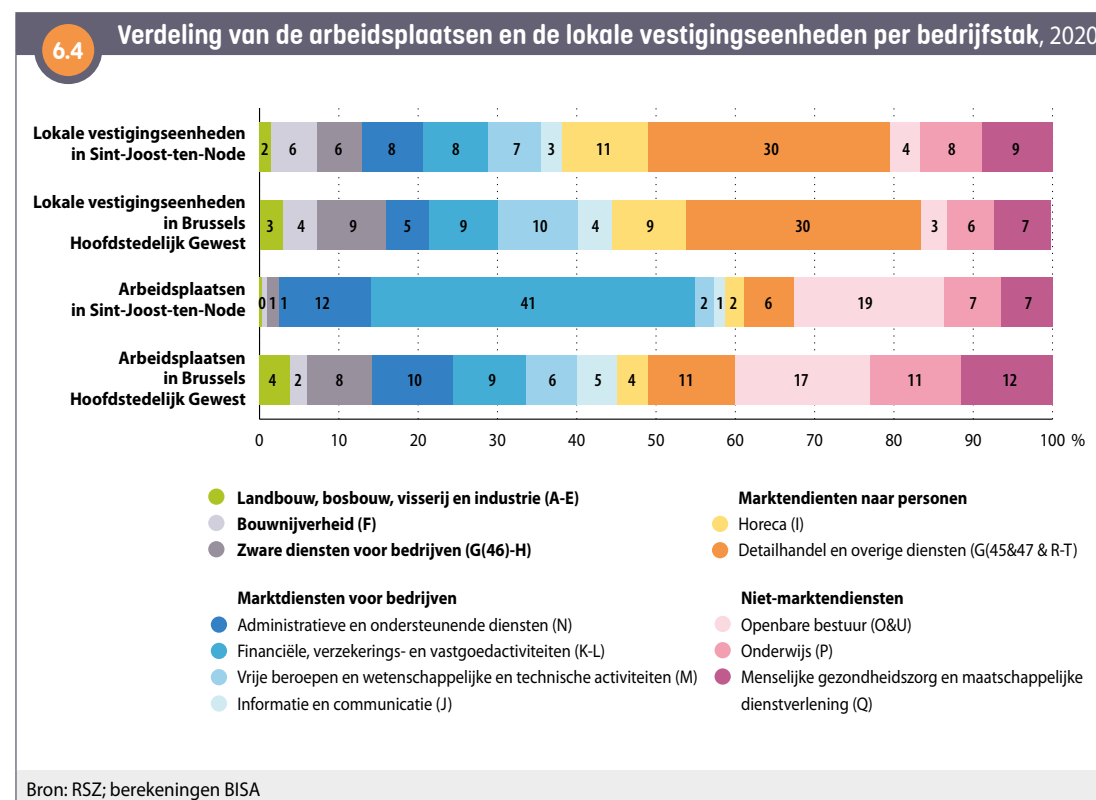
Middelgrote bedrijven (met 10 tot 49 werknemers) en grote bedrijven (met meer dan 200 werknemers) zijn oververtegenwoordigd in Sint-Joost, in tegenstelling tot zeer kleine bedrijven (met 1 tot 4 werknemers). De gemeente telt minder bedrijven dan elders in het Gewest, maar ze zijn groter en hebben meer werknemers in dienst.

6.3 Beschrijving van de ondernemingen, 2020		
	Sint-Joost-ten-Node	Brussels Gewest
Aantal maatschappelijke zetels voor 1.000 inwoners	74,1	92,9
Aantal lokale vestigingseenheden voor 1.000 inwoners	28,3	30,9
Indicator van de ondernemingsdynamiek	1,3 %	2,9 %
Aandeel lokale vestigingseenheden:		
van 1 tot 4 werknemers	58,4 %	64,8 %
van 5 tot 9 werknemers	14,6 %	14,6 %
van 10 tot 49 werknemers	19,1 %	15,6 %
van 50 tot 199 werknemers	4,2 %	3,7 %
van meer dan 200 werknemers	3,6 %	1,3 %
Bronnen: RSZ, Statbel, BISA; berekeningen BISA		

Financiële, verzekerings- en vastgoedactiviteiten zijn met grote voorsprong de belangrijkste sector wat het aantal banen in Sint-Joost-ten-Node betreft (41 % van de banen in de gemeente). Deze sector is meer dan vier keer sterker vertegenwoordigd in Sint-Joost-ten-Node dan op gewestelijk niveau (waar hij goed is voor 9 % van de banen). Verschillende grote bedrijven uit deze sector hebben hun maatschappelijke zetel in Sint-Joost, waaronder Belfius, P&V en Ageas. Na de Stad Brussel is Sint-Joost-ten-Node de gemeente met het grootste aantal jobs in deze sector. Wat het aantal jobs betreft, blijven de sectoren openbaar bestuur (aanwezigheid van federale en gewestelijke besturen en instellingen) en [administratieve en ondersteunende diensten](#) ver achter **6.4**.

Wat de verdeling per branche betreft, zijn er relatief weinig verschillen tussen de gemeente en het Gewest. Banen in financiën, verzekeringen en vastgoed zijn dan ook geconcentreerd bij een beperkt aantal grote spelers.

De gemeente omvat een deel van de Noordwijk (tussen Sint-Joost, de Stad Brussel en Schaarbeek), een van de grootste kantoorwijken in het Gewest, en beschikt ook over grote kantoorgebouwen op het Madouplein.

6.3. BEDRIJFSMIGRATIES

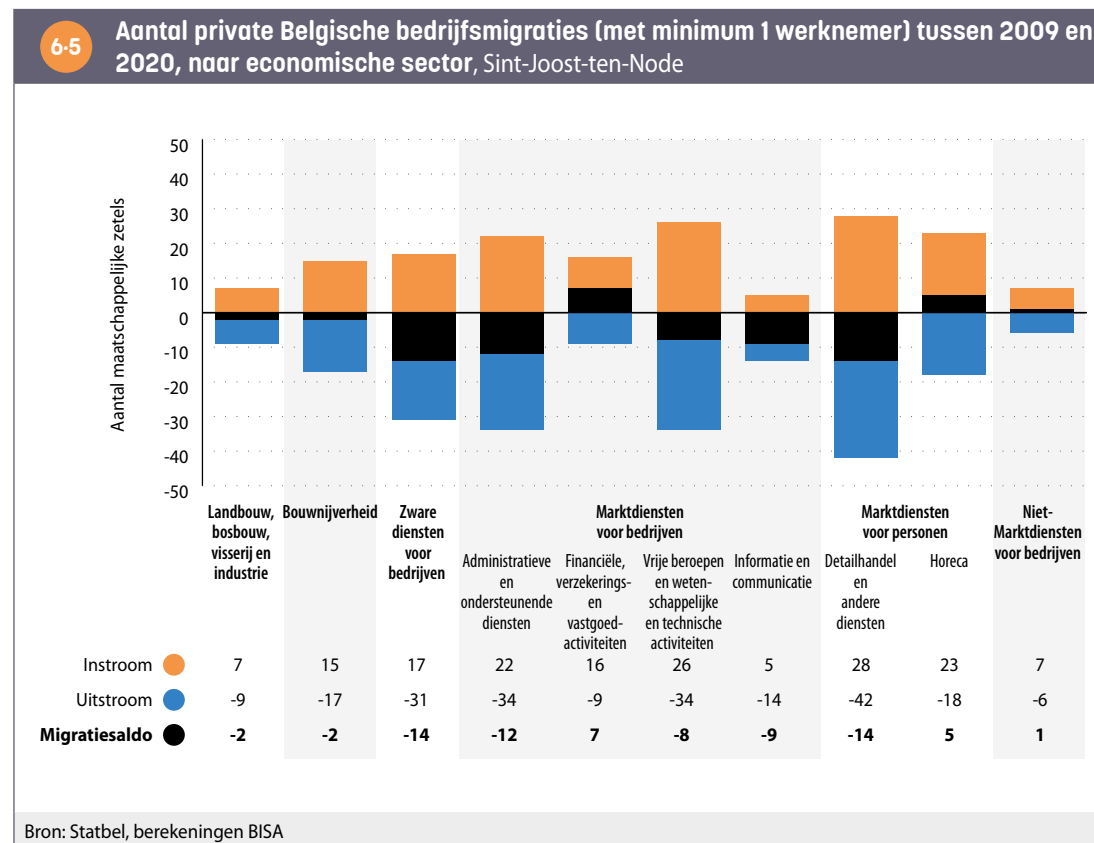
Tussen 2009 en 2020 was het **saldo van de bedrijfsmigraties** in Sint-Joost-ten-Node negatief, net als in andere Brusselse gemeenten (-48 ondernemingen, of -12 per 1.000). De gemeente heeft bedrijven verloren door de migratie van **maatschappelijke zetels** van Belgische privébedrijven met minstens één werknemer¹⁴. In de periode 2009-2020 hebben zich 166 bedrijven gevestigd in Sint-Joost-ten-Node en hebben er 214 de gemeente verlaten. Het saldo van de bedrijfsmigraties in Sint-Joost-ten-Node is sterk negatief in vergelijking met andere gemeenten in het Gewest.

Het saldo van de bedrijfsmigratie in Sint-Joost-ten-Node is negatief in de grote meerderheid van activiteitensectoren. De sterkst negatieve saldi waren te vinden in de **zware diensten voor bedrijven**, de **detailhandel en overige diensten** en de **administratieve en ondersteunende diensten**. De saldi zijn echter positief voor twee sectoren: financiële activiteiten, verzekeringen en vastgoed (de grootste sector in termen van het aantal banen in Sint-Joost, zie hierboven) en de horeca **6-5**. De migratie versterkt de specialisatie van Sint-Joost-ten-Node in financiële en verzekeringsdiensten.

Als we de migratie van bedrijven in Sint-Joost-ten-Node uitsplitsen naar het Gewest van herkomst of bestemming (opnieuw voor de periode 2009-2020), zien we voor de gemeente:

- een negatief migratiesaldo voor de migraties uit of naar Vlaanderen en Wallonië (-7 bedrijven, of -2 per 1.000);
- een negatief migratiesaldo uit of naar de 18 andere Brusselse gemeenten (-41 bedrijven, of -10 per 1.000).

Bedrijven verlaten Sint-Joost-ten-Node dus vooral voor andere locaties in het Brussels Gewest.

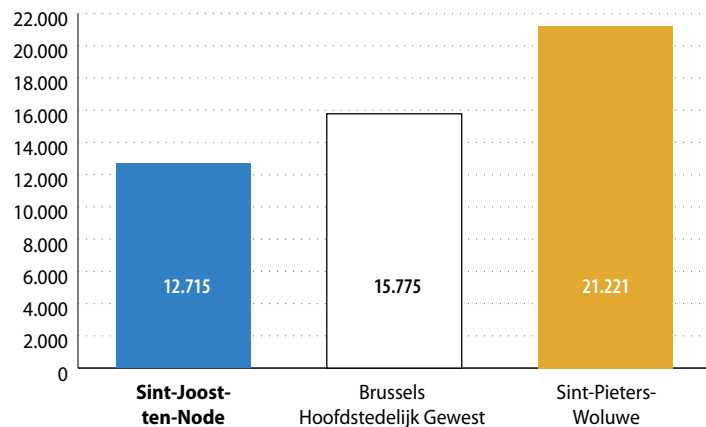
¹⁴ De analyse van de migratie is gebaseerd op de intergemeentelijke verplaatsingen van de **maatschappelijke zetels** van Belgische privébedrijven met ten minste één werknemer over de periode 2009-2020 (zie de Focus nr. 54 en 55 van het BISA voor meer methodologische details).

7. INKOMENS

7.1. FISCALE INKOMENS

Op basis van de [fiscale statistieken](#) en rekening houdend met de samenstelling van de huishoudens, bedraagt het [mediaan equivalent inkomen per inwoner na belastingen](#)¹⁵ 12.715 euro in Sint-Joost-ten-Node voor 2019, of 19% onder de Brusselse mediaan. Daarmee is Sint-Joost-ten-Node de Brusselse gemeente met het laagste mediaan inkomen per inwoner, terwijl Sint-Pieters-Woluwe de gemeente is met het hoogste mediaan inkomen per inwoner [7-1](#).

7-1 Mediaan equivalent inkomen na belastingen per inwoner, in euro's, inkomens 2019

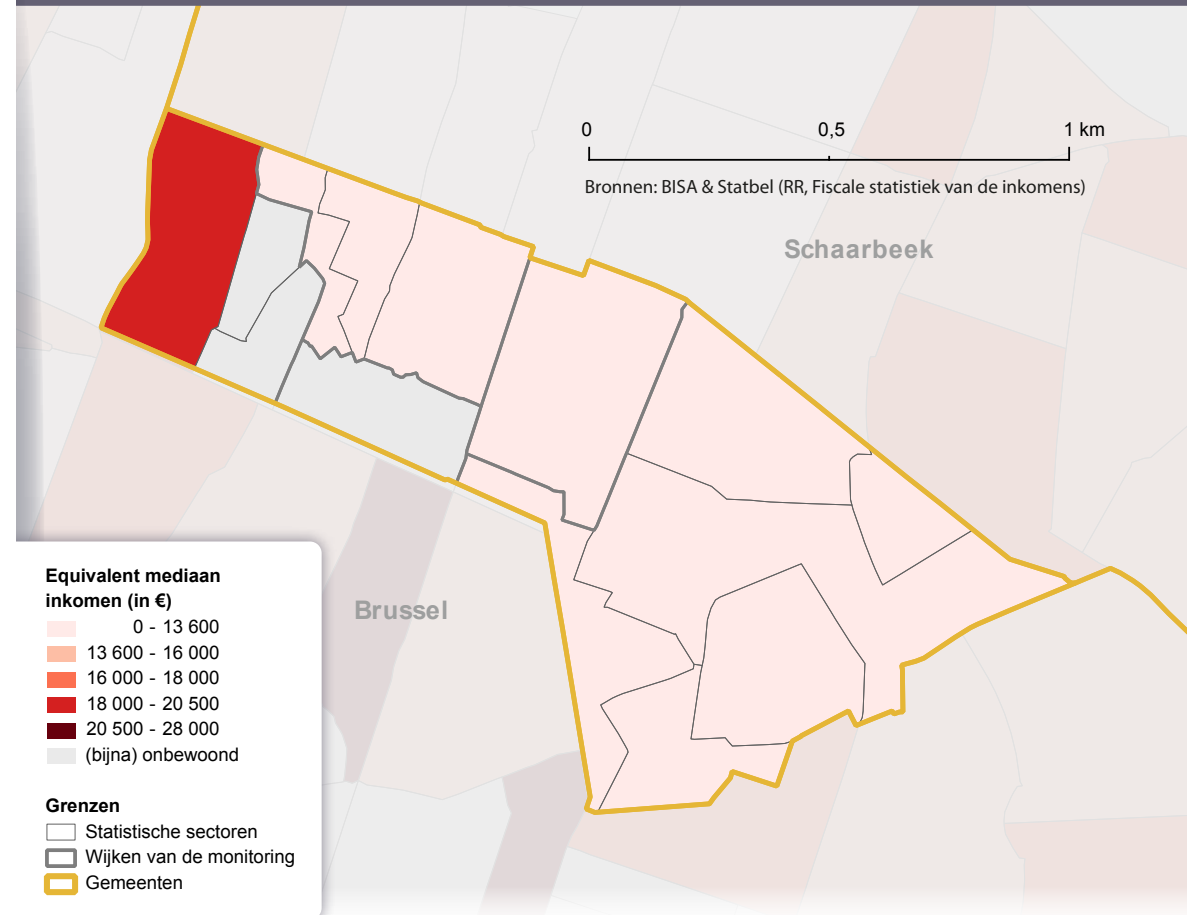

Bronnen: BISA & Statbel (RR, Fiscale statistiek van de inkomens)

¹⁵ In dit hoofdstuk worden de termen 'mediaan inkomen' of 'mediaan equivalent inkomen' willekeurig gebruikt om te verwijzen naar het 'mediaan equivalent inkomen per inwoner na belastingen'.

7-2

Mediaan equivalent inkomen na belastingen per inwoner per statistische sector, Sint-Joost-ten-Node, in euro's, inkomens 2019

De [mediane equivalente inkomens na belastingen](#) variëren nauwelijks op het grondgebied van Sint-Joost. Sint-Joost-ten-Node is een gemeente uit de [eerste kroon](#), gelegen in de [arme sikkel](#) van het Gewest. De mediane inkomens zijn er erg laag (minder dan € 13.600) in heel de gemeente, met uitzondering van de sector Manhattan (dunbevolkt), waar het mediane inkomen beduidend hoger ligt (bijna € 20.000) [7-2](#).

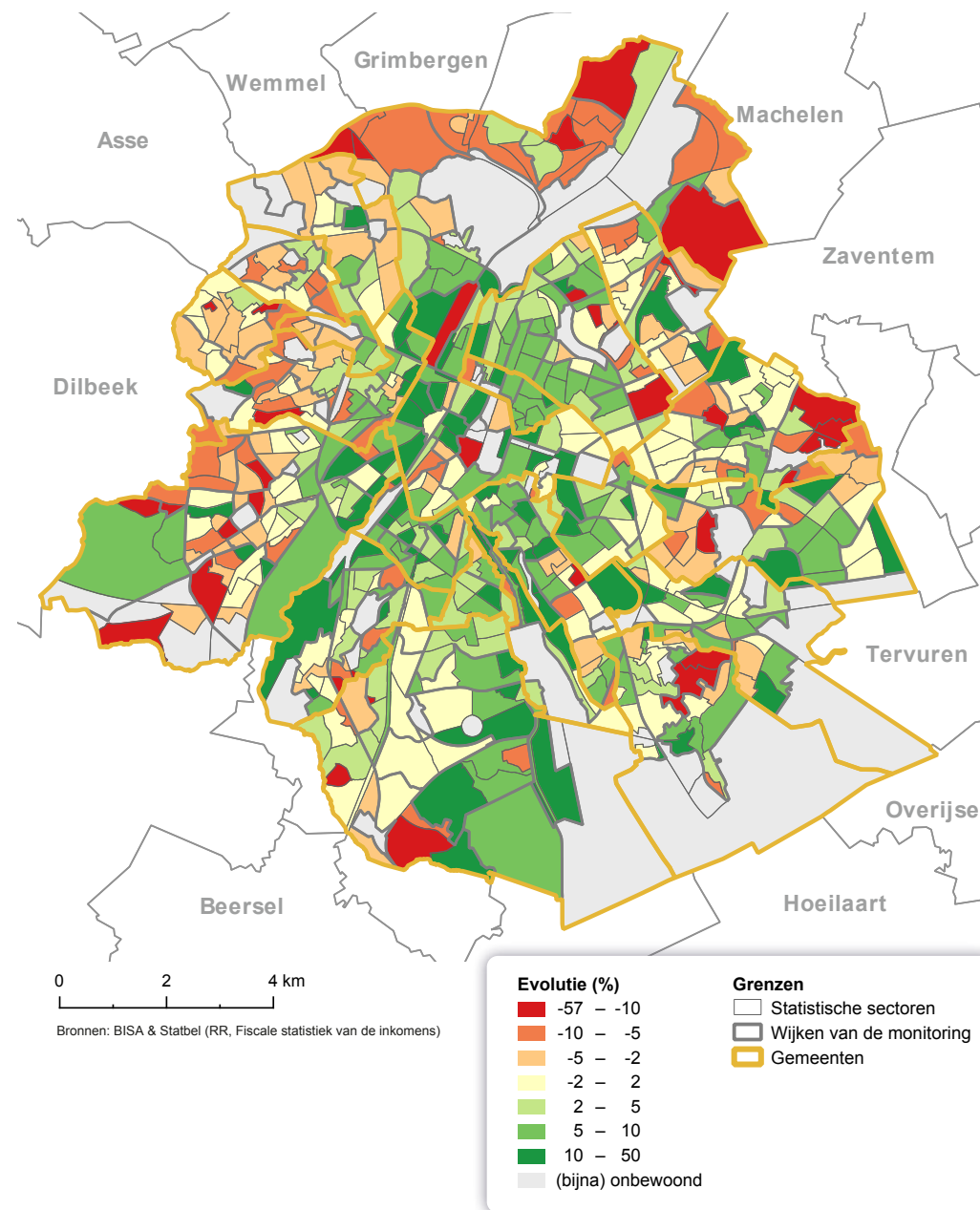
Kaart 7.3 toont de evolutie van de inkomens in reële termen¹⁶ per **statistische sector** tussen 2009 en 2019 in het Brussels Gewest. In het algemeen stijgt het **mediaan equivalent inkomen** in de **eerste kroon** van de stad (waarvan Sint-Joost-ten-Node deel uitmaakt), met name langs het kanaal in de **arme sikkel** (hoewel dat een van de meest achtergestelde gebieden van de hoofdstad blijft). Er wordt ook een toename vastgesteld in veel welvarende sectoren, vooral in het zuidoostelijke kwadrant van de **tweede kroon**. Omgekeerd zien we een daling van de mediane inkomens in veel **statistische sectoren** van de tweede kroon, in het bijzonder in het noordwesten van het Gewest, maar ook in veel sectoren met sociale huisvesting¹⁷.

In Sint-Joost-ten-Node is het mediane inkomen in alle **statistische sectoren** gestegen, met uitzondering van de (meer welvarende) sector Manhattan, waar het mediane inkomen is gedaald.

Deze inkomensverschuivingen in een **statistische sector/wijk** kunnen het gevolg zijn van de verandering in het inkomen van inwoners die gedurende heel de periode ter plaatse zijn gebleven, maar ook van bewegingen van de bevolking (migratie, geboorten en sterfgevallen) en de evolutie van de kenmerken hiervan.

7.3

Evolutie van het mediaan equivalent inkomen na belastingen per inwoner per statistische sector, Brussels Hoofdstedelijk Gewest, in %, inkomens 2009-2019

¹⁶ Het betreft de evolutie van de reële inkomens of tegen constante prijzen, dus met neutralisatie van de gevolgen van de inflatie.

¹⁷ Zie BISA (2021) voor meer informatie over deze evoluties.

De mate van **inkomensongelijkheid**, gemeten aan de hand van de **Gini-coëfficiënt**, is iets minder hoog in Sint-Joost-ten-Node dan het gemiddelde van de 19 gemeenten **7.4**.

7.4 Gini-coëfficiënt op basis van het equivalent inkomen per persoon, inkomens 2019		
	Sint-Joost-ten-Node	Gemiddelde van de 19 Brusselse gemeenten
Gini-coëfficiënt – Totaal belastbaar inkomen per persoon	0,39	0,41
Gini-coëfficiënt – Inkomen na belastingen per persoon	0,32	0,33
Bronnen: BISA & Statbel (RR, Fiscale statistiek van de inkomens)		

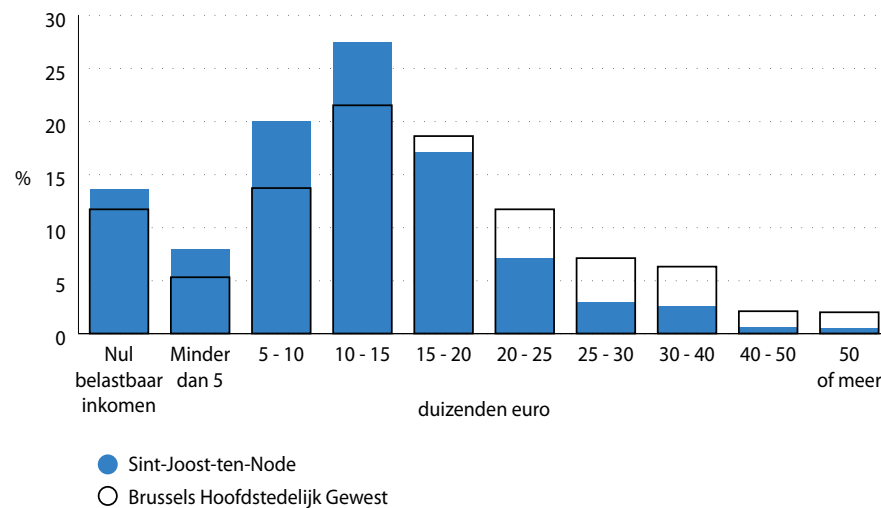
Personen met een **equivalent inkomen na belastingen** tussen 5.000 en 15.000 euro zijn oververtegenwoordigd in Sint-Joost-ten-Node in vergelijking met het gewestelijke niveau. Personen met een inkomen van meer dan 15.000 euro zijn ondervertegenwoordigd in de verschillende inkomensklassen, en die ondervertegenwoordiging neemt toe naarmate de inkomensklassen stijgen **7.5**.

Het aandeel van de bevolking dat leeft in een gezin met een totaal netto belastbaar inkomen dat nul bedraagt, is in Sint-Joost-ten-Node hoger dan in het Brussels Gewest. De aangiften waarvan het totale netto belastbaar inkomen nul is, zijn van personen met vrijgestelde inkomens of die geen enkel inkomen aangeven aan de personenbelasting. Het kan gaan om personen die niet-belastbare sociale uitkeringen (zoals het leefloon en tegemoetkomingen voor personen met een handicap) ontvangen, maar ook om internationale ambtenaren, bepaalde studenten enz.

De hierboven vermelde categorieën van belastingplichtigen kunnen in bepaalde gevallen ook tot de klassen met heel lage equivalent inkomens behoren (lager dan 5.000 euro), terwijl hun effectieve inkomen in werkelijkheid soms hoger ligt. Personen in deze inkomensklasse zijn eveneens oververtegenwoordigd in Sint-Joost. Deze inkomensklassen moeten met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd, gezien de vertekeningen die inherent zijn aan de **fiscale statistiek** (zie glossarium).

7.5

Verdeling van de bevolking volgens het equivalent inkomen na belastingen, inkomens 2019

Bronnen: BISA & Statbel (RR, Fiscale statistiek van de inkomens)

Noot: Omwille van de eenvoud worden de klassen aangeduid met afgeronde cijfers, terwijl in werkelijkheid enkel de ondergrens van elke klasse wordt opgenomen.

Wanneer we het belastbare inkomen bekijken dat individueel door de belastingplichtigen in Sint-Joost-ten-Node wordt aangegeven, ligt het mediane belastbare inkomen van de vrouwen algemeen lager dan dat van de mannen, net als in de rest van het Brussels Gewest ^{7.6}. Dat is het geval voor alle types huishoudens behalve de alleenstaanden. In Sint-Joost-ten-Node geven alleenstaande vrouwen net als op gewestelijk niveau een hoger mediaan belastbaar inkomen aan dan hun mannelijke tegenhangers. Bij alleenstaande ouders met kinderen is het verschil in inkomen tussen mannen en vrouwen in Sint-Joost-ten-Node klein. De mediane inkomens liggen lager in Sint-Joost-ten-Node dan in het Gewest als geheel, ongeacht het geslacht of het type huishouden.

7.6 Mediaan belastbaar inkomen van de aangevers naar geslacht en positie in het huishouden, in euro's, inkomens 2019

	Sint-Joost-ten-Node			Brussels Hoofdstedelijk Gewest		
	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal
Alleenwonend	15.440	15.678	15.551	18.090	19.182	18.753
Samenwonend of gehuwd zonder kinderen	18.070	14.497	16.374	23.208	18.087	21.060
Samenwonend of gehuwd met kind(eren)	19.111	13.374	16.568	23.438	17.525	21.052
Alleenstaande ouder	16.768	16.021	16.061	21.221	18.032	18.495
Totaal	17.073	15.237	15.885	21.751	18.408	19.886

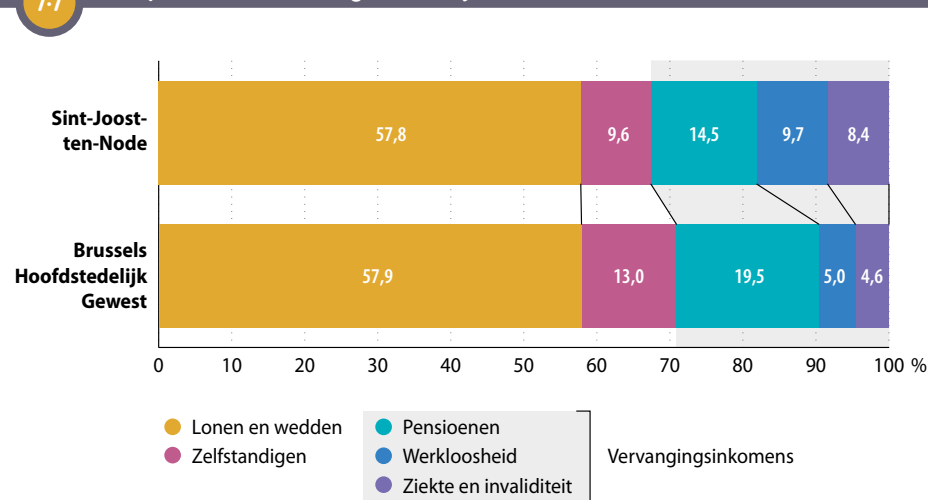
Bronnen: BISA & Statbel (RR, Fiscale statistiek van de inkomens)

Noot:

- Alleen aangevers die op 1 januari 2019 18 jaar of ouder waren, zijn in deze tabel opgenomen.
- Aangevers met een nul of negatief belastbaar inkomen (gecorrigeerd met het huwelijksquotiënt) werden uitgesloten voordat het mediaan inkomen werd berekend.
- De regel 'Totaal' bevat alleen aangevers met het type positie in het huishouden dat in deze tabel wordt gepresenteerd. De inkomens van leden van collectieve huishoudens, kinderen, andere leden van een huishouden of personen die tot andere soorten huishoudens behoren, zijn niet in aanmerking genomen voor de berekening van de medianen in de regel 'Totaal'.

Uit de analyse van de bron van deze fiscale inkomens (voor belastingen) in 2019 blijkt dat het aandeel van de inkomens uit werkloosheidsuitkeringen en ziekte- en invaliditeitsuitkeringen hoger ligt dan op gewestelijk niveau (18 % tegenover 10 %). Terwijl het aandeel van inkomen uit werk in loondienst hetzelfde is als in het Gewest, is het aandeel van inkomen uit werk als zelfstandige lager. Tot slot is het aandeel van de inkomsten uit pensioenen in Sint-Joost-ten-Node lager dan op gewestelijk niveau (14,5 % tegenover 19,5 %), in overeenstemming met het lagere aandeel ouderen in de gemeente, maar ook omdat het gemiddelde inkomen van de 65-plussers in Sint-Joost-ten-Node lager is dan op gewestelijk niveau. ^{7.7}

7.7 Componenten van het gezamenlijk netto inkomen, inkomens 2019

Bronnen: BISA & Statbel (Fiscale statistiek van de inkomens)

Noot: De inkomens van zelfstandigen worden in de aangiften van de personenbelasting doorgaans onderschat.

7.2. PERSONEN DIE EEN UITKERING ONTVANGEN

Het aantal personen dat een vervangingsinkomen (werkloosheidsuitkering of invaliditeitsuitkering) of een socialebijstandsuitkering ontvangt, is een indicator van het aantal personen dat met een **beperkt inkomen** moet rondkomen, vaak onder de [armoederisicogrens](#).

Het totale percentage van de bevolking van 18-64 jaar dat van een werkloosheidsuitkering, een invaliditeitsuitkering of een bijstandsuitkering leeft, is hoog in Sint-Joost. Van de beroepsbevolking (18-64 jaar) ontvangt 10 % een werkloosheidsuitkering, 6,5 % een invaliditeitsuitkering, 9 % een [leefloon](#) of equivalent leefloon en 2,6 % een tegemoetkoming voor personen met een beperking. Van de jongeren tussen 18 en 24 jaar ontvangt 18,5 % een leefloon of equivalent leefloon.

Het aandeel 65-plussers met een IGO bedraagt 26 %, tegenover 13 % in het Brussels Gewest. Sint-Joost-ten-Node is de Brusselse gemeente waar dat aandeel het grootst is. Het sociaal-economische profiel van de ouderen in Sint-Joost-ten-Node is nog veel meer achtergesteld dan op gewestelijk niveau. Het verschil in sociaal-economische situatie tussen Sint-Joost-ten-Node en het Gewest is veel groter voor de oudere generaties dan voor de jongere generaties. We stellen ook vast dat 10 % van de ouderen in Sint-Joost-ten-Node van een invaliditeitsuitkering leeft, tegenover 6 % in het Gewest [7-8](#).

7-8

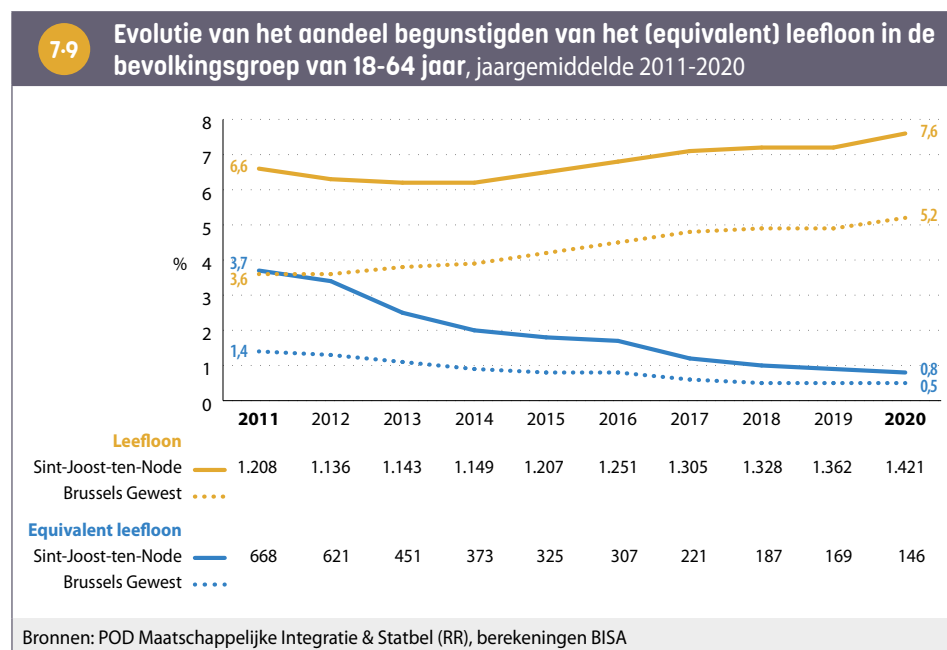
Aantal en percentage personen die een werkloosheidsuitkering, invaliditeitsuitkering of sociale bijstandsuitkering ontvangen naar leeftijdsklasse, januari 2011 en 2021

	Sint-Joost-ten-Node			Brussels Hoofdstedelijk Gewest	
	Aantal (2021)	% (2011)	% (2021)	% (2011)	% (2021)
Bevolking van 18 tot 24 jaar	2.706	100	100	100	100
Leefloon of equivalent leefloon (OCMW)	500	15,2	18,5	9,1	15,4
Werkloosheids- of inschakelingsuitkering (1)	103	10,0	3,8	7,9	2,5
Bevolking van 18 tot 64 jaar	18.654	100	100	100	100
Leefloon of equivalent leefloon (OCMW)	1.628	10,2	8,7	5,0	6,0
Werkloosheids- of inschakelingsuitkering (1)	1.921	16,1	10,3	13,2	8,5
Invaliditeitsuitkeringen (2)	1.204	3,7	6,5	3,4	5,1
Tegemoetkomingen voor personen met een handicap (2)	476	2,0	2,6	1,8	2,0
Bevolking van 65 jaar en ouder	2.316	100	100	100	100
Inkomensgarantie voor ouderen (IGO)	608	23,6	26,3	9,3	12,7
Tegemoetkomingen voor personen met een handicap (2)	228	8,5	9,8	6,0	6,4

Bronnen: POD MI, RVA, RIZIV, FOD Sociale Zekerheid - DGPH, FPD, Statbel (RR); berekeningen BISA
 (1) Het gaat om het aantal betalingen van uitkeringen.
 (2) Gegevens voor december 2010 en december 2020.

De **evolutie** van het aandeel van de **leefloners** bij de beroepsbevolking (18-64 jaar) toont een toename tussen 2014 en 2020 in Sint-Joost-ten-Node **7.9**. Er was een duidelijke stijging tussen 2015 en 2017¹⁸, gevolgd door een relatieve stagnatie en vervolgens een nieuwe stijging door de coronacrisis.

Het aantal personen dat een **equivalent leefloon** ontvangt is gedaald en hun aandeel is ook gedaald in de periode 2011-2020 (vóór de oorlog in Oekraïne), in lijn met de gewestelijke situatie. Die trend kan worden verklaard door de afname van de migratiestromen en door bepaalde maatregelen die op federaal niveau zijn genomen op het gebied van het asiel- en migratiebeleid. In deze periode heeft dat geleid tot een vermindering van het aantal asielzoekers en vreemdelingen die niet in het bevolkingsregister ingeschreven zijn en in aanmerking komen voor financiële hulp. Sommige van deze bevolkingsgroepen zijn ook naar onthaalstructuren gestuurd. We benadrukken dat die cijfers dateren van vóór de oorlog in Oekraïne en de instroom van vluchtelingen uit dat land, aangezien de Oekraïense vluchtelingen onder tijdelijke bescherming (onder de vereiste voorwaarden) recht hebben op een equivalent leefloon.

¹⁸ De stijging in 2015 en 2016 is waarschijnlijk gedeeltelijk te wijten aan de hervormingen met betrekking tot de inschakelingsuitkeringen van de RVA, die nu beperkt zijn tot 3 jaar en ertoe hebben geleid dat veel mensen zijn uitgesloten van het recht op deze uitkeringen. Sommige van deze mensen hebben zich tot het OCMW gewend.

7.3. RECHTHEBBENDEN OP DE VERHOOGDE TEGEMOETKOMING (RVT)

Het aantal **rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming** (RVT) voor de verzekering voor geneeskundige verzorging kan dienen als indicator voor het aantal mensen dat in moeilijke financiële omstandigheden leeft.

In januari 2021 hadden 10.234 personen in Sint-Joost-ten-Node recht op de verhoogde tegemoetkoming als titularis of als persoon ten laste, d.w.z. 38 % van de bevolking. Dat is een bijzonder hoog percentage, zelfs beduidend hoger dan dat voor het Gewest als geheel (26,5 %). Na Sint-Jans-Molenbeek is het de gemeente met het hoogste percentage RVT's onder de bevolking. Het percentage rechthebbenden in Sint-Joost-ten-Node ligt hoger dan in het Brussels Gewest, ongeacht de leeftijdscategorie. Het verschil is echter nog groter bij personen van 65 jaar en ouder: 59,5 % van hen heeft een RVT-statuuut in Sint-Joost, tegenover 33 % in het Gewest. Dit is de Brusselse gemeente waar dat aandeel het hoogst is **7.10**.

7.10 Aantal en percentage rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming in het kader van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging (RVT), naar leeftijdsklasse en geslacht, januari 2021

Leeftijdsklasse	Sint-Joost-ten-Node			Brussels Hoofdstedelijk Gewest		
	Aantal rechthebbenden ⁽¹⁾	Percentage rechthebbenden ⁽¹⁾ in de bevolking	Percentage rechthebbenden ⁽¹⁾ in de bevolking	Man	Vrouw	Totaal
Jonger dan 18 jaar	1.428	44,8	47,2	32,7	32,7	32,7
18 - 24 jaar	568	40,2	41,5	31,8	31,7	31,8
25 - 64 jaar	2.309	26,8	35,6	19,4	23,8	21,6
65 jaar en ouder	602	58,7	60,1	30,6	35,3	33,4
Totaal	4.907	34,5	41,3	24,8	28,2	26,5

Bronnen: BISA, KSZ (DWH AM&SB), Statbel (RR)
 (1) Titularissen en personen ten laste.

8. GEMEENTELIJKE FINANCIËN

8.1. KERNINDICATOREN VOOR DE GEMEENTELIJKE FINANCIËN

De gewone begroting van de gemeente betreft het geheel van ontvangsten en uitgaven die op een regelmatige en gebruikelijke wijze voorvallen. De ontvangsten en uitgaven betreffende investeringen hebben een onregelmatig karakter. Ze worden apart in beschouwing genomen, in de zogeheten buitengewone begroting.

Van 2015 tot 2020 had Sint-Joost-ten-Node soms een overschot en soms een tekort in de gewone dienst. Het gecumuleerd resultaat bleef echter positief tot en met 2019. In 2020 vertoonde het gecumuleerd resultaat een negatief saldo. Ten gevolge van de COVID-19-crisis immers, namen de uitgaven dat jaar fors toe, terwijl de ontvangsten stabiel bleven.

De ontvangsten en de uitgaven van een gemeente hangen sterk af van haar aantal inwoners. Om gemeenten te kunnen vergelijken worden de ontvangsten en de uitgaven, alsook de schuld en de investeringen daarom uitgedrukt **per inwoner**.

In de rekeningen van 2015-2020 waren de gewone ontvangsten en uitgaven per inwoner, alsook de schuld en de investeringsuitgaven per inwoner in Sint-Joost-ten-Node gemiddeld in deze periode hoger dan voor het geheel van de 19 Brusselse gemeenten **8-1**.

8-1

Kernindicatoren van de gemeentelijke financiën, gemiddelde van de rekeningen 2015-2020

	Sint-Joost-ten-Node	19 Brusselse gemeenten
Gewone ontvangsten in euro per inwoner	2.805	1.922
Gewone uitgaven in euro per inwoner	2.849	1.886
Schuld in euro per inwoner	3.174	1.463
Investeringsuitgaven in euro per inwoner	594	292

Bronnen: GOB - BPB & Statbel (RR), berekeningen BISA

8.2. STRUCTUUR VAN DE BELANGRIJKSTE GEWONE ONTVANGSTEN EN UITGAVEN

Het geheel van **fondsen en dotaties**¹⁹ vormt de grootste bron van **ontvangsten** voor Sint-Joost-ten-Node. Het aandeel van deze bron ligt op het niveau van de 19 gemeenten samen (38 % voor Sint-Joost-ten-Node en eveneens voor het geheel van de 19 gemeenten, gemiddelde 2015-2020). De algemene dotatie aan de gemeenten is goed voor 18 % van de ontvangsten van Sint-Joost-ten-Node, de andere fondsen en dotaties voor 20 % **8-2**. Herleid tot het aantal inwoners, zijn de ontvangsten uit fondsen en dotaties voor Sint-Joost-ten-Node zeer hoog. Wat de algemene dotatie betreft, ontvangt Sint-Joost-ten-Node in de periode 2015-2020 het hoogste bedrag per inwoner van de 19 gemeenten, en wat de andere fondsen en dotaties betreft het op één na hoogste bedrag per inwoner van de 19 gemeenten.

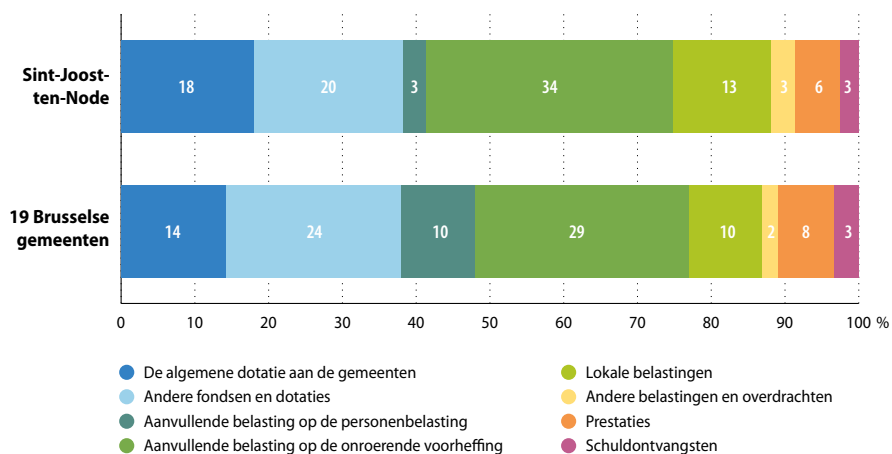
De tweede grootste ontvangstenbron in Sint-Joost-ten-Node zijn de opcentiemen op de **onroerende voorheffing**²⁰. Hun aandeel in de gewone ontvangsten is hoog in vergelijking met de 19 gemeenten samen (34 % van de gewone ontvangsten in Sint-Joost-ten-Node tegenover 29 % voor de 19 gemeenten, gemiddelde van de rekeningen van 2015-2020). Herleid tot het aantal inwoners toont de gemeente een opbrengst uit de onroerende voorheffing die, na de stad Brussel, de hoogste is van de 19 gemeenten. Terwijl het percentage opcentiemen bij de onroerende voorheffing nauw aansluit bij het regionale gemiddelde, is de belastbare basis aanzienlijk door de vele kantoren in de gemeente.

De ontvangsten uit **lokale belastingen** (13 %) vormen de derde inkomensbron voor de gemeente. Hun aandeel is groter dan voor het geheel van de 19 gemeenten. Het belang van de personenbelasting is daarentegen beperkt (3 %). De opbrengst per inwoner uit de personenbelasting ligt in Sint-Joost-ten-Node op het laagste niveau van de 19 gemeenten. De gemeente heeft immers het laagste mediaan inkomen van alle Brusselse gemeenten (zie hoofdstuk **7**, Inkomens).

¹⁹ Algemene dotatie aan de gemeenten (ADG): dotatie vanwege het Brussels Gewest om de algemene financiering te verzekeren. Andere fondsen en dotaties: voor specifieke doeleinden.

²⁰ Belasting op het bezit van onroerende goederen, zoals woningen en gronden.

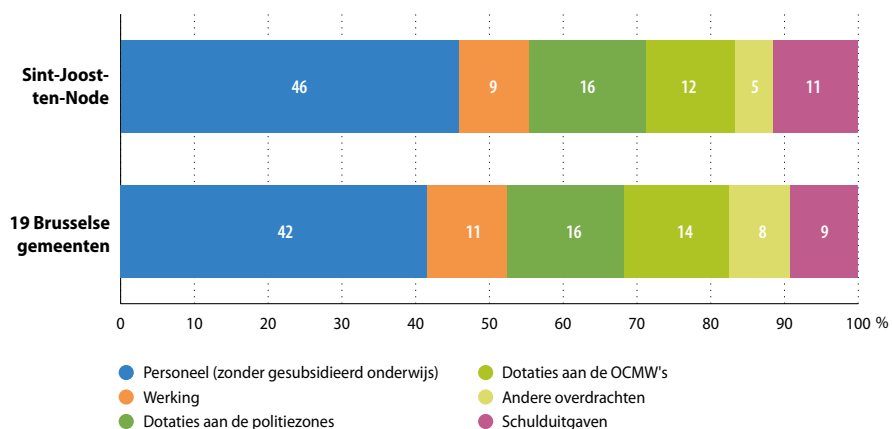
8-2 Verdeling van de gewone ontvangsten (zonder het gesubsidieerd onderwijs), gemiddelde van de rekeningen 2015-2020

Bron: GOB - BPB, berekeningen BISA

Noten: • De ontvangsten uit prestaties zijn degene die betrekking hebben op de levering van een goed of een dienst door de gemeente (bijvoorbeeld huurinkomsten voor een gebouw).
• De schuldontvangsten omvatten hoofdzakelijk de dividenden die de gemeenten krijgen van de intercommunales en daarnaast de kredietinteresten.

8-3 Verdeling van de gewone uitgaven (zonder het gesubsidieerd onderwijs), gemiddelde van de rekeningen 2015-2020

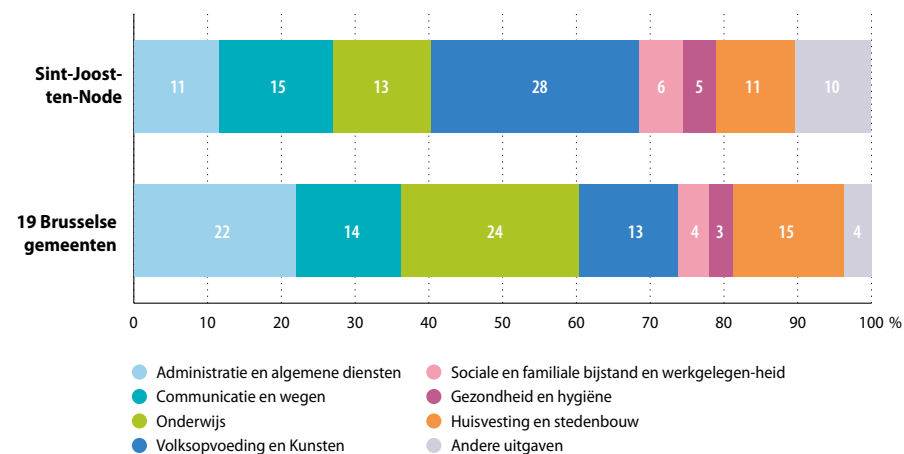
Bron: GOB - BPB, berekeningen BISA

Net als in de andere gemeenten, zijn de personeelskosten de belangrijkste **uitgaven** van de gemeente Sint-Joost-ten-Node. Zo werd in de periode 2015-2020 gemiddeld 46 % van de gewone uitgaven besteed aan de personeelskosten van het gemeentebestuur, tegenover 42 % voor de 19 gemeenten (8-3). De werkingsuitgaven en het geheel van de dotaties zijn relatief iets lager in Sint-Joost-ten-Node dan in de 19 gemeenten samen, in tegenstelling tot de schulduitgaven.

8.3. INVESTERINGEN

De **investeringsuitgaven** schommelen sterk van jaar tot jaar. Men kan echter vaststellen dat volksoopvoeding en kunsten in de periode 2015-2020 een aanzienlijk deel van de investeringen in Sint-Joost-ten-Node heeft vertegenwoordigd (28 % van de investeringsuitgaven, tegenover 13 % voor de 19 gemeenten). De domeinen onderwijs (13 % tegenover 24 % voor de 19 gemeenten) en administratie en algemene diensten (11 % tegenover 22 % voor de 19 gemeenten) vertegenwoordigen daarentegen een relatief minder groot aandeel van de investeringen in Sint-Joost-ten-Node in die periode (8-4).

8-4 Verdeling van de investeringsuitgaven per functie, gemiddelde van de rekeningen 2015-2020

Bron: GOB - BPB, berekeningen BISA

9. HUISVESTING

Op 1 januari 2021 zijn er 3.536 gebouwen (2.747 residentieel en 789 niet-residentieel) en 10.287 woningen in Sint-Joost, waaronder 792 sociale woningen.

Op het moment van schrijven beschikken we niet over recente gegevens over de huurprijzen op gemeentelijk niveau. De laatst beschikbare gegevens over de huurprijzen op gemeentelijk niveau dateren van 2018. Toen bedroeg de gemiddelde huurprijs 638 euro in Sint-Joost, tegenover 739 euro op gewestelijk niveau²¹. In het algemeen wegen de kosten van huur en nutsvoorzieningen (energie en water) zwaar op het budget van veel Brusselse huishoudens. Ze behoren tot de belangrijkste oorzaken van de overmatige schuldenlast van de huishoudens²².

9.1. KENMERKEN VAN WOONGEBOUWEN

Het woningbestand van de gemeente bestaat uit rijwoningen en appartementsgebouwen. Van de 2.747 woongebouwen in Sint-Joost-ten-Node zijn 79 % rijhuizen²³ en 20 % appartementsgebouwen (tegenover respectievelijk 64 % en 23 % in het Gewest). Er zijn geen halfopen en open bebouwingen in de gemeente ⁹⁻¹.

9-1 Verdeling van de woongebouwen naar type (kadastraal karakter), 2021				
	Huizen in gesloten bebouwing	Huizen in halfopen bebouwing	Huizen in open bebouwing	Appartementsgebouwen
Sint-Joost-ten-Node	79 %	0,2 %	0,2 %	20 %
Brussels Gewest	64 %	9 %	4 %	23 %

Bron: Statbel & FOD Financiën (AAPD)

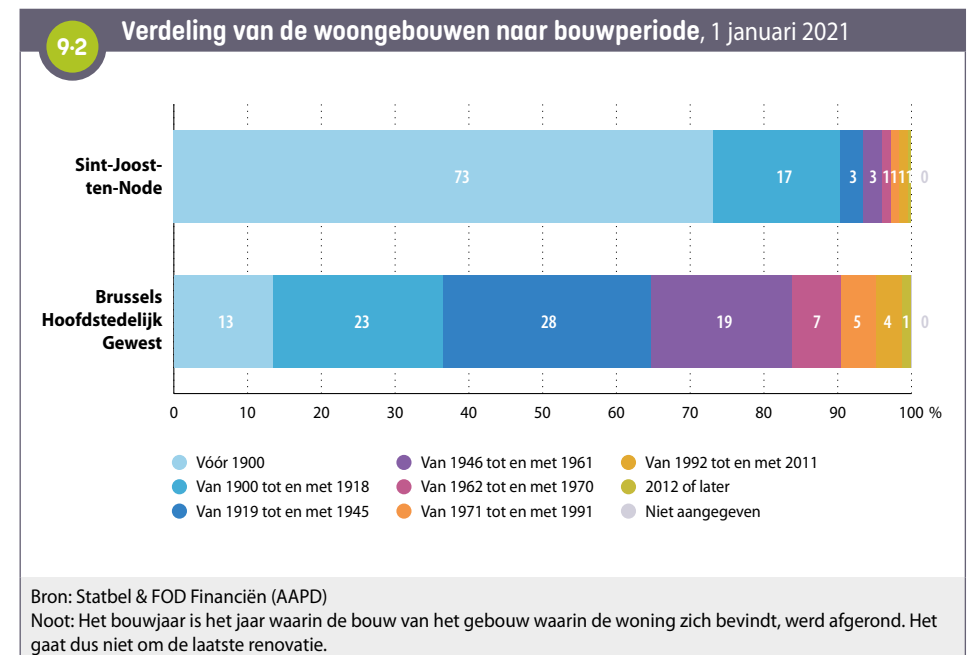
Sint-Joost-ten-Node maakt deel uit van de **eerste kroon**, wat betekent dat er veel oudere gebouwen staan. Als we kijken naar Sint-Joost-ten-Node als geheel, dan zien we dat zeer oude woongebouwen – gebouwd vóór 1900 – de grote meerderheid vormen en 73 % van

21 BGHM, Observatiecentrum van de huurprijzen, enquête 2018 <https://slrb-bghm.brussels/sites/default/files/media/publication/documents/slrbs-obsloyer-enquete2018-nl-web.pdf>.

22 Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2020).

23 Sommige van deze gebouwen, geïdentificeerd als huizen, zijn onderverdeeld in meerdere woningen.

het woningbestand uitmaken (tegenover 23 % op gewestelijk niveau). Dit is de Brusselse gemeente met het grootste aandeel woongebouwen opgetrokken vóór het jaar 1900 ⁹⁻².

Op basis van Census 2011 zijn kleine woningen oververtegenwoordigd in Sint-Joost-ten-Node in vergelijking met de gewestelijke situatie: 28 % van de woningen heeft 1 tot 3 kamers (vergeleken met 20 % op gewestelijk niveau). Zeer grote woningen (8 kamers of meer) zijn ook (maar in mindere mate) oververtegenwoordigd in de gemeente (12 % van de woningen tegenover 10 % voor het Gewest). Woningen met 4 tot 7 kamers zijn dan weer ondervertegenwoordigd: ze vertegenwoordigen 40 % van het woningbestand in Sint-Joost-ten-Node, tegenover 59 % op gewestelijk niveau. Het aandeel woningen waarvan het aantal kamers onbekend is, is bijzonder hoog in Sint-Joost-ten-Node (een vijfde van de woningen, dubbel zo hoog als op gewestelijk niveau), wat betekent dat de cijfers met de nodige voorzichtigheid moeten worden geïnterpreteerd (zie Zoom op de gemeenten, editie 2016).

Het aandeel huurders is hoger dan op gewestelijk niveau: 71 % van de woningen in Sint-Joost-ten-Node wordt bewoond door huurders, een aanzienlijk hoger aandeel dan op gewestelijk niveau (Census 2011). Het aandeel door hun eigenaar bewoonde woningen is dan ook veel lager (29 %) dan op gewestelijk niveau (39 %).

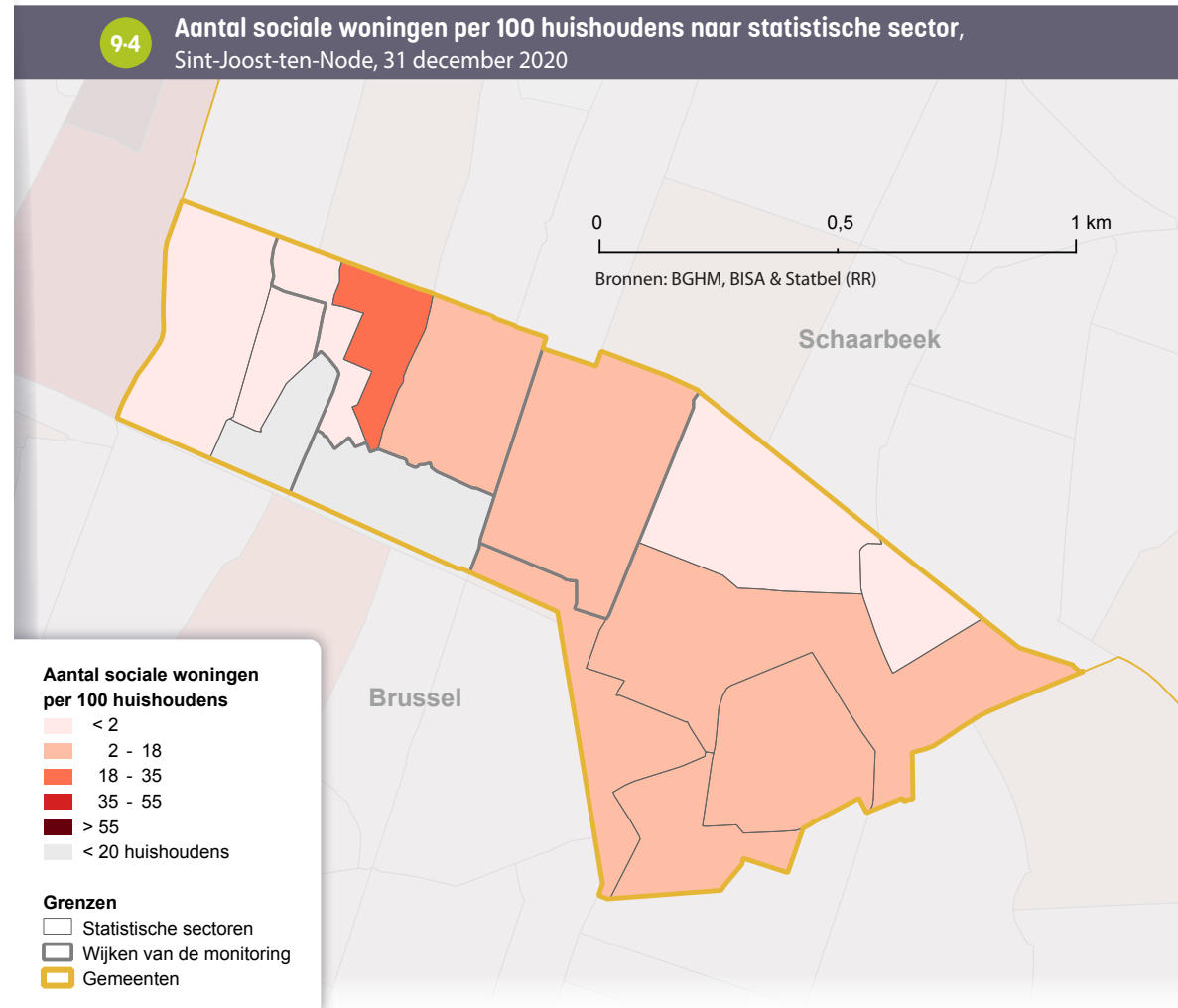
9.2. SOCIALE WONINGEN EN ANDERE WONINGEN VAN SOCIALE AARD

Op 31 december 2020 telde Sint-Joost-ten-Node 792 sociale woningen, 12 minder dan in december 2010. In verhouding tot het aantal huishoudens zijn er iets minder sociale woningen in Sint-Joost-ten-Node (6,4 per 100 gezinnen) dan op gewestelijk niveau (7,2 per 100 gezinnen) ⁹⁻³.

In 2022 staan in Sint-Joost-ten-Node 1.408 huishoudens (1.429 als de aanvragen voor woningen voor bescheiden en middeninkomens worden meegeteld), of 11 % van de huishoudens in de gemeente, op de wachtlijst voor sociale huisvesting in het Brussels Gewest²⁴. Sint-Joost-ten-Node is de gemeente met het tweede hoogste aantal huishoudens dat wacht op een sociale woning, na Molenbeek.

9-3 Aantal en aandeel sociale woningen, 31 december 2020		
	Sint-Joost-ten-Node	Brussels Gewest
Aantal sociale woningen	792	40.089
Aantal sociale woningen per 100 private huishoudens	6,4	7,2

Bronnen: BGHM en Statbel, berekeningen BISA

De sociale huisvesting is vrij verspreid over de gemeente. Alleen de sector Weide heeft een hoger percentage sociale woningen (21 sociale woningen per 100 huishoudens) ⁹⁻⁴.

²⁴ Bronnen: BGHM en Statbel, berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel. Aantal huishoudens op de wachtlijst op 08/06/2022, vóór het schrappen van de lijst.

Naast de sociale woningen zijn er nog andere ‘woningen van sociale aard’. Deze huisvestingscategorie omvat sociale woningen, maar ook andere “woningen, geproduceerd of beheerd in het kader van een gewestelijk overheidsbeleid, of het nu gaat om de vaststelling van de huurprijs of de voorwaarden voor de aankoop en/of wederverkoop van de onroerende goederen.”²⁵. Binnen die brede categorie verschillen echter de criteria voor de toegang en het al dan niet permanente sociale karakter van deze woningen.

Wat het **huurbestand** betreft, zijn er naast de sociale woningen die worden verhuurd door de Openbare vastgoedmaatschappijen (OVM's), ook een aantal andere **openbare woningen** met potentieel sociaal karakter (woningen van de gemeente, het OCMW, het Woningfonds en, zeldzamer, de gewestelijke Regie der Gebouwen). Net als bij sociale huisvesting is de duur van de sociale bestemming permanent. Er zijn 424 dergelijke woningen in Sint-Joost-ten-Node²⁶. Er moet echter worden opgemerkt dat over het algemeen in het Brussels Gewest een deel van deze woningen verhuurd wordt tegen prijzen die dicht aanleunen bij die van de particuliere markt (en dus in feite voorbehouden zijn aan de middenklasse).

Daarnaast wordt een aantal woningen in privébezit beheerd door **sociale verhuurkantoren** (SVK's), met huurprijzen onder de marktprijs voor huishoudens met een laag inkomen. Het bedrag dat de huurder betaalt, hangt af van de huur die is overeengekomen met de eigenaar van de woning. Bovendien is de sociale bestemming van deze woningen, in tegenstelling tot de openbare woningen, niet permanent. Ze hangt af van de privé-eigenaar. De minimale duur van een contract met een SVK is 3 jaar. In Sint-Joost-ten-Node worden op 30 september 2019 175 woningen verhuurd via een SVK.

Tot slot zijn er ook een aantal voorzieningen die de **aankoop** van een woning betaalbarer moeten maken. Sommige overheidsprogramma's zijn gericht op de bouw van woningen en hun verkoop onder de marktprijs²⁷, terwijl andere de toegang tot krediet vergemakkelijken, zodat personen op de particuliere markt kunnen kopen²⁸. In totaal zijn er 199 sociale koopwoningen in Sint-Joost-ten-Node²⁹.

25 Perspective.brussels (2021).

26 356 gemeentelijke woningen (gemeente en OCMW, exclusief leegstaande woningen) op 31 december 2019, 67 woningen van het Woningfonds op 1 januari 2019 en 1 woning van de gewestelijke Regie der Gebouwen op 1 januari 2017.

27 Het betreft bijvoorbeeld woningen verkocht door het Woningfonds of Citydev of in het kader van wijkcontracten.

28 Hier gaat het bijvoorbeeld om door het Woningfonds verstrekte leningen.

29 Dit betreft: door het Woningfonds verkochte woningen op 31/12/2020, woningen uit Duurzame Wijkcontracten op 31/12/2020, door Citydev verkochte woningen sinds 2010 en op 31/12/2019 actieve leningen van het Woningfonds.

9-5

Aantal woningen van sociale aard (exclusief sociale woningbouw), huurwoningen en koopwoningen, 2019 en 2020

	Huurwoningen		Koopwoningen
	Openbare huisvesting (met uitzondering van sociale huisvesting)	Particuliere huisvesting (SVK)	
Sint-Joost-ten-Node	424	175	199
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	7.526	6.962	11.079

Bronnen: Woningfonds, Citydev, urban.brussels/DSV, CLTB, Brussel Huisvesting, Gewestelijke Grondregie

9.3. VASTGOEDPRIJZEN

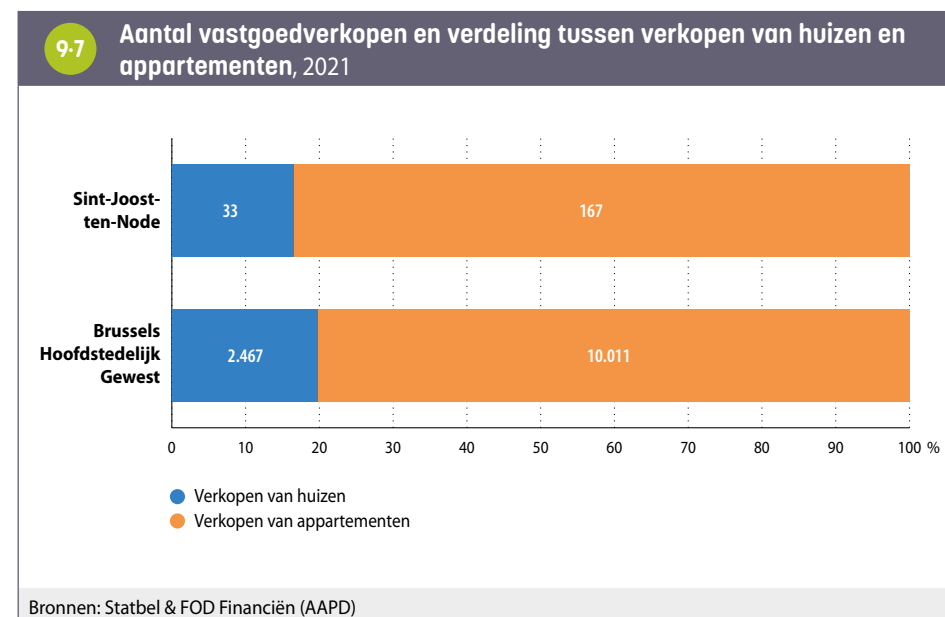
In het algemeen liggen de vastgoedprijzen in Sint-Joost-ten-Node lager dan in het Brussels Gewest. In 2021 bedraagt de mediane verkoopprijs voor appartementen en huizen respectievelijk 200.000 en 380.000 euro in de gemeente, tegenover 240.000 en 455.000 euro voor het Gewest ⁹⁻⁶.

Tussen 2011 en 2021 is de voor inflatie gecorrigeerde mediane verkoopprijs van appartementen en huizen sterk gestegen in Sint-Joost-ten-Node (+27%), nog sterker dan in het Brussels Gewest in het algemeen (+23%). De voor inflatie gecorrigeerde mediane verkoopprijs van huizen is eveneens gestegen (+9%), maar minder sterk dan in het Brussels Gewest (+18%).

9-6 Woningprijzen (in euro 2021) en aantal transacties, 2011 en 2021	Sint-Joost-ten-Node		Brussels Gewest	
	2011	2021	2011	2021
Huizen in gesloten en halfopen bebouwing				
Mediane prijs	274.000 €	320.000 €	385.000 €	455.000 €
Aantal transacties	196	227	2.115	2.317
Appartementen				
Mediane prijs	153.000 €	184.000 €	196.000 €	240.000 €
Aantal transacties	602	770	8.276	10.011
Totaal aantal transacties per 100 huishoudens⁽¹⁾	1,67	1,94	1,98	2,23

Bronnen: Statbel (RR) & FOD Financiën (AAPD), berekeningen BISA
 (1) Deze indicator heeft ook betrekking op de verkoop van huizen in open bebouwing.

In 2021 betreft 84 % van de vastgoedverkoop in Sint-Joost-ten-Node appartementen en 17 % huizen, tegenover respectievelijk 80 en 20 % in het Brussels Gewest ⁹⁻⁷.

10. MOBILITEIT EN MILIEU

10.1. MOBILITEIT

Autobezit van de huishoudens

In Sint-Joost-ten-Node zijn er gemiddeld 0,4 auto's per huishouden. Dat is minder dan het gewestelijke gemiddelde in het algemeen (0,6). Sint-Joost-ten-Node is de minst gemotoriseerde gemeente in het Brussels Gewest, net voor Sint-Gillis. Het autobezit is het hoogst in Sint-Pieters-Woluwe (0,95 auto's per huishouden). Over het algemeen hangt het autobezit van de huishoudens af van een aantal factoren, waaronder het inkomen van het huishouden, de samenstelling en de leeftijd van de leden (bijvoorbeeld de aanwezigheid van kinderen in het huishouden), de plaatselijke dichtheid van diensten (winkels enz.) en het bestaan van alternatieven voor verplaatsingen met de eigen wagen³⁰.

In Sint-Joost-ten-Node heeft 69 % van de huishoudens geen auto, wat veel meer is dan in het Gewest (52 %). 27 % van de huishoudens heeft één auto (tegenover 38 % in het Gewest) en 4 % heeft er twee of meer (tegenover 10 % in het Gewest)

10-1.

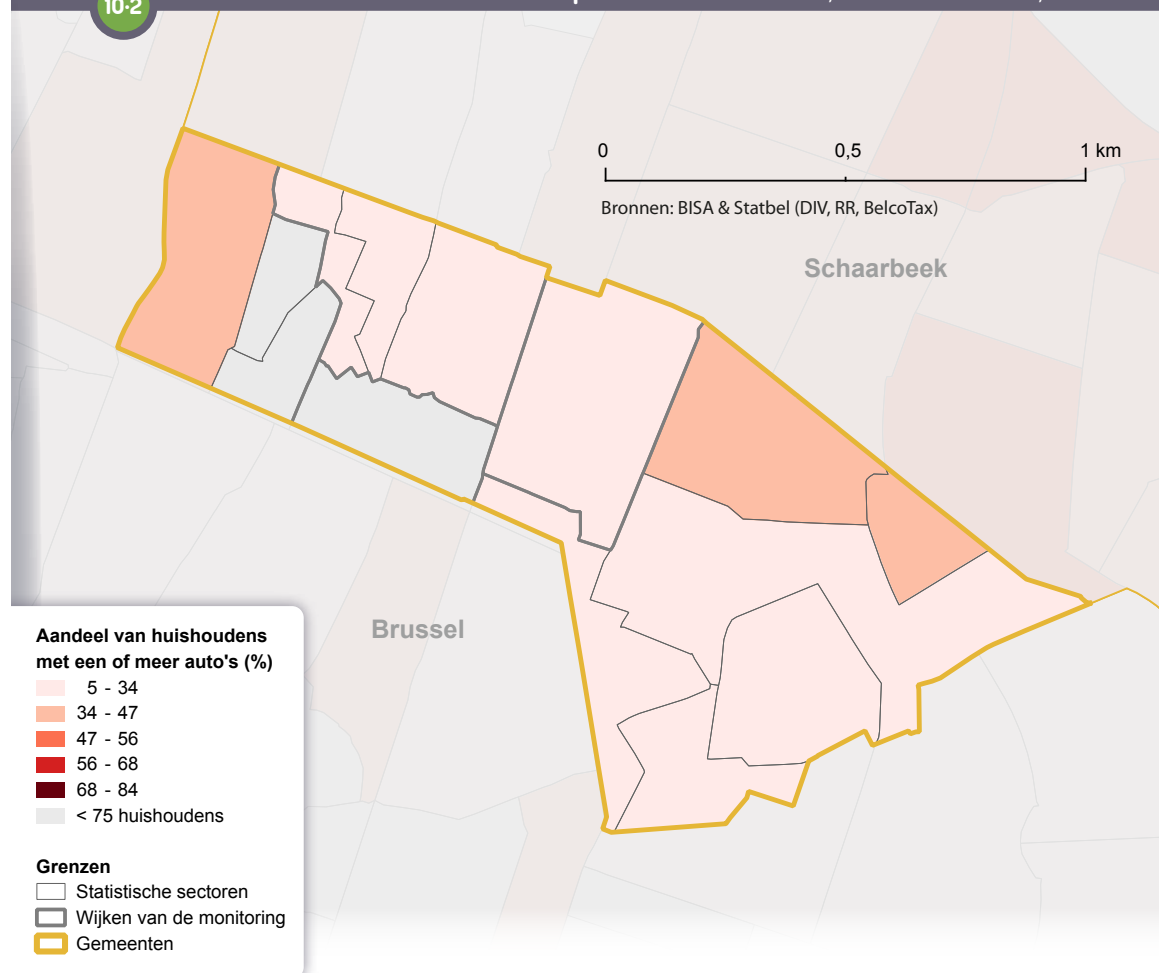
10-1 Autobezit van de huishoudens, 2019			Sint-Joost-ten-Node	Brussels Gewest
Aandeel van huishoudens met:	0 auto's	%	69,1	52,3
	1 auto	%	26,6	37,7
	2 auto's of meer	%	4,3	10,0
Auto's per huishouden		graad	0,4	0,6
Aandeel huishoudens met een bedrijfswagen		%	2,6	7,7

Bronnen: Statbel, berekeningen BISA

30 Zie BISA (2019).

10-2

Aandeel huishoudens met een auto per statistische sector, Sint-Joost-ten-Node, 2019

Het aandeel van de huishoudens met auto varieert zeer weinig binnen de gemeente 10-2. Het autobezit is erg laag in vrijwel alle sectoren, en nauwelijks iets hoger in de sectoren Manhattan, Bossuet en Steurs.

Het aandeel huishoudens met een bedrijfswagen in Sint-Joost-ten-Node is veel kleiner dan op gewestelijk niveau (2,6 % tegenover 8 %) ¹⁰⁻¹. Dit is de Brusselse gemeente waar dat aandeel het laagst is. Het aandeel is het hoogst in Sint-Pieters-Woluwe (16 %).

Die vaststelling houdt verband met de situatie van de inwoners op de arbeidsmarkt. Algemeen neemt de waarschijnlijkheid om over een bedrijfswagen te beschikken toe met het loon van de werknemer. 64 % van de best betaalde werknemers (bovenste deciel³¹) heeft een bedrijfswagen, wat veel minder het geval is voor de minder betaalde werknemers (May *et al.*, 2019).

Deelauto's

De eerste deelauto's van Cambio werden in 2003 in gebruik genomen. In het algemeen is het aanbod van Cambio (gemeten op basis van het aantal standplaatsen) tot 2017 aanzienlijk gestegen en sindsdien relatief stabiel gebleven (Parking.Brussels, 2020). Het aanbod is ongelijk verdeeld over het Gewest en is geconcentreerd in het centrum en in de gemeenten van de [eerste kroon](#), vooral in het oosten.

Sint-Joost-ten-Node haalt hetzelfde niveau als het Brusselse gemiddelde wat het aanbod van Cambio-auto's betreft. In 2021 waren er 15 standplaatsen, een per 1.808 inwoners, tegenover een per 1.886 inwoners voor het Gewest in zijn geheel. In Elsene, de best voorziene gemeente, is er één standplaats per 1.094 inwoners, tegenover één per 7.172 inwoners in Anderlecht, de slechtst voorziene gemeente ¹⁰⁻³.

In de loop van 2021 werd elke deelauto in Sint-Joost-ten-Node gemiddeld 279 keer gereserveerd, tegenover gemiddeld 439 keer in het Gewest.

		Vraag en aanbod van Cambio-deelauto's, 2021			
		Sint-Joost-ten-Node	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Elsene (min. in termen van inwoners/standpl.)	Anderlecht (max. in termen van inwoners/standpl.)
Aanbod / Standplaatsen	Standplaatsen	15	647	80	17
	Inwoners per standplaats	1.808	1.886	1.094	7.172
Vraag / Reserveringen	Reserveringen	4.192	284.252	27.350	7.502
	Reserveringen per standplaats	279	439	342	441

Bron: parking.brussels

31 De 10 % best betaalde loontrekkenden.

10.2. MILIEU

Luchtverontreiniging

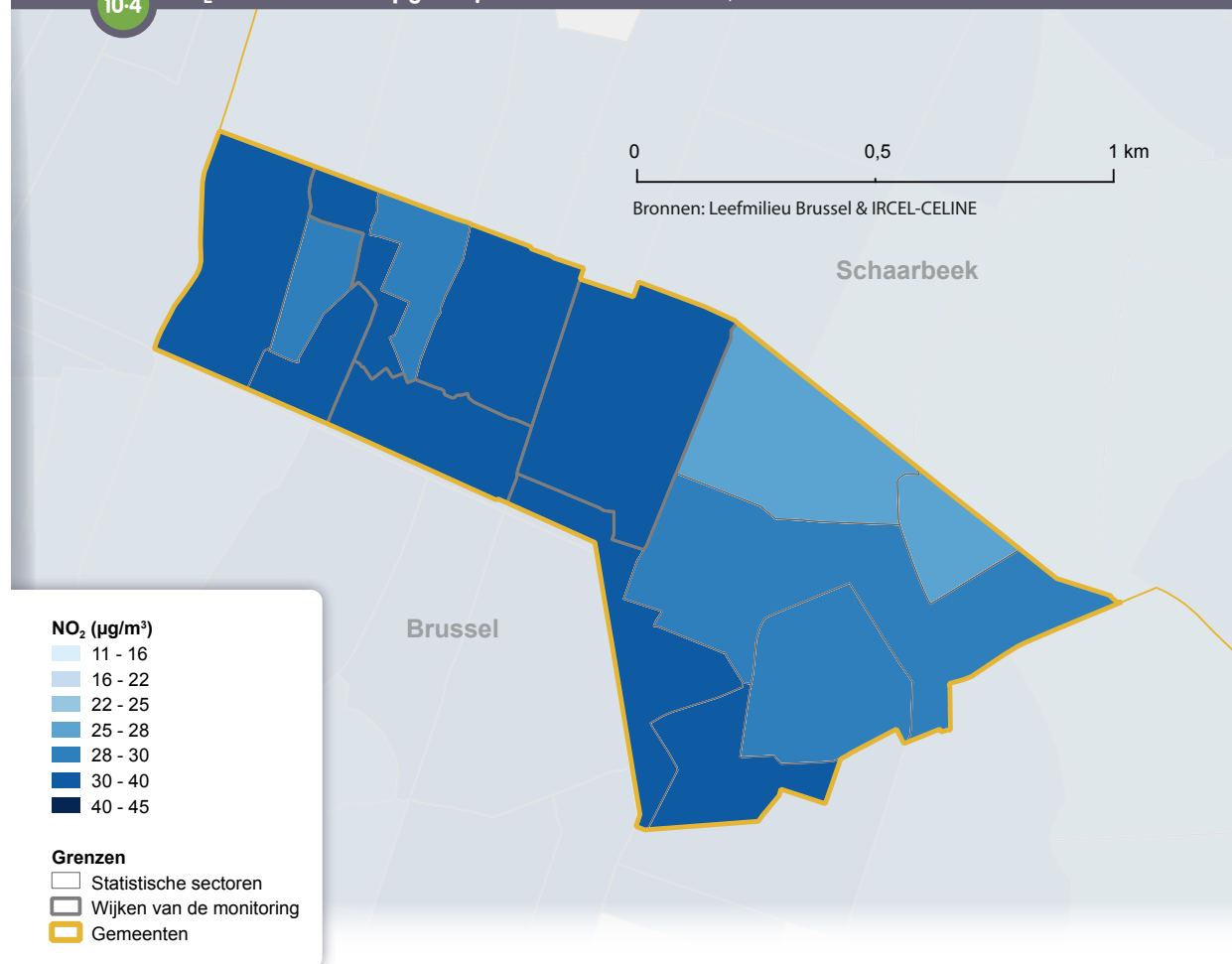
Stikstofdioxide (NO₂) is een gas dat schadelijk is voor de menselijke gezondheid. In het Brussels Gewest is naar schatting ongeveer 4,7 % van de sterfte toe te schrijven aan NO₂-vervuiling, d.w.z. bijna 400 sterfgevallen per jaar (Andrieu *et al.*, 2020). De belangrijkste bronnen van de verontreiniging van de buitenlucht (alle verontreinigende stoffen samen) zijn wegverkeer, verwarming van gebouwen, energieproductie en afvalverbranding. Specifiek voor NO₂ wordt geschat dat 44 % van de concentraties in het Brussels Gewest verband houdt met het wegverkeer en dat 45 % te wijten is aan een bijdrage van buiten het Gewest (Leefmilieu Brussel, 2022).

In het Brussels Gewest (2021) liggen de [gemiddelde jaarlijkse NO₂-concentraties](#) die in de verschillende meetstations voor de luchtkwaliteit werden geregistreerd, onder de richtwaarden van de EU (40 µg/m³), maar systematisch boven de drempel die sinds 2021 door de WGO wordt aanbevolen (10 µg/m³) (Leefmilieu Brussel 2022).

De NO₂-concentraties zijn ongelijk verdeeld in het Brussels Gewest, waarbij sommige sectoren tot vier keer meer vervuild zijn dan andere (Andrieu *et al.*, 2020). Sint-Joost-ten-Node wordt als centraal gelegen en dichtbevolkte gemeente in hoge mate blootgesteld aan NO₂. Over het algemeen zijn de concentraties het hoogst in het westelijke deel van de gemeente en langs de Kleine Ring [10-4](#).

10-4

NO₂-concentraties (µg/m³) per statistische sector, Sint-Joost-ten-Node 2019

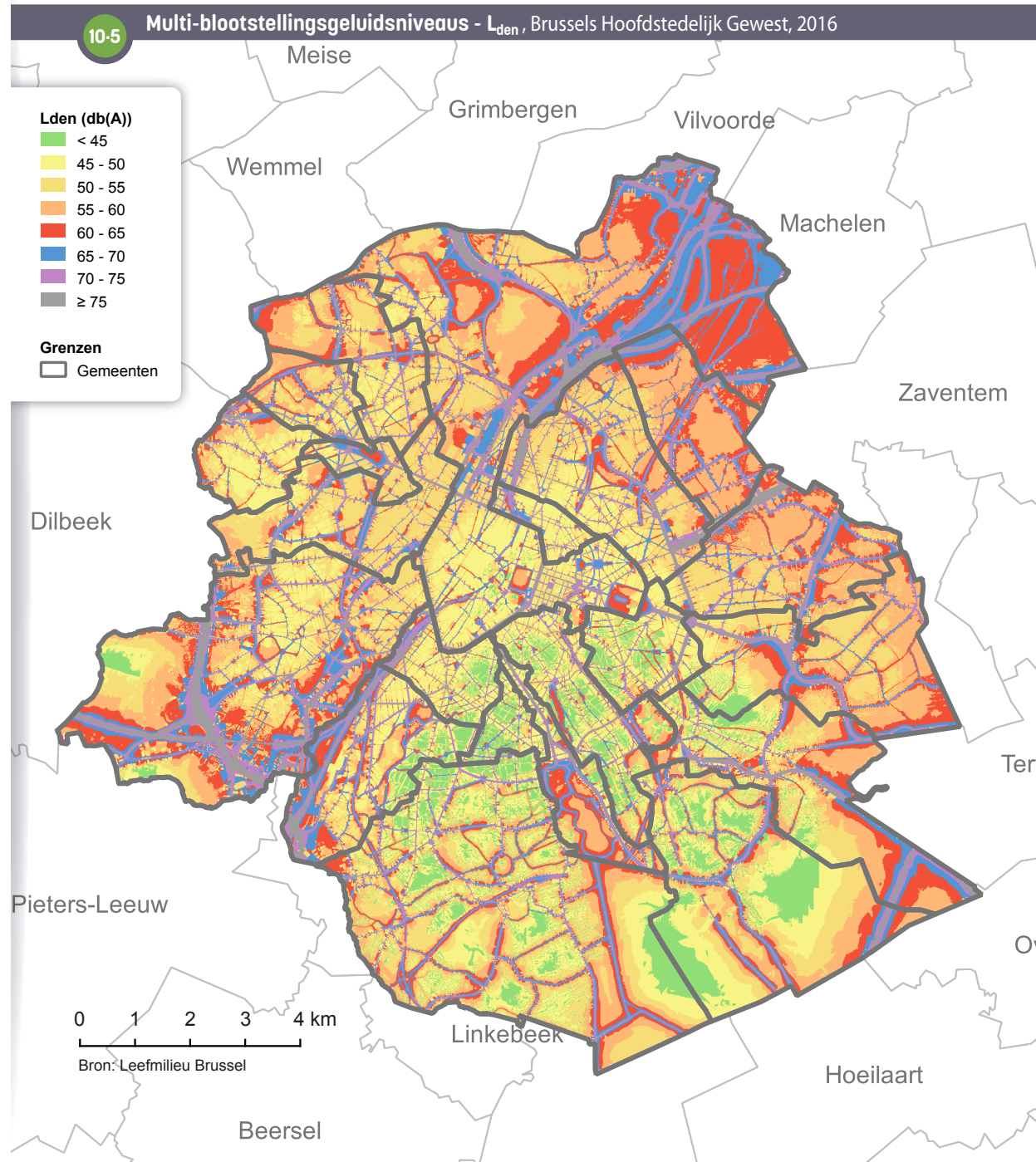
Geluidshinder

Geluidshinder heeft diverse effecten: er zijn auditieve effecten (gehoorverlies, oorsuizen enz.) en niet-auditieve effecten (slaapstoornissen, hart- en vaatziekten, laag geboortegewicht en vroeggeboorte, cognitieve stoornissen bij kinderen, impact op de mentale gezondheid, enz.). Men schat dat "het omgevingslawaai van het wegvervoer alleen al in het Brussels Gewest verantwoordelijk is voor het verlies van meer dan 10.103 gezonde levensjaren per jaar" (Andrieu et al., 2020).

In het Brusselse Gewest wordt ongeveer 70 % van de bevolking over een periode van 24 uur blootgesteld aan gemiddelde geluidsniveaus van het wegverkeer die de richtwaarden van de WGO (53 decibel - dB) overschrijden (idem).

De kaart van de geluidsniveaus **10-5** is samengesteld rekening houdend met de geschatte combinatie van het geluid van verschillende transportmodi (weg, lucht en spoor). Het betreft de gemiddelde toestand over 24 uur. Deze kaart houdt geen rekening met lawaai dat bijvoorbeeld verband houdt met de bevolkingsdichtheid, buurtlawaai of de aanwezigheid van cafés/bars.

In Sint-Joost-ten-Node verklaren het wegverkeer op de grote verkeersassen en het spoorverkeer de hogere geluidsniveaus in het westen van de gemeente, met de aanwezigheid van de spoorweg en de nabijheid van het Noordstation, evenals de Koning Albertlaan en de Kruidtuinlaan. Over het algemeen is het gebied langs de Kleine Ring onderhevig aan relatief hoge geluidsniveaus.

Groene ruimten

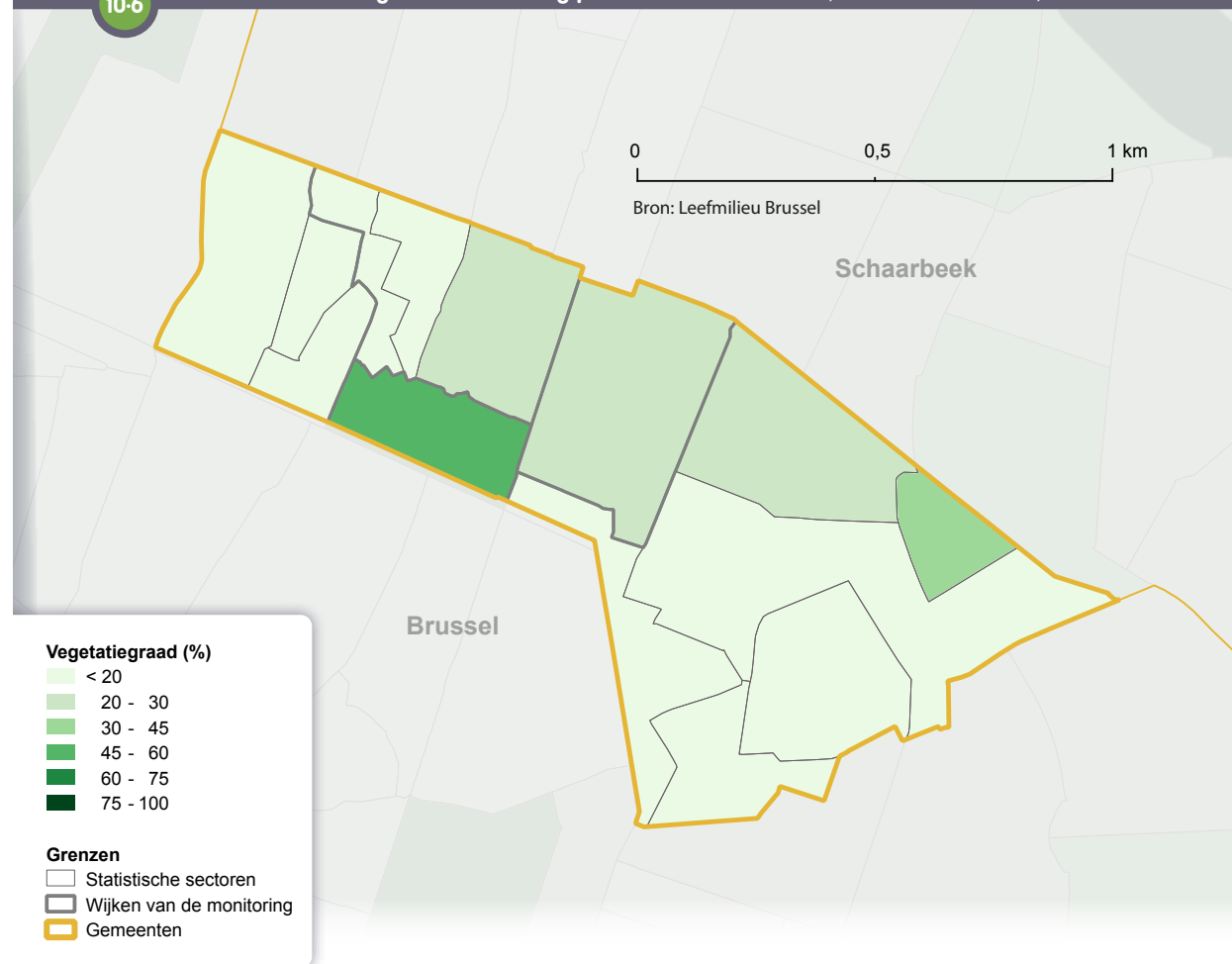
Naast hun rol in het behoud van fauna en flora zijn groene ruimten ook elementen die de levenskwaliteit en de gezondheid ten goede komen. De aanwezigheid van groene ruimten wordt in verband gebracht met een beter humeur, een beter concentratievermogen en minder stress. Minder rechtstreeks helpt de aanwezigheid van groene ruimten ook om lichaamsbeweging aan te moedigen, de luchtkwaliteit te verbeteren, de blootstelling aan lawaai en hitte te verminderen en daardoor het risico op het ontwikkelen van bepaalde ziekten te verlagen (Andrieu *et al.*, 2020). Naast deze effecten op de gezondheid zijn groene ruimten ook ontmoetingsplaatsen die de sociale cohesie kunnen verbeteren.

Sint-Joost-ten-Node is *beduidend minder groen* dan het Gewest als geheel (dat een gedeelte van het Zoniënwoud omvat). Zo heeft slechts 20 % van de gemeentelijke oppervlakte vegetatiebedekking (tegenover 52 % voor het Gewest als geheel) en 14 % boombedekking (tegenover 33 % voor het Gewest in zijn geheel) ¹⁰⁻⁷. Sint-Joost-ten-Node is een van de minst groene gemeenten van het Gewest.

Er is over het algemeen weinig vegetatiebedekking op het hele grondgebied, met uitzondering van de **sectoren** Kruidtuin (met het gelijknamige park) en Steurs (aanwezigheid van het Armand Steurssquare) ¹⁰⁻⁶.

10-6

Aandeel van de vegetatiebedekking per statistische sector, Sint-Joost-ten-Node, 2020

In Sint-Joost-ten-Node zijn er bijna geen groene ruimten of recreatiegebieden die toegankelijk zijn voor het publiek. De bestaande groenzones (Kruidtuinpark en Armand Steurssquare) zijn immers vrij klein. In de gemeente bestaat 7 % van het grondgebied uit voor het publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten, tegenover 19 % in het Gewest. Toch heeft slechts 14 % van het grondgebied een tekort aan publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten, tegenover 27 % in het Gewest. Dat hangt samen met de kleine oppervlakte van de gemeente: ook al zijn groene ruimten er zeldzaam en klein, het grootste deel van de gemeente is er niet ver van verwijderd. Bovendien zijn sommige groene ruimten in buurgemeenten toegankelijk voor bepaalde inwoners van Sint-Joost-ten-Node (Koningin-Groenpark in Schaarbeek of Ambiorixsquare in Brussel-Stad) **10-7**.

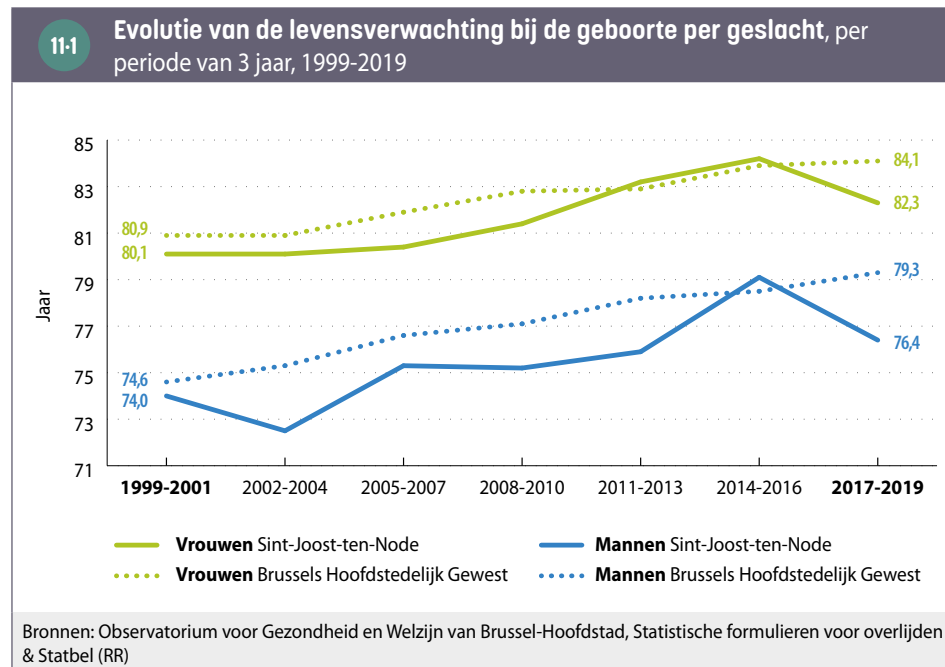
10-7 Kenmerken van de groene ruimten			
	Referentie-jaar	Sint-Joost-ten-Node	Brussels Gewest
Oppervlakte van de vegetatiebedekking (km ²)	2020	0,2	85,0
Oppervlakte van de boombedekking (km ²)		0,2	53,6
Aandeel van het grondgebied met vegetatiebedekking (%)		20	52
Aandeel van het grondgebied met boombedekking (%)		14	33
Oppervlakte van voor het publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten (km ²)	2021	0,1	30,2
Oppervlakte van het grondgebied waar er een gebrek is aan voor het publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten (km ²)		0,2	43,7
Aandeel van het grondgebied met voor het publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten (%)		7	19
Aandeel van het grondgebied waar er een gebrek is aan voor het publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten (%)		14	27
Dichtheid van voor het publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten per inwoner (m ² /inw)		3	25
Bronnen: Leefmilieu Brussel, Statbel; berekeningen Leefmilieu Brussel & BISA			

11. GEZONDHEID

11.1. LEVENSV ERWACHTING EN MORTALITEIT

Levensverwachting

Zowel voor mannen als vrouwen ligt de **levensverwachting** bij de geboorte in Sint-Joost-ten-Node lager dan in het Brussels Gewest: in de periode 2017-2019 bedraagt de levensverwachting bij de geboorte 82,3 jaar voor vrouwen en 76,4 jaar voor mannen in Sint-Joost-ten-Node, tegenover respectievelijk 84,1 jaar en 79,3 jaar in het Gewest **11-1**. Tussen 1999 en 2019 steeg de levensverwachting bij de geboorte meer bij mannen dan bij vrouwen in het Brussels Gewest. In Sint-Joost-ten-Node is de stijging van de levensverwachting bij de geboorte even groot bij mannen als bij vrouwen.

De lagere levensverwachting in Sint-Joost-ten-Node kan worden verklaard door de minder gunstige socio-economische situatie van de bewoners in vergelijking met het gewestelijke gemiddelde. Het mediane inkomen ligt bijvoorbeeld aanzienlijk lager in Sint-Joost-ten-Node in vergelijking met het ganse gewest. Armoede en gezondheid zijn nauw met elkaar verbonden. Enerzijds spelen levensomstandigheden (huisvesting, werksituatie, toegang tot gezonde voeding, armoedestress,...) mee en anderzijds ook de toegang tot gezondheidszorgen³².

Vroegtijdig overlijden (voor 75 jaar)

In Sint-Joost-ten-Node bedraagt het vroegtijdig sterftecijfer (voor 75 jaar), gestandaardiseerd voor leeftijd, 577 per 100.000 mannen en 278 per 100.000 vrouwen voor de periode 2010-2019 **11-2**. Deze cijfers zijn, in vergelijking met het Brussels Gewest, hoger voor mannen en ongeveer hetzelfde voor vrouwen.

Het gestandaardiseerd vroegtijdig sterftecijfer is wel aanzienlijk gedaald in vergelijking met het voorgaande decennium, zowel voor mannen als voor vrouwen. In de periode tussen 2000 en 2009, bedroeg het gestandaardiseerd vroegtijdig sterftecijfer in Sint-Joost-ten-Node 698 op 100.000 mannen en 384 op 100.000 vrouwen.

Tabel **11-2** geeft een overzicht van de belangrijkste oorzaken van vroegtijdige sterfte. In Sint-Joost-ten-Node zijn de belangrijkste oorzaken voor mannen, kanker aan het ademhalingsstelsel (strottenhoofd, luchtpijp, longen of bronchiën), **ischemische hartziekten** en cerebrovasculaire aandoeningen. Voor vrouwen zijn de belangrijkste oorzaken kanker aan het ademhalingsstelsel en ischemische cardiopathie.

De belangrijkste doodsoorzaken zouden anders zijn indien men personen van 75 jaar of ouder ook in beschouwing neemt. Longontstekingen, dementie en Alzheimer zijn bijvoorbeeld belangrijke doodsoorzaken bij de inwoners van 75 jaar of ouder van het Brussels Gewest.

32 Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2019).

11.2

Vroegtijdige sterftcijfers (<75 jaar) voor de belangrijkste vroegtijdige doodsoorzaken, per geslacht, 2010-2019

	MANNEN			VROUWEN		
	Aantal sterfgevallen Sint-Joost-ten-Node	Gestandaardiseerd (1) sterftcijfer Sint-Joost-ten-Node (/100.000)	Gestandaardiseerd (1) sterftcijfer Brussel Gewest (/100.000)	Aantal sterfgevallen Sint-Joost-ten-Node	Gestandaardiseerd (1) sterftcijfer Sint-Joost-ten-Node (/100.000)	Gestandaardiseerd (1) sterftcijfer Brussel Gewest (/100.000)
Alle doodsoorzaken	445	576,8	487,8	210	277,6	272,2
Kanker aan strottenhoofd, luchtpijp, longen en bronchiën	50	74,9	55,8	24	32,8	25,3
Ischemische hartziekten	48	66,4	43,0	11	14,7	13,0
Cerebrovasculaire aandoeningen	25	36,2	20,9	<10	-	11,4
Chronische aandoeningen van de onderste luchtwegen (inclusief bronchitis, astma, emfyseem)	12	18,6	23,5	<10	-	14,0
Zelfmoord (2)	14	12,1	16,3	<10	-	7,6
Pancreaskanker	13	19,2	11,4	<10	-	7,6
Chronische leveraandoeningen	10	12,8	16,8	<10	-	7,6
Kanker van de dikke darm	10	13,2	10,8	<10	-	6,5

Bronnen: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, Statistische formulieren voor overlijden & Statbel (RR)

(1) Directe standaardisatie waarbij de Europese referentiepopulatie van 2013 werd gehanteerd.

(2) Het aantal sterfgevallen door zelfmoord kan onderschat worden: een aantal zelfdodingen wordt geregistreerd als gebeurtenis waarvan niet duidelijk is of deze al dan niet opzettelijk is.

- Gerangschikt op basis van het totaal (mannen en vrouwen) aantal sterfgevallen per doodsoorzaak.

- Enkel de doodsoorzaken die minstens 10 overlijdens tellen voor een van beide geslachten, zijn opgenomen in deze tabel. Indien er minder dan 10 gevallen zijn, worden de gestandaardiseerde sterftcijfers niet weergegeven.

Voor de meeste doodsoorzaken zien we dat er in Sint-Joost-ten-Node relatief meer mannen vroegtijdig overlijden in vergelijking met het ganse gewest. Verschillen tussen gemeenten in levensverwachting en vroegtijdige sterfte zijn gelinkt aan de socio-economische situatie van de inwoners. Armoede, in al zijn dimensies, kan leiden tot een verslechtering van de gezondheidstoestand en een slechte gezondheid kan leiden tot verarming. Sociale ongelijkheden in gezondheid komen voor op alle leeftijden en worden vastgesteld voor de meeste gezondheidsproblemen³³. Zo komt kanker aan het ademhalingsstelsel opvallend vaker voor in Sint-Joost-ten-Node dan in vergelijking met het Brussels Gewest, vooral onder mannen. Mogelijke verklaringen zijn socio-economische verschillen in rookgedrag (er bestaat bijvoorbeeld een negatief verband tussen opleidingsniveau en het roken van tabak), maar ook omgevingsfactoren zoals minder kwaliteitsvolle huisvesting. Ook ischemische cardiopathie komt bij mannen uit Sint-Joost-ten-Node vaker voor, vergeleken met het Gewest.

Bij de vrouwen in Sint-Joost-ten-Node komt borstkanker als vroegtijdige doodsoorzaak dan weer opvallend minder vaak voor dan gemiddeld in het Gewest. Dit heeft waarschijnlijk te maken met het feit dat enkele risico- en beschermingsfactoren voor borstkanker een omgekeerd verband laten zien met het socio-economische statuut van de vrouw tegenover andere gezondheidsaandoeningen. Zo is bijvoorbeeld de jongere leeftijd om een eerste kind te krijgen een beschermende factor tegen borstkanker, terwijl hormonale substitutiebehandelingen het risico erop verhogen.

33 Voor meer informatie over sociale ongelijkheden in gezondheid in Brussel, zie: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad. 2019. Iedereen even gezond in Brussel? Recente cijfers en kaarten over sociale ongelijkheden in gezondheid. Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie: Brussel.

Mortinaliteit en infantiele sterfte

Voor de vijfjarige periode van 2015 tot 2019 verschilt de **mortinaliteit** en de **infantiele sterfte** in Sint-Joost-ten-Node weinig van deze in het Gewest **11-3**.

11-3 Mortinaliteit en infantiele sterfte, 2015-2019			
	Sint-Joost-ten-Node (1)		Brussels Gewest (2)
	Totaal aantal sterfgevallen	Per 1.000	Per 1.000
Mortinaliteit (op het aantal levend- en doodgeborenen)	14	6,2	6,2
Infantiele sterfte (op het aantal levendgeborenen)	10	4,5	3,5

Bronnen: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, [Statistische formulieren voor geboorten en overlijden](#)
(1)/(2) Het betreft de geboorten waarbij de gebruikelijke verblijfplaats van de moeder in (1) Sint-Joost-ten-Node / (2) het Brussels Gewest is.

11.2. ALGEMENE GEZONDHEIDSTOESTAND

Op basis van administratieve gegevens en terugbetalingsgegevens van zorg- en medicatiegebruik van het Intermutualistisch Agentschap (IMA)³⁴ kunnen we de prevalentie van een aantal aandoeningen en het (preventief) zorggebruik (zie deel 11.3) inschatten. Het is belangrijk om te onthouden dat deze gegevens beschikbaar zijn voor iedereen die recht heeft op en in orde is met de verplichte ziekteverzekering in België (hierna "rechthebbenden"), en dit dus niet de volledige officiële bevolking in het rijksregister betreft³⁵. Bovendien wordt een aandoening enkel geïdentificeerd indien mensen naar de dokter gaan voor een diagnose en/of de nodige medicatie (kunnen) kopen, wat kan leiden tot een onderschatting van bepaalde aandoeningen (Observatorium voor Gezondheid en Welzijn, 2019).

34 Het IMA brengt de informatie bijeen van alle terugbetalingen van zorg door de zeven ziekenfondsen in België.

35 In het Brussels Gewest komt de populatie rechthebbenden op de verplichte ziekteverzekering, voor 91,6 % overeen met de populatie op basis van het Rijksregister. Dit is minder dan voor het ganse land (98 %) (Atlas IMA, 2021). Het verschil tussen beide gegevensbronnen heeft onder meer te maken met de referentieperiode die wordt gebruikt, het aandeel internationale werknemers met een private verzekering, het aandeel vreemdelingen en het aandeel personen dat niet in orde is met de verplichte ziekteverzekering. Voor meer details zie <https://atlas.ima-aim.be/databanken/?rw=1&lang=nl>. Ook personen die niet tot de officiële bevolking worden gerekend vallen buiten de analyses, aangezien ze niet aangesloten zijn bij de verplichte ziekteverzekering (studenten die niet in een van de Brusselse gemeenten gedomicilieerd zijn, asielzoekers, vreemdelingen in een onregelmatige verblijfssituatie, diplomaten en hun gezinsleden, enz.).

Chronische ziekten

In Sint-Joost-ten-Node wordt geschat dat 7 % van de rechthebbenden diabetes heeft, 1 % een hartaandoening en ongeveer 7 % van de rechthebbenden ouder dan 50 jaar een chronisch obstructief longlijden (COPD) (ongestandaardiseerde prevalenties). Na **standaardisatie** voor leeftijd zien we dat deze drie chronische aandoeningen vaker voorkomen in Sint-Joost-ten-Node dan gemiddeld voor het ganse Gewest. Diabetes komt zelfs het vaakst voor in Sint-Joost-ten-Node van alle Brusselse gemeenten, nadat we rekening houden met de jongere leeftijdsstructuur van de gemeente **11-4**.

11-4 De prevalentie van een aantal chronische ziekten, 2020			
	Ongestandaardiseerd cijfer Sint-Joost-ten-Node (per 100.000)	Gestandaardiseerd (1) cijfer Sint-Joost-ten-Node (per 100.000)	Gestandaardiseerd (1) cijfer Brussels Gewest (per 100.000)
Diabetes (2)	7.400,0	1.1010,0	7.777,1
Hartaandoeningen (3)	739,6	1.370,9	1.244,6
Chronisch obstructief longlijden (COPD) bij 50-plussers (4)	7.327,1	1.1841,1	9.258,4

Bron: IMA

(1) Directe **standaardisatie** voor leeftijd waarbij de Europese referentiepopulatie van 2013 werd gehanteerd.

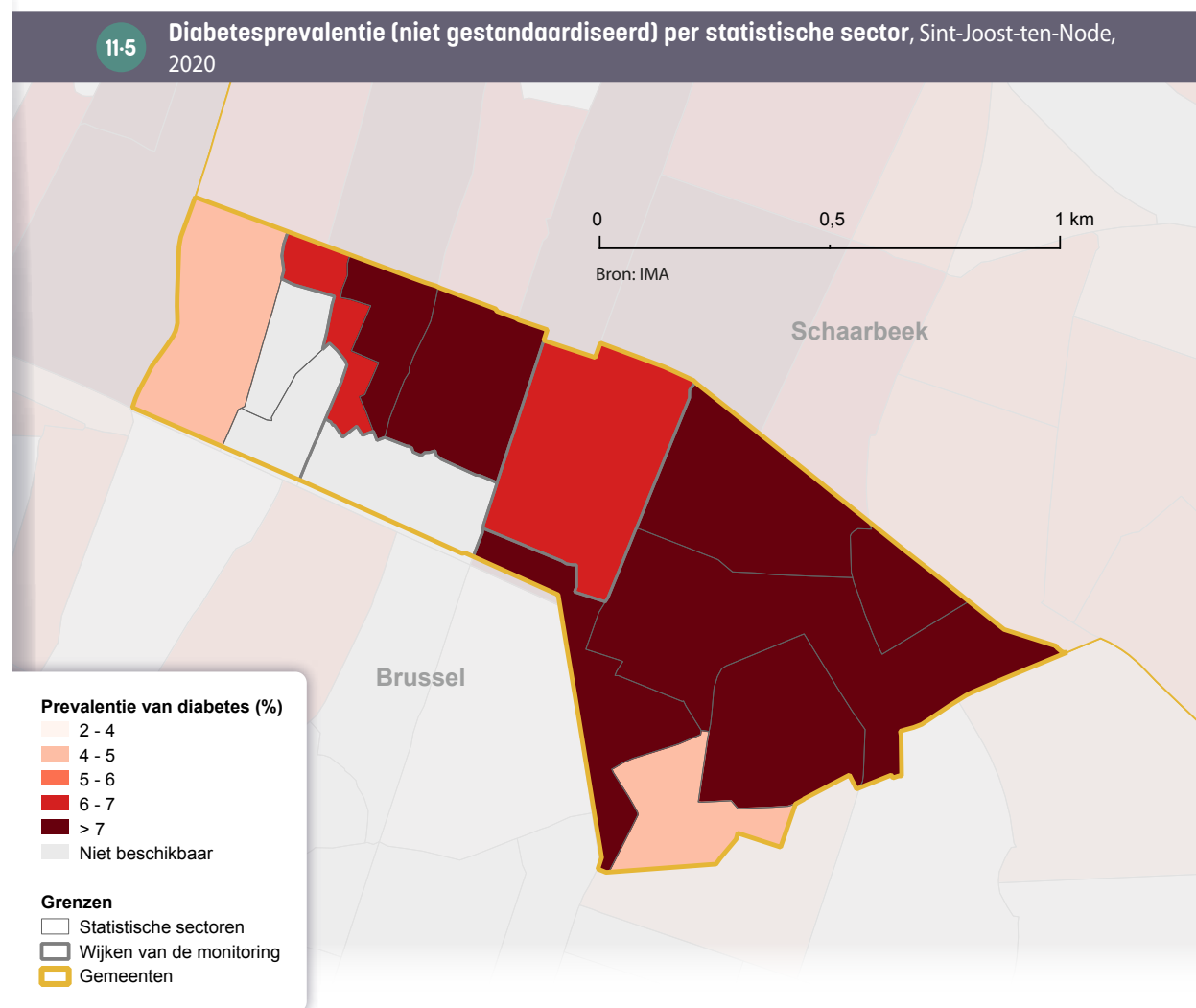
(2) We bekijken hier de terugbetaalde medicatie voor diabetes. Diabetes kan ook optreden tijdens de zwangerschap. Aangezien het hier om een tijdelijk fenomeen gaat, en dus niet om een chronische aandoening, wordt zwangerschapsdiabetes hier buiten beschouwing gelaten. Belangrijk is om in het achterhoofd te houden dat diabetes vaak niet wordt gediagnosticeerd (Van der Heyden *et al.*, 2019). Voor de methodologische details m.b.t. de indicator, zie Avalosse *et al.* (2019).

(3) We bekijken hier een groep medicijnen die typisch worden gebruikt voor hartdecompensatie, angina pectoris en hartritme stoornissen. Dit komt niet overeen met alle cardiovasculaire ziekten, maar het gebruik van deze medicatie is een goede indicator voor een hartaandoening (zie Avalosse *et al.*, 2019).

(4) We bekijken hier specifiek de medicijnen voor de behandeling van chronisch obstructief longlijden (COPD) (zie Avalosse *et al.*, 2019). Chronisch obstructief longlijden (COPD) is een ernstige en veel voorkomende longziekte, waarbij er een progressieve obstructie van de luchtwegen plaatsvindt. (Bij deze indicator worden al de prevalenties uitgedrukt per 100.000 rechthebbenden van de ziekteverzekering van 50 jaar en ouder).

In Sint-Joost-ten-Node, komt diabetes (niet gestandaardiseerd) in vrijwel alle **wijken** veel voor. In de gemeente zijn alle wijken bij de armste van het Brussels Gewest, wat overeenstemt met de hoge prevalentiecijfers voor diabetes **11-5**. De twee **statistische sectoren** waar de diabetesprevalentie toch iets lager ligt (Manhattan en Liefdadigheid) zijn dan ook niet toevallig de sectoren waar het gemiddelde inkomen per inwoner inkomen hoger ligt (veel in Manhattan et een beetje in Liefdadigheid).

Overigens heeft 8,0% van de rechthebbenden in Sint-Joost-ten-Node het statuut van chronisch zieke bij de verplichte ziekteverzekering³⁶. Na standaardisatie voor leeftijd, ligt dit aandeel in Sint-Joost-ten-Node even hoog als in het Gewest (11,2%). Echter, dit cijfer wordt niet alleen bepaald door de prevalentie van chronische ziekten, maar eveneens door de hoogte van de hiermee samenhangende kosten en door de mogelijkheden die mensen hebben om dit statuut te bekomen³⁷. Het is dus erg waarschijnlijk dat dit statuut het aantal chronisch zieken onderschat (zowel deze met hoge als lage gezondheidsuitgaven) en dat een aanzienlijk aandeel inwoners dit recht niet opneemt.

³⁶ Voor meer info over het "statuut chronisch aandoening", zie de website van het RIZIV: www.riziv.fgov.be.

³⁷ Het verkrijgen van het "statuut chronisch aandoening" is verbonden aan allerlei voorwaarden. Zo moeten er bijvoorbeeld gedurende 2 jaar elk trimester genoeg terugbetalingen zijn geweest om in aanmerking te komen voor het statuut. Volgens een studie van het IMA (Rygaert *et al.*, 2021), geeft de indicator ons enkel een beeld over "het aantal personen met hoge en langdurige uitgaven". Er bestaan verder nog allerlei administratieve en andere drempels bij het opnemen van bepaalde rechten, zoals ook bij dit statuut het geval zou kunnen zijn (Observatorium voor Gezondheid en Welzijn, 2017).

Kankerincidentie

Longkanker, colorectale kanker, borstkanker (bij vrouwen) en prostaatkanker (bij mannen) zijn, exclusief niet-melanoom huidkanker, de vaakst voorkomende kankers in het Brussels Gewest **11-6**. In vergelijking met het Gewest, liggen de [gestandaardiseerde incidentie](#) van prostaatkanker bij mannen in Sint-Joost-ten-Node wat lager en die van longkanker wat hoger voor de periode 2016-2019.

Ook niet melanoom huidkankers komen veel voor. In Sint-Joost-ten-Node wordt geschat dat deze voorkomen bij 16,0 op de 100.000 mannen en bij 11,4 op de 100.000 vrouwen. Dit zijn de laagste incidentiecijfers van alle Brusselse gemeenten. Het zou kunnen dat de onderdiagnose van dit type kankers groter is bij de kwetsbare bevolking van deze gemeente³⁸.

11-6 Bruto en gestandaardiseerde incidentiecijfers voor longkanker, colorectale kanker, prostaatkanker (bij mannen) en borstkanker (bij vrouwen) (1), per geslacht, 2016-2019			
	Bruto incidentiecijfer Sint-Joost-ten-Node (per 100.000)	Gestandaardiseerd (2) incidentiecijfer Sint-Joost-ten-Node (per 100.000)	Gestandaardiseerd (2) incidentiecijfer Gewest (per 100.000)
Mannen			
Longen-bronchiën	65,6	129,0	106,6
Colorectaal	47,9	99,1	86,5
Prostaat	40,8	121,1	165,5
Vrouwen			
Borst	114,0	181,3	185,2
Colorectaal	34,2	64,7	58,4
Longen-bronchiën	30,4	45,7	50,5

Bron: Stichting Kankerregister

(1) De top 3 van meest voorkomende kankers werd bepaald op regionaal niveau en dit op basis van het absoluut aantal gevallen. Hier worden de cijfers voor deze top-3 gepresenteerd voor Sint-Joost-ten-Node. Niet-melanoom huidkankers worden buiten beschouwing gelaten aangezien de registratie van deze kankers, waarvan de grote meerderheid niet levensbedreigend is, niet volledig en niet goed geharmoniseerd is. Cijfers moeten dus voorzichtig worden geïnterpreteerd (Stichting Kankerregister, 2022).

(2) Directe standaardisatie voor leeftijd waarbij de Europese referentiepopulatie van 2013 werd gehanteerd. De Stichting Kankerregister heeft eveneens voor deze kankers de [gestandaardiseerde incidentieratio](#) (SIR-Standardised Incidence Ratio) en hun betrouwbaarheidsintervallen (95 %) berekend, alsook de betrouwbaarheidsintervallen van de gestandaardiseerde incidentiecijfers. Deze cijfers kunnen worden teruggevonden in de woordenlijst.

38 Zie nota 1 van Tabel 11-6.

11.3. PREVENTIE

Door preventieve gezondheidszorg kunnen bepaalde gezondheidsproblemen voorkomen of in een vroeg stadium behandeld worden, met een betere uitkomst tot gevolg.

Internationaal wordt aanbevolen om een systematische screening te organiseren voor darmkanker en, bij vrouwen, voor borst- en baarmoederhalskanker. Een georganiseerd screeningsprogramma voor borstkanker (“mammotest”) voor vrouwen van 50 tot 69 jaar loopt in het Brussels Gewest sinds juni 2002. Een pilootproject voor de opsporing van dikkerdarmkanker bij personen tussen 50 en 74 jaar is gestart in het Brussels Gewest eind oktober 2018³⁹. Voor baarmoederhalskanker is er evenwel in het Brussels Gewest geen georganiseerd opsporingsprogramma. Met uitzondering van de mammotest, is de deelname aan de verschillende kankerscreenings in Sint-Joost-ten-Node bij de laagste van alle Brusselse gemeenten. Dat een groter aandeel inwoners zich laat zich screenen binnen het georganiseerde opsporingsprogramma voor borstkanker, is niet verwonderlijk gezien de mammotest volledig gratis is. Echter, ondanks die hogere deelname aan de mammotest, wordt er beduidend minder gescreend voor borstkanker in Sint-Joost-ten-Node (41 %) in vergelijking met het Gewest (51 %). **11-7**. De deelname is voor alle screeningsprogramma’s is ook laag in vergelijking met andere regio’s of internationale doelstellingen.

In Sint-Joost-ten-Node gaan het minste aantal inwoners (24 %) van alle Brusselse gemeenten preventief naar de tandarts. Dit is zeer weinig aangezien het voor iedereen aangeraden wordt jaarlijks op controle te gaan. Van de 65-plussers die thuis wonen werden er 41 % gevaccineerd tegen de griep in 2020 in Sint-Joost-ten-Node wat opnieuw het laagste cijfer is van alle Brusselse gemeenten. Ook de andere indicatoren van preventie (opsporing van darmkanker en baarmoederhalskanker) zijn lager dan deze van het Gewest.

11-7 Kankerscreening, preventieve mondzorg en griepvaccinatie, 2018-2021		Sint-Joost-ten-Node	Brussels Gewest
Opsporing van borstkanker (vrouwen 50-69 jaar)	Mammotest (periode 2018-2019)	13,7 %	10,4 %
	Mammotest en/of mammografie (periode 2018-2019)	40,8 %	51,0 %
Opsporing van darmkanker (50-74 jaar)	Colotest (2021) (1)	12,2 % (♂) - 14,25 % (♀)	17,4 % (♂) - 16,7 % (♀)
Opsporing van baarmoederhalskanker (vrouwen 25-64 jaar)	Uitstrijkje (periode 2017-2019)	40,9 %	44,9 %
Preventieve mondzorg	Minstens 2 preventieve contacten met de tandarts (periode 2018-2020) (2)	23,8 %	27,3 %
Griepvaccinatie (65-plussers thuiswonend)	2020 (3)	40,9 %	52,2 %

Bronnen: IMA, Bruprev, Statbel (RR) ; berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad

(1) De dekkingsgraad van de screening naar colorectale kanker zou berekend moeten worden op een periode van 2 jaar, wat overeenkomt met de tijdspanne die nodig is om de volledige doelgroep uit te nodigen. Ze werd hier berekend op basis van een enkel jaar, het jaar 2021, gezien het project in een pilootfase gestart werd in 2018, en gezien de impact die de COVID-19-pandemie op het project heeft gehad.

(2) Aandeel rechthebbenden van de ziekteverzekering met minstens 2 preventieve contacten met de tandarts in 2 verschillende jaren binnen een periode van 3 kalenderjaren (jaar x, jaar x-1, jaar x-2).

(3) Aandeel rechthebbenden van de ziekteverzekering.

39 Op het moment van het schrijven, loopt het pilootproject nog tot eind 2023.

11.4. FOCUS OP DE OUDERE BEVOLKING

De bewoners van de woonzorgcentra

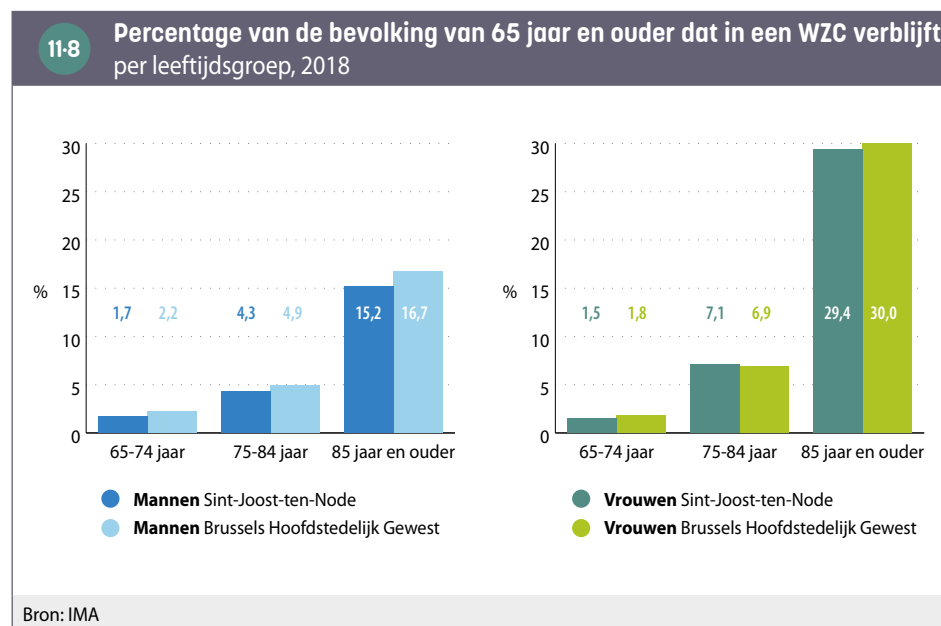
Op 1 januari 2022 telt Sint-Joost-ten-Node 1 woonzorgcentrum (WZC) op haar grondgebied, goed voor een totaal van 147 bedden (waarvan 80 RVT-bedden⁴⁰ voor zwaar zorgafhankelijke ouderen) (Iriscare, 2022). Dit betekent dat in theorie 6,2 % van de inwoners van de gemeente ouder dan 65 jaar een plaats zou kunnen vinden in een woonzorgcentrum in de eigen gemeente. Dit percentage is lager dan het gemiddelde van de 19 Brusselse gemeenten (8,9 %).

In 2018 verbleven er 126 inwoners van Sint-Joost-ten-Node van 65 jaar en ouder (90 vrouwen en 36 mannen) in een WZC, wat neerkomt op 5,5 % van deze leeftijdsgroep⁴¹. Voor het hele Gewest is dit 7,7 %. Een groter aandeel van de vrouwelijke inwoners van Sint-Joost-ten-Node woont in een WZC (7,1 %) dan dat dit bij de mannen het geval is (3,5 %). Voor het ganse Gewest is dit respectievelijk 9,5 % van alle vrouwelijke, en 5 % van de mannelijke 65-plussers. De hogere levensverwachting van vrouwen zorgt er enerzijds op zich al voor dat er relatief meer vrouwen dan mannen zijn in de hoogste leeftijdscategorieën, maar ook dat hierdoor statistisch gezien mannen in de laatste jaren van hun leven meer kans hebben om nog samen te wonen met hun vrouwelijke partner terwijl vrouwen hun mannelijke partner vaker overleven. Dit zorgt er voor dat bij het toenemen van de leeftijdsgebonden zorgnoden vrouwen vaker dan mannen geen beroep kunnen doen op hun nog inwonende partner en naar een woonzorgcentrum dienen te verhuizen.

Figuur 11-8 geeft een meer gedetailleerd beeld van de leeftijdsverdeling van de WZC-bewoners uit Sint-Joost-ten-Node in 2018. Hierin zien we dat de relatieve ondervertegenwoordiging van rusthuisbewoners ten opzichte van het gewest zich voor beide geslachten in alle leeftijdsgroepen voordoet, met uitzondering van de vrouwen van 75 tot 84 jaar.

40 De meeste WZC zijn erkend als Rust- en Verzorgingstehuis (RVT). Ze krijgen een hogere subsidie voor zwaar zorgbehoevende ouderen (RVT-bedden).

41 Het betreft hier personen die in Sint-Joost-ten-Node gedomicilieerd zijn en in een rusthuis verblijven dat zich al dan niet op het grondgebied van Sint-Joost-ten-Node bevindt. Het gaat dus niet om het aantal bewoners van de rusthuizen in Sint-Joost-ten-Node, aangezien daar ook bewoners tussen zitten met een domicilie buiten Sint-Joost-ten-Node. Hierbij dient nog vermeld dat de grote meerderheid van de WZC-bewoners gedomicilieerd zijn in het WZC.

Het percentage WZC-bewoners uit Sint-Joost-ten-Node dat recht heeft op een Verhoogde Tegemoetkoming (VT) bedraagt 61 % in 2018. In de totale bevolking van Sint-Joost-ten-Node van 65 jaar en ouder is dat 58 %. Dit is respectievelijk het op 1 na hoogste en het hoogste percentage van het gewest. Voor het ganse Gewest zijn deze percentages respectievelijk 42 % en 33 %.

GLOSSARIUM

Activiteitsgraad: De activiteitsgraad is het percentage van de beroepsbevolking in de bevolking op beroepsactieve leeftijd (15-64 jaar).

Administratieve en ondersteunende diensten (N): deze activiteitensector omvat administratieve diensten ten behoeve van kantoren en andere bedrijfsondersteunende activiteiten; diensten in verband met gebouwen, met name het schoonmaken van gebouwen; activiteiten met betrekking tot tewerkstelling, met name door uitzendbureaus, verhuuractiviteiten en onderzoeks- en beveiligingsactiviteiten. Voor meer informatie: <https://data.be/nl/nace>

Arme sikkel: zone van het Brussels Gewest waar al meerdere decennia een concentratie van de op economisch vlak meest kansarme bevolkingsgroepen woont. Deze bestaat uit de [wijken](#) in het noorden en het westen van de [eerste kroon](#). Deze wijken behoren tot de armste wijken van het Gewest, ze vormen een sikkel rond het stadscentrum, van Sint-Joost-ten-Node tot de lage gedeelten van Vorst.

Armoederisicogrens: in navolging van de andere landen van de Europese Unie gebruikt België een relatieve armoederempel om het aandeel van de bevolking te meten dat een armoederisico vertoont. Deze drempel werd vastgelegd op 60% van het nationaal mediaan equivalent beschikbaar inkomen van het huishouden. Op basis van de enquête EU-SILC 2021 (inkomens 2020) wordt deze drempel in België vastgelegd op 1287 euro per maand voor een alleenstaande persoon, 2059 euro per maand voor een alleenstaande ouder met twee kinderen en 2703 euro per maand voor een koppel met twee kinderen. Personen met een equivalent inkomen onder deze drempel worden beschouwd als risicolopend op armoede.

Beroepsbevolking: de beroepsbevolking van een grondgebied verwijst naar de inwoners van dit grondgebied die daadwerkelijk aanwezig zijn op de arbeidsmarkt, ongeacht of ze werken (tewerkgestelde bevolking op beroepsleeftijd) of werkloos zijn (niet-werkende werkzoekenden).

DASPA: het 'Dispositif d'Accueil et de Scolarisation des élèves Primo-Arrivants et Assimilés' is een onderwijsstructuur die binnen een school wordt opgezet. Het doel is de opvang, scholing en integratie van nieuwkomersleerlingen en gelijkgestelden in het reguliere onderwijs van het onderwijssysteem van de Franse Gemeenschap, vanaf het derde jaar van het kleuteronderwijs. Een DASPA is een tussenfase van maximaal 2 jaar waarin de leerling intensief Frans leert. Voor meer informatie: www.enseignement.be

Deeltijds Beroepssecundair Onderwijs (DBSO): Het deeltijds beroepssecundair onderwijs (dbso) is een systeem van leren en werken. In de praktijk besteden studenten 2 dagen per week les en 3 dagen in het bedrijf. Dit onderwijs wordt gegeven in een instelling genaamd CEFA (Centre d'Education et de Formation en Alternance), in de Franse Gemeenschap, of een CDO (Centrum voor Deeltijds Onderwijs), in de Vlaamse Gemeenschap.

Dekkingsgraad van de kinderopvang: aantal kinderopvangplaatsen in de gemeente in verhouding tot het aantal kinderen jonger dan drie jaar dat in de gemeente woont.

Detailhandel en overige diensten (G(45 & 47), R, S, T): deze activiteitensector omvat de detailhandel, met inbegrip van de reparatie van auto's en motorfietsen, de kunst-, amusements- en recreatiesector, 'overige diensten', waartoe met name de activiteiten van ledenorganisaties behoren, alsmede de activiteiten van huishoudens die huishoudelijk personeel in dienst hebben en niet-gedifferentieerde activiteiten van huishoudens als producenten van goederen en diensten voor eigen gebruik. Voor meer informatie: <https://data.be/nl/nace>

Dringende medische hulp (DMH): deze hulp is een tegemoetkoming in dringende medische kosten (dokter, ziekenhuis, apotheek enz.) die door het OCMW wordt toegekend aan illegaal in België verblijvende mensen in het geval van gezondheidsproblemen.

Eerste kroon: in de concentrische voorstelling van een stad duidt een kroon [wijken](#) aan met een zekere maatschappelijke, stedenbouwkundige homogeniteit, die een ring vormen binnen de stad. De eerste kroon van het Brussels Gewest verwijst naar de wijken tussen de lanen van kleine ring en de middenring, gevormd door de grote lanen in het zuiden (Churchillaan) en in het oosten (Generaal Jacqueslaan, Louis Schmidlaan, Saint-Michellaan, Brand Whitlocklaan, August Reyerslaan en Lambermontlaan) en de spoorlijnen in het westen. Deze eerste kroon was volledig verstedelijkt rond 1930. Later werden de wijken van de [tweede kroon](#) verstedelijkt.

Equivalent leefloon: het equivalent leefloon is een financiële hulp die het OCMW in het kader van het recht op maatschappelijke hulp toekent aan personen die niet in aanmerking komen voor het recht op [leefloon](#) omdat ze niet voldoen aan de eisen in termen van nationaliteit, leeftijd of inkomen, maar die wel in een gelijkaardige noodbehoevende situatie verkeren. Het gaat hoofdzakelijk om kandidaat-vluchtelingen, personen die tijdelijke bescherming genieten en andere personen met een buitenlandse nationaliteit die verblijfsrecht hebben maar niet zijn ingeschreven in het bevolkingsregister. De bedragen zijn identiek aan die van het leefloon. Voor meer informatie: <http://www.ocmw-info-cpas.be/>

EU-13: Alle landen die na 2003 tot de Europese Unie zijn toegetreden, namelijk: Bulgarije, Cyprus, Estland, Hongarije, Kroatië, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Roemenië, Slowakije, Slovenië, Tsjechische Republiek.

EU-14 (zonder België): Alle landen die vóór 2004 tot de Europese Unie zijn toegetreden (en in 2022 nog steeds lid waren van de Europese Unie), met uitzondering van België, namelijk: Denemarken, Duitsland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk, Portugal, Spanje, Zweden.

Fiscale statistieken: deze statistieken bevatten informatie over inkomens op basis van de aangiften in de personenbelastingen van personen die hun hoofdverblijfplaats in België hebben. Om deze te kunnen interpreteren moet men rekening houden met een aantal zaken. De gegevens hebben enkel betrekking op de inkomens die onderworpen zijn aan de personenbelasting. Sommige soorten inkomens zijn niet belastbaar en worden dus niet mee opgenomen in de belastingstatistieken. Dit betekent dat verscheidene sociale uitkeringen (leefloon, equivalent leefloon en kinderbijslag in het bijzonder) vrijgesteld zijn van belastingen en dus niet mee opgenomen worden in het belastbaar inkomen. Ook zijn er personen met een hoog inkomen dat niet belastbaar is via het nationaal systeem, zoals buitenlandse diplomaten of internationale ambtenaren. De personen met deze verschillende soorten niet belastbare inkomens kunnen worden opgenomen in de aangiften waarvan het belastbaar inkomen nul is (en dus niet worden vermeld in de meeste fiscale statistieken) of in de lage inkomensklassen. Daarenboven onderschatten de fiscale statistieken de inkomens uit kapitaal (roerende goederen en vastgoed) zwaar.

Geboortecijfer: het geboortecijfer is de verhouding tussen het jaarlijks aantal geboorten en de totale bevolking.

Gestandaardiseerde incidentieratio (SIR - "Standardised Incidence Ratio"): de verhouding van het totaal aantal gevallen in de gemeente in vergelijking met het "verwachte" aantal gevallen in de gemeente (verkregen door de incidentie (in %) per leeftijdsgroep van het Gewest toe te passen op de inwoners van de gemeente).

Deze indicator laat toe om in te schatten of de incidentie in een gemeente statistisch significant afwijkt van wat geobserveerd wordt voor het Gewest. Het verschil is statistisch significant als de waarde 100 zich niet in het 95 %-betrouwbaarheidsinterval bevindt, met een foutmarge van 5 %. Echter, een SIR waarde kleiner dan 200, zelfs indien het significant is, duidt slechts op een klein verschil (Stichting Kankerregister, 2022).

Gestandaardiseerde incidentieratio (SIR) en betrouwbaarheidsintervallen voor de incidenties van longkanker, colorectale kanker, prostaatcancer (mannen) en borstkanker (vrouwen), 2016-2019						
	Gestandaardiseerde incidentie (1) Sint-Joost-ten-Node (per 100.000)	95 % betrouwbaarheidsinterval voor de gestandaardiseerde incidentie (1) Sint-Joost-ten-Node	Gestandaardiseerde incidentie (1) Brussels Gewest (per 100.000)	95 % betrouwbaarheidsinterval voor de gestandaardiseerde incidentie (1) Brussels Gewest	SIR	95 % betrouwbaarheidsinterval voor SIR Sint-Joost-ten-Node
Mannen						
Longen-bronchiën	129,0	[83,4 ; 174,5]	106,6	[101,2 ; 111,9]	131,8	[89,3 ; 174,3]
Colorectaal	99,1	[58,4 ; 139,7]	86,5	[81,6 ; 91,3]	122,2	[80,5 ; 178,4]
Prostaat	121,1	[64,9 ; 177,3]	165,5	[158,7 ; 172,4]	58,5	[37,1 ; 87,7]
Vrouwen						
Borst	181,3	[133,8 ; 228,8]	185,2	[179,2 ; 191,2]	91,8	[68,5 ; 115,0]
Colorectaal	64,7	[34,1 ; 95,3]	58,4	[55,0 ; 61,8]	101,2	[60,0 ; 159,9]
Longen-bronchiën	45,7	[22,6 ; 68,8]	50,5	[47,2 ; 53,7]	102,2	[58,5 ; 165,6]

Bron: Stichting Kankerregister, 2022

(1) Directe leeftijdsstandaardisering met behulp van de Europese referentiepopulatie van 2013.

Gini-coëfficiënt: de Gini-coëfficiënt is een indicator van inkomensongelijkheid. De coëfficiënt schommelt tussen 0 en 1. Hij is gelijk aan 0 in een situatie van perfecte gelijkheid waarin iedereen hetzelfde inkomen zou hebben. De coëfficiënt is daarentegen gelijk aan 1 in een situatie van totale ongelijkheid (één iemand heeft het volledige inkomen en de rest heeft geen inkomen). De coëfficiënt wordt hier berekend op basis van de [fiscale statistieken](#), zonder de aangiften met een totaal netto belastbaar inkomen dat gelijk is aan nul.

Groen en blauw netwerk: een programma in het Brussels Gewest met als doel groene ruimten te creëren, ze te verbinden door middel van met groen omzoomde straten, en rivieren te doen herleven in het belang van de inwoners en vanuit ecologisch strandpunt. Het werd opgestart in 1996 en in 1999 mee opgenomen in het Gewestelijk Bestemmingsplan (GBP).

Incidentie: de incidentie is het aantal nieuwe gevallen van een ziekte die gediagnostiseerd worden gedurende een bepaalde periode op het aantal personen dat in aanmerking komt gedurende dezelfde periode (hier uitgedrukt als N/100.000).

Indicator van de ondernemingsdynamiek: Deze indicator, berekend door het BISA, meet de netto oprichtingsgraad van ondernemingen. De indicator wordt berekend als de verhouding tussen enerzijds de netto bedrijfsoprichtingen (het verschil tussen oprichtingen en stopzettingen) en anderzijds het gemiddelde aantal actieve ondernemingen in de beschouwde periode. De indicator wordt berekend op basis van de gegevens van Statbel over de demografische loop van de btw-plichtige ondernemingen.

Infantiele sterfte: aantal sterfgevallen van levend geboren kinderen voor de eerste verjaardag (van 0 tot 364 verstrekten dagen) per 1.000 levendgeborenen.

Ischemische hartziekte: IHD, ook wel coronaire hartziekte genoemd, verwijst naar hartproblemen die worden veroorzaakt door een vernauwing van de kransslagaders (atherosclerose), wat resulteert in een verminderde bloedstroom en zuurstoftoevoer (ischemie) naar de hartspier. De belangrijkste risicofactoren voor IHD zijn onder meer metabole factoren zoals hoge bloeddruk, risicofactor met hoog cholesterolgehalte, diabetes, en gedragsfactoren zoals tabaksgebruik, ongezonde voeding, alcoholmisbruik en gebrek aan lichaamsbeweging. Voor meer informatie: www.gezondbelgie.be/nl/

L_{den} : De indicator van het geluidsniveau L_{den} (Level day-evening-night) vertegenwoordigt het gemiddelde jaarlijkse geluidsniveau dat gedurende 24 u wordt waargenomen. L_{den} wordt op de volgende manier uitgedrukt:

$$L_{den} = 10 * \log \frac{1}{24} \left(12 * 10^{\frac{L_{day}}{10}} + 4 * 10^{\frac{L_{evening}+5}{10}} + 8 * 10^{\frac{L_{night}+10}{10}} \right)$$

De indicator verdeelt deze dag in drie perioden, weergegeven door hun overeenkomstige geluidsniveaus:

- De periode overdag L_{day} , van 7 tot 19 u.
- De periode 's avonds $L_{evening}$, van 19 tot 23 u.; er wordt een strafcorrectie van 5 decibel (dB) toegevoegd
- De periode 's nachts L_{night} , van 23 tot 7 u.; er wordt een strafcorrectie van 10 dB toegevoegd

Leefloon: het leefloon (tot 2002 bestaansminimum genoemd) is een specifieke vorm van het recht op maatschappelijke integratie. Het gaat om een minimuminkomen dat het OCMW toekent aan personen die onvoldoende bestaansmiddelen hebben en niet in staat zijn om deze via andere middelen te verwerven (residuaire recht). De rechthebbende moet ook voldoen aan andere toekenningsvoorwaarden, in termen van werkbereidheid, nationaliteit, woonplaats en leeftijd. Voor meer informatie: <http://www.ocmw-info-cpas.be/>

Levensverwachting: de levensverwachting bij de geboorte is het aantal jaren dat een kind geboren in een bepaald jaar, mag verwachten te leven indien hij of zij in de loop van zijn of haar leven dezelfde leeftijdsspecifieke sterfterisico's zou lopen als deze gemeten in dat welbepaalde jaar. De levensverwachting is in die zin geen voorspelling maar karakteriseert alleen op een synthetische manier de vastgestelde leeftijdsspecifieke sterftcijfers van de bestudeerde periode.

Maatschappelijke zetel: vestiging van een bedrijf die zijn officiële wettelijke adres vormt.

Mediaan equivalent inkomen per inwoner na belastingen:

- **Inkomen na belastingen:** het belastbaar inkomen na aftrek van de verschuldigde belasting. Het staat dichterbij het belastbaar inkomen bij de begrippen besteedbaar inkomen, levensstandaard en koopkracht.

- **Equivalent inkomen per inwoner:** elke inwoner krijgt een inkomen toegewezen dat identiek is aan dat van alle leden van zijn of haar huishouden. Dit inkomen wordt berekend door het totale inkomen van het huishouden te delen door zijn equivalente grootte. De equivalente grootte wordt verkregen met behulp van een equivalentieschaal die elk lid van het huishouden een ander gewicht geeft om rekening te houden met de schaalvoordelen van het samenwonen.

- **Mediaan inkomen:** dit is het inkomen in het midden van de verdeling wanneer mensen op basis van hun inkomen in oplopende volgorde worden gerangschikt. De mediaan is minder gevoelig voor extreme waarden dan het rekenkundig gemiddelde.

Voor meer informatie zie de methodologie op de website van het BISA: <https://bisa.brussels/themas/inkomens-en-uitgaven-van-de-huishoudens/fiscale-statistiek-van-de-inkomens>

Migratiesaldo van bedrijven: verschil tussen het aantal bedrijven (in de zin van de [maatschappelijke zetel](#)) dat zich in een gemeente komt vestigen en het aantal bedrijven dat de gemeente heeft verlaten in de loop van een geanalyseerde periode.

Modulair onderwijs: Modulair onderwijs is een onderwijsvorm waarbij het vak wordt opgedeeld in cursussen of modules die afzonderlijk kunnen worden gevolgd en waarvoor telkens een 'deelcertificaat' wordt uitgereikt. Wie alle modules van de opleiding met succes afrondt, ontvangt een diploma.

Mortinataliteit: mortinataliteit of foetale strefte betreft het aantal overlijdens voor of tijdens de bevalling wanneer er 22 zwangerschapsweken overschreden zijn of de foetus 500 gram of meer weegt, per 1.000 geboorten (levend- en doodgeborenen).

Niet-werkende werkzoekende (NWWZ): personen zonder betaalde arbeid, ingeschreven als werkzoekende bij de gewestelijke tewerkstellingsdienst (Actiris in het Brussels Gewest).

NO₂-concentratie: dit is de massa NO₂ (in microgram, µg) gemeten per volume-eenheid lucht (in kubieke meter, m³). Het is dus geen maatstaf voor lokale gasemissies, wel voor de lokale aanwezigheid van dit gas, ongeacht de herkomst ervan.

Officiële bevolking: alle personen die wettelijk ingeschreven zijn bij hun gemeentelijke administratie, met uitzondering van de asielzoekers.

OKAN (Onthaalonderwijs voor anderstalige kinderen): opvangonderwijs voor anderstalige kinderen in het Nederlandstalig onderwijs. Het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers is bedoeld voor leerlingen die niet de Belgische of Nederlandse nationaliteit hebben, die in België aankomen en die het Nederlands onvoldoende beheersen. Het onthaalonderwijs stelt deze leerlingen in staat om zo snel mogelijk Nederlands te leren. Voor meer informatie: www.onderwijsinbrussel.be

Rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming (RVT): om de financiële toegang van personen met een laag inkomen tot de gezondheidszorg te verbeteren, krijgen verschillende categorieën personen (alsook hun personen ten laste) een verhoogde tegemoetkoming van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en dus een daling van het remgeld. Sinds januari 2014 zijn er drie voorwaarden die elk recht kunnen geven op de verhoogde tegemoetkoming: (1) recht hebben op bepaalde uitkeringen (leefloon, equivalent leefloon, IGO, tegemoetkoming voor personen met een handicap, verhoogde kinderbijslag voor kinderen met een handicap); (2) het statuut van wees of niet-begeleide minderjarige vreemdeling (NBMV); (3) een laag inkomen. Voor de eerste twee categorieën wordt het recht op de verhoogde tegemoetkoming automatisch toegekend voor de gerechtigde en zijn personen ten laste. Personen met een laag inkomen, die niet automatisch recht hebben op de verhoogde tegemoetkoming, kunnen een aanvraag indienen en het recht wordt al dan niet toegekend op basis van een onderzoek van de inkomens van het huishouden.

Schoolbevolking: populatie van leerlingen die regelmatig op een school zijn ingeschreven. De schoolbevolking kan om een aantal redenen verschillen van de officiële bevolking op dezelfde leeftijden: kinderen zonder verblijfsvergunning kunnen ingeschreven zijn in een school, zelfs als ze niet ingeschreven zijn in het bevolkingsregister, sommige kinderen volgen thuisonderwijs, enz.

Standaardisering (voor leeftijd): Gezondheidsparameters hangen sterk samen met leeftijd. Door te standaardiseren voor leeftijd wordt rekening gehouden met de verschillen in leeftijdsstructuur tussen het Gewest en een bepaalde gemeente, wat vergelijkingen mogelijk maakt. Dit wordt verwezenlijkt door de waargenomen respectieve cijfers per leeftijdscategorie toe te passen op een standaardpopulatie. Deze gestandaardiseerde cijfers wijken dus af van de "ware" cijfers en worden alleen gebruikt om abstractie te maken van de leeftijdsverschillen in de te vergelijken populaties.

Statistische formulieren voor geboorten en overlijden: de geboorte- en sterftestatistieken kunnen aan de hand van twee bronnen worden opgesteld: het rijksregister (officiële bevolking) en de statistische formulieren voor geboorten en overlijden. Deze laatste bron omvat alle geboorten en overlijdens, ook deze bij de personen die niet ingeschreven zijn in het rijksregister, maar die in de gemeente wonen. Het aantal geboorten en overlijdens dat via de formulieren wordt geteld, is meestal hoger dan het aantal geboorten en overlijdens via het rijksregister. Voor meer informatie: www.vivalis.brussels

Statistische sectoren: de statistische sectoren vertegenwoordigen de kleinste administratieve eenheid en zijn het resultaat van de onderverdeling van het grondgebied door Statbel, op basis van structurele kenmerken van sociale, economische, stedenbouwkundige en morfologische aard.

Totaal vruchtbaarheidscijfer: deze indicator is de som van de leeftijdsspecifieke vruchtbaarheidscijfers in een jaar/periode. Hij kan worden geïnterpreteerd als het gemiddelde aantal kinderen dat een vrouw zou hebben als ze gedurende haar hele vruchtbare leven de vruchtbaarheidsomstandigheden zou ervaren die in dat jaar of in die periode zijn waargenomen.

Tweede kroon: in de concentrische voorstelling van een stad duidt een kroon [wijken](#) aan met een zekere maatschappelijke, stedenbouwkundige homogeniteit, die een ring vormen binnen de stad. De tweede kroon van het Brussels Gewest omvat de wijken die het meest aan de buitenkant van de stad liggen, buiten de middenring, gevormd door de grote lanen in het zuiden (Churchillaan) en in het oosten (Generaal Jacqueslaan, Louis Schmidlaan, Saint-Michellaan, Brand Whitlocklaan, August Reyerslaan en Lambermontlaan) en de spoorlijnen in het westen. Deze tweede kroon werd verstedelijkt na de [eerste kroon](#) en bereikte de grenzen van het Brussels Gewest rond 1960.

Vestigingseenheden: Onder vestigingseenheid verstaat men een plaats die men, geografisch gezien, kan identificeren door een adres waar ten minste één activiteit van de onderneming wordt uitgeoefend of van waaruit de activiteit wordt uitgeoefend. Dit kan een werkplaats zijn, een magazijn, een verkooppunt, een kantoor, een directie, een zetel, een agentschap of een filiaal.

Wachtregister: register dat in 1994 in elke gemeente werd gecreëerd en gecentraliseerd op het niveau van het Rijksregister, waarin de registratie wordt bijgehouden van personen die verklaren vluchteling te zijn of die erkenning van het vluchtelingenstatuut aanvragen.

Werkgelegenheidsgraad: percentage van de werkende beroepsbevolking (met een job) in de bevolking op beroepsactieve leeftijd (15-64 jaar).

Werkloosheidsgraad: percentage van de werkloze bevolking (niet-werkende beroepsbevolking) in de [beroepsbevolking](#).

Wijken: de wijken van het Brussels Gewest die in deze publicatie worden gebruikt, zijn deze van de Wijkmonitoring. Een wijk is een som van [statistische sectoren](#), aan elkaar grenzend, gegroepeerd in functie van hun sociaaldemografische en fysieke kenmerken. Voor meer informatie: <https://wijkmonitoring.brussels/>

Zware diensten voor bedrijven (G-46 & H): deze sector omvat de groothandel (met uitzondering van motorvoertuigen en motorfietsen) en de sector vervoer en opslag.

ACRONIEMEN EN AFKORTINGEN

Actiris	Brusselse Gewestelijke Dienst voor Arbeidsbemiddeling	OESO	Organisatie voor economische samenwerking en ontwikkeling
IMA	Intermutualistisch Agentschap	OKAN	Onthaalonderwijs Anderstalige Nieuwkomers
KSZ	Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid	ONE	Office de la Naissance et de l'Enfance
RVT	Rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming voor de verzekering voor geneeskundige verzorging	RVA	Rijksdienst Voor Arbeidsvoorziening
GGC	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	RVP	Rijksdienst voor Pensioenen
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn	RSZ	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
dB	Decibel	WGO	Wereldgezondheidsorganisatie
NWWZ	Niet-werkende werkzoekenden	GPB	Gewestelijk Bestemmingsplan
ELL	Equivalent leefloon	RR	Rijksregister
EU-SILC	European Union – Statistics on Income and Living Conditions	LL	Leefloon
IGO	Inkomensgarantie voor ouderen	BGHM	Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij
HORECA	Activiteitstak die alle hotels en eet- en drinkgelegenheden (restaurants en cafés) omvat	FOD	Federale Overheidsdienst
BISA	Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse	SPP	Federale openbare programmadienst
RIZIV	Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering	GOB	Gewestelijke Overheidsdienst Brussel
PB	Personenbelasting	btw	Belasting op de toegevoegde waarde
NBMV	Niet-begeleide minderjarige vreemdeling	EU	Europese Unie
		ULB	Université libre de Bruxelles
		VUB	Vrije Universiteit Brussel
		WSE	Steunpunt Werk en Sociale Economie

MEER WETEN

Wijkmonitoring van het
Brussels Hoofdstedelijk Gewest

<https://wijkmonitoring.brussels>

Brussels Instituut voor
Statistiek en Analyse

www.bisa.brussels

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn
van Brussel-Hoofdstad

www.vivalis.brussels

BIBLIOGRAFIE

Andrieux J., Eggen M., Bouland C., Stand van zaken van de verbanden tussen milieu en gezondheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Centre de Recherche en Santé Environnementale et Santé au Travail (École de Santé Publique, Université libre de Bruxelles), Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad. 2020.

Avalosse H., Maron L., Lona M., *et al.* (2019), Ongelijkheid in gezondheid, Inter-mutualistisch Agentschap (IMA), Brussel

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse, Wilmotte P.-F. (2022), Welke ondernemingen vestigen zich in of verlaten het Brussels Hoofdstedelijk Gewest? Focus nr. 55

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse, Wilmotte P.-F. (2022), De gevolgen van de migratie van Belgische ondernemingen voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Focus nr.54

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse, Hermia J.-P. en Treutens P.-P. (2021), Recente evolutie van de inkomens in Brussel op wijkniveau, Focus nr 41

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse, Ermans T. (2019), Brusselse huishoudens en de auto, Focus nr 32

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse en Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2016), Zoom op de gemeenten: Sint-Joost-ten-Node.

Hub.brussels, ULB & Perspective.brussels. 2019. De Brusselse handel in cijfers: analyse van het ruimtelijk koopgedrag van de Brusselse huishoudens. Brussels: Hub.brussels. https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/article_4_-_vf_-_nl.pdf

Jaumain S. (Dir.) (2008), La Région de Bruxelles-Capitale. Histoire et Patrimoine des communes de Belgique, Bruxelles, Editions Racine, 624 p.

Leefmilieu.brussels (2022), Kwaliteit van de buitenlucht: stand van zaken. Concentratie van stikstofdioxide (NO₂): <https://leefmilieu.brussels/burgers/tools-en-data/het-milieu-stand-van-zaken/kwaliteit-van-de-buitenlucht-stand-van-zaken>. Geraadpleegd op 12-12-2022.

May X., Ermans T. en Hooftman N. (2019), "Bedrijfswagens: diagnostiek en uitdagingen van een fiscaal regime", Brussels Studies, Synthesenota's, n° 133. URL: <https://journals.openedition.org/brussels/2366?lang=nl>

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2020). 'Overmatige schuldenlast in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, gevolg en verzwarende factor van armoedesituaties: presentatie en analyse van de gegevens van vier schuldbemiddelingsdiensten en van de Centrale voor kredieten aan particulieren'. Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, Brussel

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2019), Dossier 2019/2 – Iedereen even gezond in Brussel? Recente cijfers en kaarten over sociale ongelijkheden in gezondheid, Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, Brussel

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2017) Inzichten in non take-up van de sociale rechten en in sociale onderbescherming in het Brussels Gewest, Thematisch katern van het Armoederapport van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 2016, Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie: Brussel.

Parking.Brussels (2020), Autodelen - Evaluatierapport van de gewestelijke spreiding, 16 p.

Perspective.brussels (2021), Monitoring van de publieke woonprojecten in Brussel nr 5, 43 p.

Roberfroid D., Dauvrin M., Keygnaert I., Desomer A., Kerstens B., Camberlin C., Gysen J., Lorant V., Derluyn I. (2015), Welke gezondheidszorg voor personen zonder wettig verblijf? Health Services Research (HSR). Brussel: Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg (KCE). KCE Reports 257Bs. D/2015/10.273/109.

Rygaert X., Vaes B., Vanoverloop J. *et al.* (2021), Chronische ziekten bij mensen met een statuut chronische aandoening: lessen uit een koppeling tussen gegevens van Intego en het InterMutualistisch Agentschap, IMA, Brussel.

Van der Heyden J., Nguyen D., Renard F., Scohy A., Demarest S., Drieskens S., Gisle L. Belgisch gezondheidsonderzoek 2018. Brussel, België: Sciensano; Rapportnummer: 2019/14.440/89.

Zoom op de gemeenten: Sint-Joost-ten-Node

De publicatie 'Zoom op de gemeenten' van het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse en het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad verzamelt en analyseert demografische, socio-economische, welzijns- en gezondheidsindicatoren van de bevolking voor elk van de 19 Brusselse gemeenten. Deze publicatie dient als beleidsondersteunend instrument en geeft het werkveld inzage in de kenmerken van de bevolking waarmee en het grondgebied waarop ze werken.

www.bisa.brussels
www.vivalis.brussels